

IV

(Egyéb jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI TÉRSÉG

EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG

AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG HATÁROZATA

228/05/COL

(2005. szeptember 21.)

az „Iránymutatások az EGT-megállapodás 53. cikkének a technológiaátadási megállapodásokra történő alkalmazásáról” című közlemény kiadásáról

AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG,

TEKINTETTEL az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásra ⁽¹⁾ és különösen annak 53. és 55. cikkére,

TEKINTETTEL az EFTA-államok közötti, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodásra ⁽²⁾ és különösen annak 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjára és 25. cikke (1) bekezdésére,

A VERSENYKORLÁTOZÓ magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottsággal és az Európai Bizottsággal folytatott konzultációt követően,

MIVEL az Európai Bizottság elfogadta az „Iránymutatások az EGT-megállapodás 81. cikkének a technológiaátadási megállapodásokra történő alkalmazásáról” című közleményt ⁽³⁾,

MIVEL ez a közlemény az Európai Gazdasági Térség számára is jelentőséggel bír,

MIVEL szükséges iránymutatást nyújtani a vállalkozások számára az EGT-megállapodás 53. cikkének a technológiaátadási megállapodásokra való alkalmazása elveinek megadásával,

MIVEL az EGT-versenyszabályok egységes alkalmazását az Európai Gazdasági Térség révén kell biztosítani,

MIVEL az EGT-megállapodás XIV. melléklete „Általános” címsorának II. pontja értelmében a Felügyeleti Hatóságnak az Európai Bizottsággal folytatott konzultációt követően el kell fogadnia az Európai Bizottság által az egyenlő versenyfeltételek fenntartására elfogadott aktusoknak megfelelő aktusokat,

⁽¹⁾ A továbbiakban: EGT-megállapodás.

⁽²⁾ A továbbiakban: felügyeleti és bírósági megállapodás.

⁽³⁾ HL C 101., 2004.4.27., 2. o.

A KÖVETKEZŐKÉPPEN HATÁROZOTT:

1. Az e határozathoz csatolt következő közlemény: „Iránymutatások az EGT-megállapodás 53. cikkének a technológiaátadási megállapodásokra történő alkalmazásáról” kiadásra kerül.
2. A határozat és a mellékletében foglalt közlemény angol nyelven hiteles.
3. Ezt a közleményt az *Európai Unió Hivatalos Lapjának* EGT-re vonatkozó részében, illetve EGT-kiegészítésében közzé kell tenni.
4. Az EFTA-államok értesítése a határozat mellékletet is tartalmazó egy példányának megküldése útján történik.
5. Az Európai Bizottság értesítése a határozat mellékletet is tartalmazó egy példányának megküldése útján történik.

Kelt Brüsszelben, 2005. szeptember 21-én.

az EFTA Felügyeleti Hatóság részéről

Einar M. BULL
az elnök

Kurt JÄGER
bizottsági testületi tag

MELLÉKLET

„AZ EFTA FELÜGYELETI HATÓSÁG KÖZLEMÉNYE

Iránymutatások az EGT-megállapodás 53. cikkének a technológia-átadási megállapodásokra történő alkalmazásáról

- A. Ez az iránymutatás az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás (a továbbiakban: az EGT-megállapodás) és az EFTA-államok közötti, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló megállapodás (a továbbiakban: felügyeleti és bírósági megállapodás) szabályainak megfelelően került kiadásra.
- B. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: a Bizottság) kiadta az »Iránymutatások az EGT-megállapodás 81. cikkének a technológia-átadási megállapodásokra történő alkalmazásáról« című közleményt⁽¹⁾. Ez a nem kötelező erejű aktus állapítja meg az EK-Szerződés 81. cikke értelmében vett technológiaátadási megállapodások értékelési elveit.
- C. Az EFTA Felügyeleti Hatóság a fent említett aktust EGT-vonatkozásúnak tartja. Az egyenlő versenyfeltételek fenntartása és az EGT-versenyszabályoknak az Európai Gazdasági Térségben mindenütt egységesen történő alkalmazása biztosítása érdekében a Hatóság elfogadja ezt a közleményt, a felügyeleti és bírósági megállapodás 5. cikke (2) bekezdésének b) pontjával ráruházott hatáskörben. A Hatóság az e közleményben megállapított elveket és szabályokat szándékozik követni a vonatkozó EGT-szabályok egyedi esetekre történő alkalmazásakor⁽²⁾.
- D. A közlemény megállapítja különösen az EGT-megállapodás 53. cikkének megfelelő technológiaátadási megállapodások értékelési elveit, és iránymutatást nyújt azok alkalmazására.
- E. Ez a közlemény azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben az EGT-megállapodás 56. cikke értelmében a Hatóság az illetékes felügyeleti hatóság.

I. BEVEZETÉS

1. Ezek az iránymutatások határozzák meg az EGT-megállapodás 53. cikkének hatálya alá tartozó technológiaátadási megállapodások értékelési elveit. A technológiaátadási megállapodások olyan technológiaengedélyezésre vonatkoznak, amelyben az engedélyező az engedélyesnek engedélyezi a licencia tárgyát képező technológia hasznosítását áruk vagy szolgáltatások előállítására céljából, ahogyan az meghatározásra került az EGT-megállapodás IV. mellékletének 5. pontjában említett, az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő

alkalmazásáról szóló aktus 1. cikke (1) bekezdésének b) pontjában (a 772/2004/EK bizottsági rendelet⁽³⁾) (a továbbiakban: a TTBER)⁽⁴⁾.

2. Az iránymutatások célja a TTBER alkalmazása, valamint az EGT-megállapodás 53. cikkének a TTBER hatálya alá nem tartozó technológiaátadási megállapodásokra történő alkalmazása tekintetében iránymutatások nyújtása. A TTBER és az iránymutatások nem érintik az EGT-megállapodás 54. cikkének a licenciamegállapodásokra történő esetleges párhuzamos alkalmazását⁽⁵⁾.
3. Az ezekben az iránymutatásokban kifejtett előírásokat az adott ügy egyedi körülményeire figyelemmel kell alkalmazni. Ez kizárja a mechanikus alkalmazást. Minden egyes ügyet a tényállásának megfelelően kell értékelni, az iránymutatásokat pedig ésszerűen és rugalmasan kell alkalmazni. A megadott példák szemléltetésre szolgálnak, és nem tekintendők teljes körűnek. Az EFTA Felügyeleti Hatóság folyamatosan ellenőrizni fogja a TTBER-nek és az iránymutatásoknak a felügyeleti és bírósági megállapodás 4. jegyzőkönyve II. fejezetével létrehozott új végrehajtási rendszerben⁽⁶⁾ történő működését, és megfontolja, hogy szükséges-e változtatásokat végezni.
4. Ezek az iránymutatások nem érintik az EGT-megállapodás 53. cikkének és a TTBER-nek az EFTA Bíróság, az Európai Községek Bírósága és Elsőfokú Bírósága által adott esetleges értelmezéseit.

II. ÁLTALÁNOS ELVEK

1. Az EGT-megállapodás 53. cikke és a szellemi tulajdonjogok

5. Az EGT-megállapodás 53. cikkének egészében az a célja, hogy védje a piaci versenyt a fogyasztók jóléte és a források hatékony elosztása előmozdítása céljából. Az 53. cikk (1) bekezdése megtiltja

⁽¹⁾ HL L 123., 2004.4.27., 11. o.

⁽²⁾ A TTBER felváltja az EGT-megállapodás XIV. mellékletének 5. pontjában említett, az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének a technológiaátadási megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló aktust (az 1996. január 31-i 240/96/EK bizottsági rendelet, HL L 31., 1996.2.9., 2. o.).

⁽³⁾ Lásd a C-395/96 P. és C-396/96 P. sz. Compagnie Maritime Belge egyesített ügyek (EBHT [2000] I-1365. o.) 130. pontját és az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése alkalmazásáról szóló EFTA felügyeleti hatósági iránymutatások 106. pontját, amelyet még nem tettek közzé. Az EGT-megállapodás 6. cikke előírja, hogy a joggyakorlat jövőbeni fejleményeinek sérelme nélkül, e megállapodás rendelkezéseit, amennyiben a lényegét illetően megegyeznek az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés, valamint az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó szerződés megfelelő szabályaival, továbbá az említett két szerződés alapján elfogadott jogi aktusokkal, végrehajtásuk és alkalmazásuk során az Európai Községek Bírósága által az EGT-megállapodás aláírásának időpontja előtt hozott vonatkozó határozatoknak megfelelően kell értelmezni. A Bíróság által az EGT-megállapodás aláírását követően hozott, vonatkozó ítéletek tekintetében a felügyeleti és bírósági megállapodás 3. cikkének (2) bekezdéséből következik, hogy az EFTA Bíróságnak megfelelően tekintetbe kell vennie az e döntésekkel megállapított elveket.

⁽⁶⁾ Az EFTA-államok közötti, a Felügyeleti Hatóság és a Bíróság létrehozásáról szóló, 2004. szeptember 24-i megállapodás 4. jegyzőkönyvét módosító, 2005. május 20-án hatályba lépett megállapodást követően a felügyeleti és bírósági megállapodás 4. jegyzőkönyvének II. fejezete nagymértékben tükröződik az 1/2003/EK EFTA-pillér tanácsi rendeletben (HL L 1., 2003.1.4., 1. o.).

⁽¹⁾ HL C 101., 2004.4.27., 2. o.

⁽²⁾ Az egyedi esetekben való eljárás hatásköre az EGT-megállapodás 53. és 54. cikke hatálya alá tartozik, és megoszlik az EFTA Felügyeleti Hatóság és a Bizottság között, az EGT-megállapodás 56. cikkében megállapított szabályok szerint. A felügyeleti hatóságok közül csak egy illetékes egy adott ügyben való eljárásra.

vállalkozások és vállalkozások társulásai között minden olyan döntést és összehangolt magatartást⁽⁷⁾, amely hatással lehet az EGT-megállapodás Szerződő Felei (a továbbiakban: EFTA-államok) közötti kereskedelemre⁽⁸⁾ és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása⁽⁹⁾. Az 53. cikk (3) bekezdése e szabály alóli kivételként úgy rendelkezik, hogy az 53. cikk (1) bekezdésében szereplő tilalmat alkalmazhatatlannak lehet nyilvánítani vállalkozások közötti olyan megállapodások esetében, amelyek hozzájárulnak az áruk termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését az azokból eredő előnyből és amelyek nem írnak elő az e célok eléréséhez nem elengedhetetlen korlátozásokat, és nem teszik lehetővé ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt.

6. A szellemi tulajdon joga kizárólagos jogokat ruház a szabadalmak, szerzői jogok, formatervezési mintaoltalmi jogok, védjegyek és jogi védelemben részesülő más jogok jogosultjaira. A szellemi tulajdon jogosultja a szellemi tulajdonra vonatkozó jogszabályok alapján jogosult megtiltani szellemi tulajdona engedély nélküli felhasználását és annak többek között harmadik személyek részére licenciac adása útján történő hasznosítását. Amennyiben a szellemi tulajdonjogot magában foglaló terméket az EGT-n belül a jogosult vagy az ő engedélyével más forgalomba hozta, a szellemi tulajdonjog kimerül az EGT egész területén, beleértve az EFTA-államokat is, abban az értelemben, hogy a jogosult azt többé nem használhatja fel a termék értékesítésének ellenőrzésére (a védjegyoltalom EGT-beli kimerülésének elve)⁽¹⁰⁾. A jogosult a szellemi tulajdonra vonatkozó jogszabályok alapján nem jogosult az engedélyest vagy az ilyen termékek megvásárlóit megakadályozni a licencia tárgyát képező technológia beépítésében⁽¹¹⁾. A védjegyoltalom EGT-beli kimerülésének elve összhangban áll a szellemi tulajdonjogok alapvető feladatával, ami a jogosult számára azon jog megadása, hogy kizárhassa szellemi tulajdonának mások által engedélye nélkül történő hasznosítását.
7. Az a tény, hogy a szellemi tulajdonra vonatkozó jogszabályok kizárólagos hasznosítási jogot biztosítanak, nem jelenti azt, hogy a

szellemi tulajdonjogok mentesülnének a versenyjog beavatkozása alól. Az 53. és az 54. cikket különösen azokra a megállapodásokra kell alkalmazni, amelyekben a jogosult más vállalkozásnak engedélyezi szellemi tulajdonjogainak hasznosítását⁽¹²⁾. Nem foglalja magában azt sem, hogy eleve összeütközés lenne a szellemi tulajdonjogok és az EGT-versenyszabályok között. Valójában a két jogintézmény célja azonos, a fogyasztói jólét és a források hatékony elosztásának előmozdítása. Az innováció a nyílt és versenyző piacgazdaság alapvető és dinamikus elemét alkotja. A szellemi tulajdonjogok elősegítik a dinamikus versenyt azzal, hogy a vállalkozásokat új vagy fejlesztett termékek és eljárások kifejlesztésébe történő beruházásra ösztönzik. Ugyanezt teszi a verseny azzal, hogy nyomást gyakorol a vállalkozásokra, hogy azok folytassák az innovációt. Ezért a szellemi tulajdonjogok és a verseny is szükséges az innováció előmozdításához és annak versenyképes hasznosításának biztosításához.

8. A licenciamegállapodások 53. cikk alapján történő értékelésekor szem előtt kell tartani azt, hogy a szellemi tulajdonjogok létrehozása gyakran jelentős beruházással jár, és ez gyakran kockázatos törekvés. A dinamikus verseny csökkentésének elkerülésére és az innovációra való ösztönzés fenntartására az újítót nem szabad indokolatlanul korlátozni az értékesnek bizonyuló szellemi tulajdonjogok hasznosításában. Ezen okok miatt az újítónak rendszerint meg kell adni a szabadságot, hogy olyan ellenszolgáltatást kérjen a sikeres projektekért, ami elegendő a beruházási ösztönzők fenntartására, számításba véve a sikertelen projekteket is. A technológialicencia azt is igényelheti az engedélyestől, hogy jelentős leírandó beruházást eszközöljön a licencia tárgyát képező technológiába és az annak hasznosításához szükséges termelőszközökbe. Az 53. cikk nem alkalmazható a felek által eszközölt ilyen előzetes beruházások és az azokhoz kapcsolódó kockázatok figyelembevétele nélkül. A felek kockázata és a vállalandó leírandó beruházás így oda is vezethet, hogy a megállapodás az esettől függően a beruházás megtérüléséhez szükséges időre kikerül az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alól, vagy pedig teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit.

9. A licenciamegállapodások 53. cikk alapján történő értékelésekor a létező elemzési keret elegendően rugalmas a technológialicencia dinamikus vonatkozásainak figyelembevételére. Nincs olyan vélemény, hogy a szellemi tulajdonjogok és a licenciamegállapodások ilyenként versenyjogi aggodalmakat vetnének fel. A legtöbb licenciamegállapodás nem korlátozza a versenyt, és versenyt elősegítő teljesítményt hoz létre. Valójában a licenciacadás önmagában véve olyan versenyt elősegítő hatással rendelkezik, ami a technológia terjesztéséhez és az innováció előmozdításához vezet. Ezen túlmenően még a versenyt korlátozó licenciamegállapodások is gyakran ösztönözhetnek versenyt elősegítő teljesítményeket, amelyeket az 53. cikk (3) bekezdése alapján kell figyelembe venni és szembe kell állítani a versenyre gyakorolt kedvezőtlen hatásokkal⁽¹³⁾. A licenciamegállapodások nagy többsége ezért összeegyeztethető az 53. cikkel.

⁽⁷⁾ A »megállapodás« kifejezés a továbbiakban magában foglalja a vállalkozások társulásainak összehangolt magatartását és döntéseit.

⁽⁸⁾ Lásd az EFTA Felügyeleti Hatóságnak az EGT-megállapodás 53. és 54. cikkében szereplő, az EFTA-államok közötti kereskedelem befolyásolásának fogalmáról szóló közleményét, amelyet még nem tettek közzé.

⁽⁹⁾ A továbbiakban a »korlátozás« kifejezés magában foglalja a verseny kizárását és torzítását is.

⁽¹⁰⁾ Az EGT-n belüli kimerülés ezen elvét őrzi az EGT-megállapodás XVII. melléklete 4. pontjában említett, az EGT-államok védjegyekre vonatkozó szabályainak közelítéséről szóló aktus (89/104/EGK irányelv, HL L 40., 1989.11.2., 1. o.) 7. cikkének (1) bekezdésében, ami előírja, hogy a védjegyoltalom alapján a jogosult nem tilthatja meg a védjegy használatát olyan árukkal kapcsolatban, amelyeket ő hozott forgalomba, vagy amelyeket kifejezett hozzájárulásával hoztak forgalomba a Közösségben. A nemzetközi kimerüléssel kapcsolatban az EFTA Bíróság megállapította, hogy »az EFTA-államok (...) dönthetik el, hogy be kívánják-e vezetni vagy fenn kívánják-e tartani a nemzetközi kimerülés elvét az EGT-n kívülről származó termékek vonatkozásában fennálló védjegyoltalommal átruházott jogok vonatkozásában«, lásd az E-2/97. sz. Maglite-ügy (az EFTA Bíróság Határozatainak Tára [1998] 172. o.) 25–27. pontját. Az Európai Közösségek Bírósága egy későbbi ítéletében megállapította, hogy »a jogosult vagy az ő hozzájárulásával az EGT területén kívül forgalomba hozott védjeggyel ellátott termékek vonatkozásában a védjegyjogok kimerülését előíró nemzeti szabályok ellentétesek az EGT-megállapodással módosított irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével«, C-355/96. sz. Silhouette-ügy (EBHT [1998] I-4799. o., 31. pont).

⁽¹¹⁾ Másrészt a védett művek másolatainak eladása nem vezet a műhöz tartozó előadói jogok kimerüléséhez, beleértve a bérbeadáshoz való jogot is, lásd e vonatkozásban a 158/86. sz. Warner Brothers és Metronome Video -ügyet (EBHT [1988] 2605. o.) és a C-61/97. sz. Foreningen af danske videogramdistributør-ügyet (EBHT [1998] I-5171. o.).

⁽¹²⁾ Lásd például az 56/64. és 58/64. sz. Consten és Grundig egyesített ügyeket (EBHT [1966] 429. o.).

⁽¹³⁾ Az 53. cikk (3) bekezdése alkalmazásának módszertana az EFTA Felügyeleti Hatóság 5. lábjegyzetben idézett, az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése alkalmazására vonatkozó iránymutatásban került meghatározásra.

2. **Az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazásának általános keretrendszere**
10. Az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése tiltja azokat a megállapodásokat, amelyek célja vagy hatása a verseny korlátozása. Az 53. cikk (1) bekezdése vonatkozik a megállapodás felei közötti verseny korlátozásaira, valamint bármelyik fél és harmadik személyek közötti verseny korlátozására is.
11. Annak értékelését, hogy egy licenciamegállapodás korlátozza-e a versenyt, abban a tényleges összefüggésben kell végezni, amelyben a verseny megvalósulna az állítólagos versenykorlátozó megállapodás hiányában⁽¹⁴⁾. Ezen értékelés elvégzéséhez számításba kell venni a megállapodás technológiák közötti (azaz a versengő technológiákat használó vállalkozások közötti) és a technológián belüli (azaz az azonos technológiát alkalmazó vállalkozások közötti) versenyre gyakorolt hatását⁽¹⁵⁾. Az 53. cikk (1) bekezdése egyaránt tiltja a technológiák közötti és a technológián belüli verseny korlátozását. Ezért szükséges annak értékelése, hogy a megállapodás milyen mértékben érinti ténylegesen vagy valószínűen a piaci verseny e két vonatkozását.
12. A következő két kérdés hasznos keretet nyújt ezen értékelés elvégzéséhez. Az első kérdés a megállapodás technológiák közötti versenyre gyakorolt hatásához, míg a második kérdés a megállapodás technológián belüli versenyre gyakorolt hatásához kapcsolódik. Mivel a korlátozások alkalmasak lehetnek a technológiák közötti és technológián belüli verseny egyidejű korlátozására is, szükséges lehet a korlátozásnak mindkét kérdésre figyelemmel történő elemzése annak megállapítása előtt, hogy a verseny az 53. cikk (1) bekezdése szerint korlátozott-e:
- a) Vajon a licenciamegállapodás korlátozza a tényleges versenyt vagy azt a lehetséges versenyt, amely a tárgyalt megállapodás nélkül kialakult volna? Ha igen, a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhat. Ezen értékelés elvégzésekor szükséges a felek között és harmadik személyek részéről fennálló verseny számításba vétele. Például, ha különböző EGT-államokban két vállalkozás versengő technológiákat keresztlicenciába ad, és vállalja, hogy nem értékesít termékeket a másik fél hazai piacán, ez a megállapodás előtti (lehetséges) verseny korlátozása. Hasonlóképpen, ha az engedélyező az engedélyesre olyan kötelezettségeket ró, hogy ne használjon versengő technológiákat, és ezek a kötelezettségek kizárják harmadik személyek technológiáit, korlátozott a tényleges vagy azon lehetséges verseny, amely a megállapodás hiányában kialakult volna.
- b) A megállapodás korlátozza a tényleges vagy azt a lehetséges versenyt, ami a szerződéses korlátozás nélkül kialakult volna? Ha igen, a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhat. Például, ha az engedélyező korlátozza az engedélyeseket az egymással történő versengésben, korlátozott az engedélyesek közötti tényleges vagy azon verseny, ami a korlátozás hiányában létezne. Az ilyen korlátozások közé tartozik az engedélyesek közötti vertikális árrögzítés, valamint a területre vagy vevőre vonatkozó eladási korlátozás. Egyes korlátozások azonban meghatározott esetekben nem tartoznak az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá, ha a korlátozás objektíven szükséges az adott fajtájú vagy jellegű megállapodás létezéséhez⁽¹⁶⁾. Az 53. cikk (1) bekezdése alkalmazásának ilyen kizárása azonban csak objektív, és a feleken kívül álló tényezők alapján történhet. Nem történhet a felek egyéni álláspontja és jellemzői alapján. Nem az a kérdés, hogy a felek az adott helyzetben nem fogadták volna-e el kevésbé korlátozó megállapodás megkötését, hanem az, hogy a megállapodás jellegére és a piac jellemzőire tekintettel hasonló helyzetben vállalkozások nem kevésbé korlátozó szerződést kötöttek volna. Például egy megállapodás nem versenytársak közötti területi korlátozásai meghatározott időre kikerülhetnek az 53. cikk (1) bekezdése hatálya alól, ha a korlátozások objektíven szükségesek ahhoz, hogy az engedélyes az új piacra behatoljon. Hasonlóképpen nem feltétlenül versenykorlátozó a valamennyi engedélyesre kirótt azon tiltás, hogy ne értékesítsenek a végfelhasználók egyes csoportjainak, ha ez a korlátozás objektíven szükséges a szóban forgó termék veszélyes jellegéhez kapcsolódó biztonsági vagy egészségügyi okból. Nem elegendő annak állítása, hogy a korlátozás hiányában a szállító a vertikális integrációhoz folyamodott volna. A vertikális integrációra vonatkozó döntések összetett gazdasági tényezők széles körén múlnak, amelyek közül számos az érintett vállalkozás belső ügye.
13. Az előző pontban meghatározott elemzési keretrendszer alkalmazásakor számításba kell azt venni, hogy az 53. cikk (1) bekezdése megkülönbözteti azokat a megállapodásokat, amelyek célja a verseny korlátozása, azoktól, amelyek versenykorlátozó hatással járnak. Az 53. cikk (1) bekezdése csak akkor tiltja a megállapodást vagy szerződéses korlátozást, ha annak célja vagy hatása a technológiák közötti és/vagy technológián belüli verseny korlátozása.
14. A verseny célzott korlátozásai azok, amelyek már jellegükre tekintettel is korlátozzák a versenyt. Ezek azok a korlátozások, amelyek – az EGT-versenyszabályok által követett célkitűzésekre figyelemmel – a versenyre gyakorolt kedvezőtlen hatások olyan nagy lehetőségével rendelkeznek, hogy az 53. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában nem szükséges a piacra gyakorolt bármiféle tényleges hatás igazolása⁽¹⁷⁾. Ezen túlmenően a tárgyi korlátozások esetében valószínűtlen az 53. cikk (3) bekezdése feltételeinek teljesülése. Számos tényen alapul annak értékelése, hogy egy megállapodásnak célja-e a verseny korlátozása vagy sem. E tényezők közé tartozik különösen a megállapodás tartalma és az általa követett objektív célok. Szükséges lehet a megállapodás (jövőbeli) alkalmazási összefüggéseinek vagy a szerződő felek tényleges piaci magatartásának vagy viselkedésének megfontolása is⁽¹⁸⁾. Más szavakkal: a megállapodás mögött húzódó tényállás és a megállapodás működési környezetének vizsgálata is szükséges lehet azon következtetés levonása előtt, hogy egy adott korlátozás a verseny súlyos korlátozását képezi-e. A megállapodás tényleges végrehatásának módja is feltárhat tárgyi korlátozást, még akkor is, ha a szabályszerű megállapodás nem tartalmaz erre irányuló kifejezett rendelkezést. A felek verseny korlátozására irányuló szubjektív szándékainak bizonyítéka jelentőséggel bíró tényező, de

⁽¹⁴⁾ Lásd a 56/65. sz. Société Technique Minière-ügyet (EBHT [1966] 337. o.) és a C-7/95 P. sz. John Deere-ügy (EBHT [1998] I-3111. o.) 76. pontját.

⁽¹⁵⁾ Lásd e tekintetben a 12. lábjegyzetben hivatkozott, a Consten és Grundig ügyben hozott ítéletet.

⁽¹⁶⁾ Lásd e tekintetben a Société Technique Minière-ügyben hozott és a 14. lábjegyzetben hivatkozott ítéletet, valamint a 258/78. sz. Nungesser-ügyet (EBHT [1982] 2015. o.)

⁽¹⁷⁾ E tekintetben lásd a C-49/92 P. sz. Anic Partecipazioni-ügy (EBHT [1999] I-4125. o.) 99. pontját.

⁽¹⁸⁾ Lásd a 29/83. 30/83. sz. CRAM és Rheinzink egyesített ügyek (EBHT [1984] 1679. o.) 26. pontját, és a 96/82 és mások ANSEAU-NAVEWA egyesített ügyek (EBHT [1983] 3369. o.) 23–25. pontját.

nem szükséges feltétel. A licenciamegállapodások vonatkozásában az EFTA Felügyeleti Hatóság úgy ítéli meg, hogy a TTBER 4. cikkében szereplő súlyos korlátozások listája körébe tartozó korlátozások céljukra tekintettel korlátozó jellegűek.

15. Ha egy megállapodás céljára tekintettel nem versenykorlátozó jellegű, szükséges annak vizsgálata, hogy rendelkezik-e versenykorlátozó hatásokkal. Figyelembe kell venni a tényleges és a lehetséges hatásokat is⁽¹⁹⁾. Más szavakkal: a megállapodásnak valószínű versenyellenes hatásokkal kell rendelkeznie. Ahhoz, hogy egy licenciamegállapodás hatására tekintettel versenykorlátozó legyen, annak a tényleges vagy lehetséges versenyre olyan mértékben kell hatást gyakorolnia, hogy az érintett piacon a valószínűség ésszerű fokával elvárhatóak legyenek az árakra, a kibocsátásra, az innovációra vagy az áruk és szolgáltatások választékára vagy minőségére gyakorolt kedvezőtlen hatások. A versenyre valószínűsíthető kedvezőtlen hatásoknak érzékelhetőnek kell lenniük⁽²⁰⁾. Érzékelhető versenyellenes hatások bekövetkezése valószínű, ha legalább a felek egyike bizonyos fokú piaci erővel rendelkezik vagy arra tesz szert, és a megállapodás hozzájárul a piaci erő létrehozásához, fenntartásához vagy megerősítéséhez, vagy lehetővé teszi a felek számára az ilyen erő hasznosítását. A piaci erő az árak versenyszint feletti szinten történő tartására, vagy a kibocsátásnak a termékmennyiség, termékminőség és választék vagy innováció vonatkozásában a versenyszint alatt nem jelentéktelen ideig történő tartására irányuló képesség. Rendszerint az 53. cikk (1) bekezdésének megállapításához szükséges piaci erő foka alacsonyabb, mint az EGT-megállapodás 54. cikke értelmében vett erőfölény megállapításához szükséges mérték.

16. A verseny célzott korlátozásainak alkalmazásában rendszerint szükséges az érintett piac meghatározása, és többek között az érintett termékek és technológiák jellegének, a versenytársak piaci helyzetének, a vevők piaci helyzetének, a lehetséges versenytársak létezésének és a piacra lépés akadályainak vizsgálata és értékelése. Némely esetben azonban közvetlenül igazolhatóak a versenyellenes hatások a megállapodás szerződő feleinek a piacon tanúsított magatartása elemzésével is. Igazolható például az, hogy egy megállapodás áremelkedésre vezetett.

17. A licenciamegállapodások azonban jelentős versenytámogató hatással is rendelkeznek. Valójában a licenciamegállapodások nagy többsége a versenyt szolgálja. A licenciamegállapodások előmozdíthatják az innovációt annak lehetővé tételével, hogy az újítók megkeressék a kutatási és fejlesztési költségeik legalább egy részének fedezésére szükséges összeget. A licenciamegállapodások olyan technológiák elterjedésére is vezetnek, amelyek a licenciatulajdonos termelési költségeinek csökkentésével teremthetnek értéket, vagy azzal, hogy képessé teszik ők új vagy fejlesztett termékek előállítására. Az engedélyes szintjén a hatékonyság gyakran az engedélyező technológiájának az engedélyes eszközeivel és technológiáinak egyesítéséből származik. A kiegészítő eszközök és technológiák ilyen párosítása olyan költség/kibocsátás

kialakításához vezethet, ami egyébként nem lenne lehetséges. Például az engedélyező által fejlesztett technológia az engedélyes hatékonyabb termelési vagy elosztási eszközeivel együtt csökkentheti a termelési költségeket, és magasabb minőségű termékek gyártásához vezethet. A licenciatulajdonos szolgálhatja az engedélyes saját technológiája fejlesztése és hasznosítása akadályai eltávolításának versenyt szolgáló célját is. Különösen a nagyszámú szabadalommal jellemzett ágazatokban a licenciatulajdonos gyakran azért történik, hogy megteremtse a tervezési szabadságot az engedélyező részéről jogsértési igények kockázatának megszüntetésével. Amikor az engedélyező hozzájárul ahhoz, hogy az engedélyes termékei értékesítésének megakadályozására nem hivatkozik szellemi tulajdonjogaira, a megállapodás megszünteti az engedélyes termékei értékesítésének akadályát, és így általában ösztönzi a versenyt.

18. Az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozó esetekben az 53. cikk (3) bekezdésével összefüggésben a megállapodás versenyt szolgáló céljainak ki kell egyenlítenie annak korlátozó hatásait. Ha az 53. cikk (3) bekezdésének mind a négy feltétele teljesül, a korlátozó megállapodás érvényes és végrehajtható, és nincs szükség erre irányuló előzetes határozatra⁽²¹⁾. A súlyos versenykorlátozások csak kivételes körülmények között teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Az ilyen megállapodások általában (legalább) az 53. cikk (3) bekezdésének első két feltétele egyikén elbuknak. Rendszerint nem hoznak létre objektív előnyöket vagy előnyöket a fogyasztók számára. Ezen túlmenően az ilyen fajtájú megállapodások rendszerint meghíúsulnak a harmadik feltétel szerinti elégedhetlenség vizsgálatán is. Például, ha a felek rögzítik a licencia alapján előállított termékek kötelező eladási árát, az rendszerint alacsonyabb kibocsátáshoz és az erőforrások helytelen elosztásához, valamint magasabb fogyasztói árakhoz fognak vezetni. Az árkorlátozás nem elégedhetlen feltétel a két technológia mindkét versenytárs rendelkezésére állásából származó lehetséges hatékonyság eléréséhez sem.

3. A piac meghatározása

19. Az EFTA Felügyeleti Hatóság az érintett piac meghatározására vonatkozó megközelítése a piacmeghatározási iránymutatásokban került megállapításra⁽²²⁾. Ezek az iránymutatások a piacmeghatározásnak csak a technológialicencia területén különös fontossággal bíró vonatkozásaival foglalkoznak.

20. A technológia egy olyan hozzájárulás, ami vagy a termékbe, vagy a gyártási eljárásba integrálódik. A technológialicencia ezért befolyásolhatja a versenyt a vevői és az eladói piacokon is. Például a versengő termékeket értékesítő felek közötti és az e termékek gyártásához kapcsolódó technológiák keresztliscenciába adására vonatkozó megállapodás korlátozhatja a versenyt az érintett termék piacán. Ez korlátozhatja a versenyt a technológiai piacon és akár más vevői piacokon is. A licenciamegállapodások versenyhatásainak értékelése céljából ezért a technológiai piacok meghatározása mellett szükséges lehet az érintett termék- és

⁽¹⁹⁾ Lásd e tekintetben a 14. lábjegyzetben hivatkozott, John Deere-ügyben (1998) hozott ítéletet.

⁽²⁰⁾ Az érzékelhetőség kérdéseire vonatkozó iránymutatások megtalálhatóak az EFTA Felügyeleti Hatóságnak a csekély jelentőségű, az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése alapján a versenyt nem érzékelhetően korlátozó megállapodásokról szóló közleményében (HL C 67., 2003.3.20., 20. o. és a 15. EFTA-kiegészítés, 2003.3.20., 11. o.). A közlemény negatív módon határozza meg az érzékelhetőséget. A *de minimis* közlemény hatálya alá nem tartozó megállapodások nem szükségszerűen rendelkeznek érzékelhető korlátozó hatásokkal. Egyedi vizsgálatra van szükség.

⁽²¹⁾ Lásd a felügyeleti és bírósági megállapodás 4. jegyzőkönyve II. fejezete 1. cikkének (2) bekezdését.

⁽²²⁾ A releváns piacnak az EGT versenyjog alkalmazásában történő meghatározásáról szóló EFTA felügyeleti hatósági közlemény (HL L 200., 1998.7.16., 48. o. és a 28. EGT-kiegészítés, 1998.7.16., 3. o.).

szolgáltatási piacok (termékpiacok) meghatározása⁽²³⁾. A TTBER 3. cikkében használt »termékpiac« kifejezés az érintett termék- és szolgáltatási piacokra utal, azok földrajzi és termékdimenziójában is. Amint az egyértelmű a TTBER 1. cikke (1) bekezdésének j) pontja alapján, a kifejezést pusztán az érintett termék- és szolgáltatási piacoknak az érintett technológiapiactól való megkülönböztetésére használják.

21. A TTBER és ezek az iránymutatások a végtermékek termékpiacaira és a köztes termékek termékpiacaira gyakorolt hatásokkal foglalkoznak. Az érintett termékpiac olyan termékeket foglal magában, amelyeket a vevők a jellemzőik, áruk és rendeltetésük alapján, a szerződés szerinti és a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékekkel felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tekintenek.
22. A technológiapiac azt a licencia tárgyát képező technológiát és annak helyettesítőit foglalja magában, amelyeket az engedélyesek a jellemzőik, jogdíjaik és szándékolt felhasználásuk alapján a licencia tárgyát képező technológiával felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tekintenek. A technológiapiacok meghatározásának módszertana a termékpiacok meghatározásával megegyező elveket követ. Az engedélyező által forgalmazott technológiából kiindulva azonosítani kell azokat az egyéb technológiákat, amelyekre az engedélyes átválthatna a viszonyítási árak, azaz a jogdíjak kismértékű, de tartós növekedésére válaszul. Egy másik megközelítés a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek piacának vizsgálata (vö. a lenti ponttal).
23. Ha az érintett piac meghatározása megtörtént, a piaci részesedések hozzárendelhetők a piaci verseny különböző forrásaihoz, és azokat fel lehet használni a piaci szereplők viszonylagos erejének jelzéséként. A technológiapiacok esetében a folytatás egyik módja a piaci részesedéseknek a jogdíjakból származó licenciatételeken belül minden egyes technológia részesedése alapján történő kiszámítása, ami a versengő technológiák licenciába adásának piacán az adott technológia részesedését képviseli. Azonban ez gyakran a folytatásnak pusztán elméleti, de nem gyakorlati útja, a jogdíjakra stb. vonatkozó egyértelmű információk hiánya miatt. A TTBER 3. cikkének (3) bekezdésében használt alternatív megközelítés a technológiapiacokon az érintett piacnak a fogyasztóhoz eljutó végtermékek piacán (lásd a lenti 70. pontot) a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek eladása alapján történő meghatározása. E megközelítés alapján számításba veszik az érintett termékpiac valamennyi eladását, függetlenül attól, hogy a termék tartalmazza-e a licencia tárgyát képező technológiát. A technológiapiacok esetében indokolt a (csak) házon belül használt technológiák figyelembevételére a 3. cikk (3) bekezdésének megközelítése. Valójában ez a megközelítés a technológia erősségének jó jelzője. Először is megragadja a saját technológiával gyártó, és a licencdíjak kismértékű, de tartós emelkedése esetén valószínűleg licenciatadásba kezdő vállalkozások részéről lehetséges versenyt. Másodsor, még amennyiben valószínűtlen is az, hogy más technológiatulajdonosok licenciatadásba kezdenének, az engedélyező nem feltétlenül rendelkezik piaci erővel a technológiapiacban, még akkor sem, ha a licenciatdíj-bevételekből jelentős a részesedése. Ha a fogyasztói piac versengő, a verseny e szinten hatékonyan

korlátozhatja az engedélyezőt. A jogdíjak növekedése a gyártás oldalán érinti az engedélyes költségeit, kevésbé versenyképessé téve őt, és eladások elvesztését okozva számára. Valamely technológia termékpiaci piaci részesedése is megragadja ezt az elemet, így rendszerint jól jelzi az engedélyező piaci erejét. A TTBER szabályozásán kívül eső egyedi esetekben szükséges lehet – amennyiben az gyakorlatilag lehetséges – mindkét leírt megközelítés alkalmazása az engedélyező piaci erejének pontosabb értékelésére.

24. Ezenfelül a TTBER szabályozásán kívüli területeken számításba kell venni azt is, hogy a piaci részesedés nem mindig megfelelő jelzője a rendelkezésre álló technológiák viszonylagos erejének. Az EFTA Felügyeleti Hatóság ezért többek között a megállapodás felei által ellenőrzött technológiák mellett figyelembe fogja venni a számos elérhető, egyedileg ellenőrzött olyan technológiát, amely a felhasználó számára hasonló költséggel helyettesítheti a licencia tárgyát képező technológiát (lásd a lenti 131. pontot).
25. Némely licenciamegállapodás érintheti az innovációs piacokat is. Az ilyen hatások elemzésénél azonban az EFTA Felügyeleti Hatóság rendszerint a megállapodásnak a létező termék- és technológiapiacokra gyakorolt versenyhatásának vizsgálatára szorítkozik⁽²⁴⁾. Az ilyen piacokon fennálló versenyt befolyásolhatják azok a megállapodások, amelyek késleltetik azon új vagy fejlesztett termékek piaci bevezetését, amelyek idővel a létező termékek helyébe fognak lépni. Ilyen esetekben az innováció a lehetséges verseny olyan forrása, amit számításba kell venni a megállapodás termék- és technológiapiacokra gyakorolt hatásának értékelésekor. Korlátozott számú esetben azonban hasznos és szükséges is lehet az innovációs piacok meghatározása. Ez a helyzet különösen olyankor, ha a megállapodás az új termékek létrehozását célzó innovációt, lehetőség szerint a kutatási és fejlesztési pólusok azonosításának korai szakaszában befolyásolja⁽²⁵⁾. Ilyen esetekben elemezhető az, hogy vajon a megállapodást követően elegendő számú versengő kutatási és fejlesztési pólus marad-e az innovációs verseny fenntartásához.

4. A versenytársak és nem versenytársak közötti megkülönböztetés

26. Általában a versenytársak közötti megállapodások nagyobb kockázatot jelentenek a versenyre, mint a nem versenytársak közöttiek. Az ugyanazon technológiát használó vállalkozások közötti verseny (az engedélyesek közötti, technológián belüli verseny) azonban fontos kiegészítést alkot a versengő technológiákat használó vállalkozások közötti versenyhez (technológiák közötti verseny). Például a technológiák közötti verseny elvezethet a szóban forgó technológiát tartalmazó termékek alacsonyabb árához, ami nemcsak közvetlen és azonnali előnyöket hoz létre a termék fogyasztói számára, de tovább ösztönzi a versengő technológiákat használó vállalkozások közötti versenyt is. A licenciatadással összefüggésben számításba kell venni azt is, hogy az engedélyesek saját termékeiket értékesítik. Nem viszonteladói a más vállalkozás által előállított terméknek. Ezért nagyobb tere lehet az engedélyesek közötti termékdifferentiálásnak és minőségen alapuló versenynek, mint az árak viszonteladására vonatkozó vertikális megállapodások esetében.

⁽²³⁾ E megkülönböztetést illetően lásd az EGT-megállapodás 53. cikkének a horizontális együttműködési megállapodásokra történő alkalmazhatóságáról szóló EFTA felügyeleti hatósági közleményt (HL L 266., 2002.10.31., 1. o. és az 55. EGT-kiegészítés, 2000.10.31., 1. o.).

⁽²⁴⁾ Erre lásd az előző lábjegyzetben hivatkozott, horizontális megállapodásokra vonatkozó iránymutatások 50–52. pontját.

⁽²⁵⁾ Idézett munka, 51. pont.

27. A felek közötti versenykapcsolat meghatározása érdekében szükséges annak vizsgálata, hogy vajon a felek a megállapodás hiányában ténylegesen vagy lehetséges versenytársak lennének-e. Ha a megállapodás hiányában a felek a megállapodással érintett egyik piacon sem lennének tényleges vagy lehetséges versenytársak, azokat nem versenytársaknak kell tekinteni.
28. Amennyiben az engedélyező és az engedélyes is aktív ugyanazon a termékpiacon vagy technológiapiacon anélkül, hogy egyikük vagy mindketten sértenék a másik fél szellemi tulajdonjogait, ők az érintett piacon tényleges versenytársak. A feleket tényleges versenytársaknak kell tekinteni a technológiapiacon, ha az engedélyes már hasznosítási engedélyt ad technológiájára, és az engedélyező egy versengő technológia vonatkozásában ad licenciat az engedélyesnek.
29. A felek lehetséges versenytársaknak minősülnek a termékpiacon, ha a megállapodás nélkül és a másik fél szellemi tulajdonjogainak sértése nélkül valószínűleg eszközöltek volna további beruházásokat az érintett piacra történő belépés érdekében, válaszként a termékárak kismértékű, de tartós növekedésére. Reális versenyakadály megvalósulása érdekében a belépésnek rövid időn belül kell valószínűnek lennie. Rendszerint helyénvaló az egy és két év közötti időtartam. Egyedi esetekben azonban számításba lehet hosszabb időszakot is venni. Ezen időszak meghatározására mértékül lehet használni a már a piacon lévő vállalkozások számára kapacitásai kiigazításához szükséges időtartamot. Például a felek valószínűleg lehetséges versenytársaknak minősülnek azon a termékpiacon, amelyen az engedélyes saját technológiája alapján gyárt egy adott földrajzi piacon, és egy másik földrajzi piacon gyártásba kezd a licencia tárgyát képező technológiával. Ilyen körülmények között valószínű, hogy az engedélyes képes lett volna belépni a második földrajzi piacra saját technológiája alapján, hacsak az ilyen belépést nem zárják ki objektív tényezők, mint például a gátló szabadalmak (lásd a lenti 32. pontot).
30. A felek lehetséges versenytársaknak minősülnek azon a technológiapiacon, amelyen helyettesíthető technológiák tulajdonosai, ha az adott egyedi esetben az engedélyes nem ad licenciat saját technológiájára, feltéve, hogy ezt a technológiárák kismértékű, de tartós emelkedése esetén megtenné. A TTBER alkalmazásához azonban nem kerül számításba vételre a technológiapiaci lehetséges verseny (lásd a lenti 66. pontot).
31. Némely esetben a felek a megállapodás megkötését követően is versenytársakká válhatnak, mivel az engedélyes fejleszt, és egy versengő technológia hasznosításába kezd. Ilyen esetekben számításba kell venni, hogy a felek a megállapodás megkötésekor nem voltak versenytársak, és a megállapodást ilyen összefüggésben kötötték meg. Az EFTA Felügyeleti Hatóság ezért főként a megállapodásnak az engedélyes saját (versengő) technológiája hasznosítására gyakorolt hatására fog összpontosítani. Az ilyen megállapodásokra nem fogják alkalmazni különösen a versenytársak közötti megállapodások súlyos korlátozásainak listáját, kivéve, ha a megállapodás valamely lényeges vonatkozásban történő módosítására azt követően került sor, hogy a felek versenytársak lettek (vö. a TTBER 4. cikkének (3) bekezdésével). A megállapodásban félként részt vevő vállalkozások a megállapodás megkötését követően úgy is versenytársakká válhatnak, ha az engedélyes már a licenciat megelőzően is aktív volt a termékpiacon, és ha az engedélyező később lép a termékpiacon, akár a licencia tárgyát képező, akár új technológia alapján. Az ilyen megállapodások esetében is érvényben lesz a versenytársak közötti megállapodások súlyos korlátozásainak listája, kivéve, ha a megállapodás valamely lényeges vonatkozásban történő módosítására később került sor (vö. a TTBER 4. cikkének (3) bekezdésével).
32. Ha a felek olyan technológiák tulajdonosai, amelyek egy vagy mindkét irányból gátló helyzetben vannak, a felek a technológiapiacon nem minősülnek versenytársaknak. Az egyirányú gátló helyzet akkor áll fenn, ha a technológia nem hasznosítható egy másik technológiába való ütközés nélkül. Ez a helyzet áll fenn akkor, ha egy szabadalom egy másik szabadalommal lefedett technológia fejlesztését fedi le. Ebben az esetben a módosító szabadalom hasznosítása feltételezi az alapszabadalom vonatkozásában licencia megszerzését. Kétirányú gátló helyzet áll fenn, amennyiben egyik technológia sem hasznosítható a másik technológiába ütközés nélkül, így a tulajdonosoknak egymástól kell licenciat vagy mentesítést szerezniük. A gátló helyzet fennállásának értékelésekor az EFTA Felügyeleti Hatóság a felek egyéni álláspontjával szemben tárgyilagos tényezőkre fog hagyatkozni. A gátló helyzet különösen meggyőző bizonyítéka szükséges azokban az esetekben, ha a feleknek közös érdekük fűződik a gátló helyzet fennállásának versenytársi minőségük kizárása érdekében történő megállapításához, például ha a kétirányú gátló helyzet olyan technológiákra vonatkozik, amelyek technológiai helyettesítők. A releváns bizonyítékok körébe tartoznak a bírósági határozatok, az ideiglenes intézkedések is ideértve, valamint a független szakértők véleménye. Ez utóbbi esetben a Hatóság részletesen megvizsgálja a szakértő kiválasztásának módját. A gátló helyzet létezésének alátámasztásában azonban jelentőséggel bírhat más meggyőző bizonyíték is, beleértve a felek részéről a szakértő tanúvallomást is arra vonatkozóan, hogy megalapozottan hiszik vagy hitték azt, hogy a gátló helyzet fennáll vagy fennállt.
33. Néhány esetben sor kerülhet olyan következtetés levonására is, hogy az engedélyező és az engedélyes az érintett termékpiacon és technológiapiacon annak ellenére sem versenytársak, hogy versengő termékeket gyártanak, mert a licencia tárgyát képező technológia olyan erős újítást képvisel, ami az engedélyes technológiáját elavulttá vagy versenyképtelenné teszi. Ilyen esetekben az engedélyező technológiája vagy új piacot alkot, vagy pedig kizorítja az engedélyes technológiáját a piacról. Azonban gyakorta nem lehetséges a megállapodás megkötésekor ilyen következtetés levonása. Rendszerint csak azt követően válik nyilvánvalóvá a régebbi technológia elavultsága vagy versenyképtelensége, miután a technológia vagy az azt magában foglaló termék a fogyasztók számára már egy ideje elérhető. Például a CD-technológia kifejlesztésekor és a lemezek forgalomba hozatalakor még nem volt nyilvánvaló, hogy ez az új technológia helyettesíteni fogja az LP-technológiát. Ez csak néhány évvel később lett nyilvánvaló. A felek tehát akkor minősülnek versenytársaknak, ha a megállapodás megkötése idején nem nyilvánvaló, hogy az engedélyes technológiája elavult vagy versenyképtelen. Mivel azonban az 53. cikk (1) bekezdését és az 53. cikk (3) bekezdését is a megállapodás létrejöttének egyedi összefüggéseire figyelemmel kell alkalmazni, a tényállás változásai nagyban kihatnak az értékelésre. A felek közötti kapcsolat minősítése ezért nem versenytársi kapcsolatra fog változni, ha egy későbbi időpontban az engedélyes technológiája elavult vagy versenyképtelen lesz a piacon.

III. A TTBER ALKALMAZÁSA

1. A TTBER hatásai

34. A TTBER-ben meghatározott feltételeknek megfelelő technológiaátadási megállapodások csoportmentesítésben részesülnek az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése alól. A csoportmentességben részesített megállapodások jogilag érvényesek és kikényszeríthetők. Az ilyen megállapodásokat csak a jövőre nézve, és csak akkor lehet megtiltani, ha az EFTA Felügyeleti Hatóság vagy valamely EFTA-versenyhatóság visszavonja a csoportmentesítést. A csoportmentességben részesülő megállapodásokat az 53. cikk alapján a nemzeti bíróságok sem tilthatják meg magánjogi jogvitával összefüggésben.
35. A technológiaátadási megállapodások egyes csoportjai csoportmentesítésének alapja az a vélelem, hogy az ilyen megállapodások – addig a mértékig, amennyire az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartoznak – teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésében megállapított négy feltételt. Vélelmezett, hogy a megállapodások gazdasági hatékonyságot keltenek, hogy a megállapodásban szereplő korlátozások elengedhetetlenek a hatékonyságok eléréséhez, hogy az érintett piacon belül a fogyasztók méltányos részesedést kapnak a hatékonyság hasznából, és hogy a megállapodás nem biztosítja az érintett vállalkozásoknak azt a lehetőséget, hogy a szóban forgó termékek jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt. A TTBER-ben meghatározott piaci részesedési korlátok (3. cikk), a súlyos korlátozások listája (4. cikk) és a kizárt korlátozások (5. cikk) célja annak biztosítása, hogy csak azok a korlátozó megállapodások részesüljenek csoportmentesítésben, amelyekről ésszerűen vélelmezhető, hogy teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének négy feltételét.
36. Amint azt az alábbi IV. szakaszban kifejtjük, sok licenciamegállapodás kívül marad az 53. cikk (1) bekezdésén, vagy mert egyáltalán nem korlátozzák a versenyt, vagy pedig amiatt, hogy a verseny korlátozásai nem érzékelhetők⁽²⁶⁾. Abban a terjedelemben, amennyire az ilyen megállapodások mégis a TTBER hatókörén belülre kerülnek, nincs szükség annak meghatározására, hogy azok az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek-e⁽²⁷⁾.
37. A csoportmentesítés hatályán kívül jelentőséggel bír annak vizsgálata, hogy az egyedi esetben a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdése alá tartozik-e, és ha igen, vajon teljesülnek-e az 53. cikk (3) bekezdésének feltételei. Nincs olyan vélelem, hogy a csoportmentesítésben nem részesülő technológiaátadási megállapodások az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, vagy hogy nem teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Különösen az a pusztán tény, hogy a felek piaci részesedése meghaladja a TTBER 3. cikkében meghatározott mértéket, nem elegendő alap annak megállapítására, hogy a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik. Szükséges a megállapodás valószínű hatásainak egyedi értékelése. Rendszerint csak abban az esetben lehet vélelmezni, hogy az 53. cikk tilt valamely megállapodást, ha a megállapodás súlyos korlátozásokat tartalmaz.

2. A TTBER hatálya és tartama

2.1. Két fél közötti megállapodások

38. A TTBER 2. cikkének (1) bekezdése szerint az aktus a »két vállalkozás között« létrejött technológiaátadási megállapodásokra vonatkozik. A kettőnél több vállalkozás között létrejött technológiaátadási megállapodásokra a TTBER hatálya nem terjed ki. A két

vállalkozás, illetve több fél között létrejött megállapodások megkülönböztetésének döntő tényezője az, hogy a kérdéses megállapodás vajon kettőnél több vállalkozás között jött-e létre.

39. A két vállalkozás által megkötött megállapodások akkor is a TTBER hatálya alá tartoznak, ha a megállapodás a kereskedelem több szintjére is előír feltételeket. Például a TTBER irányadó a nemcsak a gyártási szakaszt, hanem az elosztási szakaszt is érintő azon licenciamegállapodásra, amely kiköti azokat a kötelezettségeket, amelyeket az engedélyes a licencia alapján gyártott termékek viszonteladóira kiróhat, vagy ki kell rónia.

40. A kettőnél több vállalkozás között létrejött licenciamegállapodások gyakran ugyanazokat a kérdéseket vetik fel, mint az ugyanilyen jellegű, két vállalkozás közötti megállapodások. Az EFTA Felügyeleti Hatóság analógia útján a TTBER-ben meghatározott elveket fogja alkalmazni a csoportmentesség hatálya alá tartozóval megegyező jellegű, de kettőnél több vállalkozás között létrejött licenciamegállapodások egyedi értékelésére.

2.2. Megállapodás szerződés szerinti termékek előállítására

41. A 2. cikkből következik, hogy ahhoz, hogy licenciamegállapodások a TTBER hatálya alá tartozzanak, azoknak szerződés szerinti termékek, azaz a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó vagy azzal előállított termék gyártására kell vonatkoznuk. Más szavakkal: ahhoz, hogy a licencia a TTBER hatálya alá tartozzon, annak meg kell engednie az engedélyes számára, hogy a licencia tárgyát képező technológiát áruk vagy szolgáltatások előállítására hasznosítsa. A TTBER hatálya nem terjed ki a technológiai egyesülésre. A technológiai egyesülés fogalma azokat a megállapodásokat takarja, amelyek révén két vagy több fél megállapodik technológiáik egyesítésében és annak csomagként történő licenciába adásában. A technológiai egyesülés fogalma azokat a megállapodásokat is takarja, amelyek révén két vagy több vállalkozás licenciát ad egy harmadik személynek és felhatalmazza őt arra, hogy licenciát adjon a technológiacsomagra. A technológiai egyesülésekkel az alábbi IV.4. szakasz foglalkozik.
42. A TTBER vonatkozik a szerződés szerinti termékek előállítására irányuló azon licenciamegállapodásokra, amelyek révén az engedélyes jogosult a licencia tárgyát képező technológia harmadik személyek számára történő további licenciába adására, feltéve, hogy a megállapodás elsődleges célját a szerződés szerinti termékek előállítása. Fordítva, a TTBER nem vonatkozik azokra a megállapodásokra amelyek elsődleges célja a további licenciába adás. Az EFTA Felügyeleti Hatóság azonban analógiával a TTBER-ben meghatározott elveket fogja alkalmazni az engedélyező és engedélyes közötti ilyen »főlicencia«-megállapodásokra. Az engedélyes és az allicencia-vevő közötti megállapodások a TTBER hatálya alá tartoznak.

43. A »szerződés szerinti termékek« fogalma egybefogja a licencia tárgyát képező technológiával előállított termékeket és szolgáltatásokat. Ez a helyzet, ha a licencia tárgyát képező technológiát a gyártási eljárásában használják, vagy azt magába a termékbe építik be. Ezekben az iránymutatásokban a »licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek« kifejezés mindkét helyzetet lefedi. A TTBER irányadó minden olyan esetben, ha a technológia licenciába adása termékek és szolgáltatások előállításának céljára történik. Ebben a vonatkozásban elegendő az engedélyező részéről az a kötelezettségvállalás, hogy nem gyakorolja szellemi tulajdonjogait az engedéllyel szemben. Valójában a tiszta szaba-

⁽²⁶⁾ Lásd e tekintetben a 20. lábjegyzetben hivatkozott, a csekély jelentőségű megállapodásokról szóló közleményt.

⁽²⁷⁾ A felügyeleti és bírósági megállapodás 4. jegyzőkönyve II. fejezete 3. cikkének (2) bekezdése szerint az EGT-államok közötti kereskedelmet befolyásoló, de az EGT-megállapodás 53. cikke által nem tiltott megállapodásokat a nemzeti versenyjog nem tilthatja meg.

dalomlicencia lényege az üzemeltetésre vonatkozó jog, a szabadalommal védett kizárólagos jogok hatókörén belül. Ebből következik, hogy a TTBER hatálya alá tartoznak az úgynevezett megnevezési megállapodások és az egyezségi megállapodások, amelyekkel az engedélyező engedélyezi az engedélyesnek a szabadalom keretében történő gyártást.

44. A TTBER lefedi az »alvállalkozást«, amelynek keretében az engedélyező licenciat ad a technológiára az engedélyesnek, aki vállalja ennek alapján meghatározott termékeknek kizárólag az engedélyező részére történő gyártását. Az alvállalkozás kiterjedhet a megállapodás hatálya alá tartozó áruk és szolgáltatások előállításához szükséges felszerelésnek az engedélyező általi szállítására is. Ahhoz, hogy az alvállalkozás ez utóbbi formája a TTBER hatálya alá tartozzon, a megállapodás elsődleges célját a licencia tárgyát képező technológiának, nem pedig a szállított felszerelésnek kell képeznie. Az alvállalkozásra vonatkozik az EFTA Felügyeleti Hatóság az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésével kapcsolatban egyes alvállalkozói megállapodások értékeléséről szóló közleménye ⁽²⁸⁾ is. E közlemény szerint – ami továbbra is alkalmazandó marad – az olyan alvállalkozói megállapodások, amellyel az alvállalkozó meghatározott termékeknek kizárólag a fővállalkozó részére történő gyártására vállal kötelezettséget, nem tartoznak az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá. Azonban az alvállalkozóra rótt olyan egyéb korlátozások, mint például saját kutatás és fejlesztés nem végzésére, vagy annak nem hasznosításának kötelezettsége már beleütközhet az 53. cikk (1) bekezdésébe ⁽²⁹⁾.

45. A TTBER vonatkozik azokra a megállapodásokra is, amelyek alapján az engedélyesnek fejlesztési tevékenységet kell végeznie a kereskedelmi hasznosításra kész termék vagy szolgáltatás kézhezvétele előtt, feltéve, hogy a szerződés szerinti termék meghatározásra került. Még ha ilyen további munkára és beruházásra is van szükség, a megállapodás tárgya egy meghatározott, szerződés szerinti termék előállítása. Másrészt a TTBER és az iránymutatások nem vonatkoznak azokra a megállapodásokra, amelyekkel a technológia licenciába adása azzal a céllal történik, hogy lehetővé tegye az engedélyesnek különböző területeken további kutatás és fejlesztés elvégzését. Például a TTBER és az iránymutatások nem vonatkoznak a további kutatási tevékenységben használt technológiai kutatási eszköz hasznosításának engedélyezésére. A TTBER és az iránymutatások keretrendszerének alapja az a kiindulási pont, hogy közvetlen kapcsolat van a licencia tárgyát képező technológia és egy meghatározott, szerződés szerinti termék között. Olyan esetekben, amikor ilyen közvetlen kapcsolat nincs, a megállapodás fő tárgya a kutatás és fejlesztés, szemben egy adott termék piacra vitelével, ebben az esetben a TTBER és az iránymutatások elemző keretrendszere valószínűleg nem megfelelő. Ugyanezen okból nem vonatkoznak a TTBER és az iránymutatások az olyan kutatásra és alvállalkozásra, amellyel az engedélyes vállalja kutatás és fejlesztés végzését a licencia tárgyát képező technológia területén, és a javított technológiacsomag engedélyezőnek történő visszaadását. Az ilyen megállapodások fő célja a technológia fejlesztését célzó kutatási és fejlesztési szolgáltatások nyújtása, szemben a licencia tárgyát képező technológia alapján termékek és szolgáltatások előállításával.

2.3. A technológiaátadási megállapodások fogalma

46. A TTBER és ezek az iránymutatások a technológiaátadási megállapodásokra vonatkoznak. A TTBER 1. cikke (1) bekezdésének b) és h) pontja szerint a »technológia« fogalma lefedi a szabadalmakat és a szabadalmi bejelentéseket, a használati mintákat és a használati mintaoltalmi bejelentéseket, a formatervezési mintákat, a növényfajta-oltalmakat, a mikroelektronikai

félvezető termékek topográfiájának oltalmait, a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványait, illetve más olyan termékek kiegészítő oltalmi tanúsítványait, amelyekre ilyen szerezhető, a szoftverek szerzői jogait és a know-how-t. A licencia tárgyát képező technológiának lehetővé kell tennie az engedélyes számára, hogy más hozzájárulással vagy anélkül előállítsa a szerződés szerinti terméket.

47. Az 1. cikk (1) bekezdésének i) pontja a »know-how« fogalmát tapasztalatból és ismételt alkalmazásból származó, titkos, lényeges, azonosított és nem szabadalmazott gyakorlati ismeretek csomagjaként határozza meg. A »titkos« annyit jelent, hogy a know-how nem közismert vagy könnyen hozzáférhető. A »lényeges« annyit jelent, hogy a know-how olyan információkat tartalmaz, amelyek lényegesek és hasznosak a licenciamegállapodás hatálya alá tartozó termékek előállításához, vagy a licenciamegállapodás hatálya alá tartozó eljárás alkalmazásához. Más szavakkal: az információknak jelentősen hozzá kell járulniuk a szerződés szerinti termék előállításához, vagy azt elő kell segíteniük. Azokban az esetekben, amelyekben a folyamattal szemben a licencia tárgyát képező know-how egy termékhez kapcsolódik, ez a feltétel magában foglalja azt, hogy a know-how a szerződés szerinti termék előállításához hasznos. Ez a feltétel nem teljesül, ha a szerződés szerinti termék szabadon hozzáférhető technológia alapján is előállítható. Azonban a feltétel nem követeli meg, hogy a szerződés szerinti termék magasabb értékű legyen, mint a szabadon elérhető technológiával előállított termékek. Az eljárási technológiák esetében ez a feltétel magában foglalja, hogy a know-how abban az értelemben hasznos, hogy a megállapodás megkötésének időpontjában ésszerűen elvárható, hogy az hozzájárul az engedélyes versenyhelyzetének javításához, például termelési költségeinek csökkentésével. Az »azonosított« annyit jelent, hogy lehetséges annak igazolása, hogy a licencia tárgyát képező know-how teljesíti a titkosság és a lényegesség feltételeit. Ez a feltétel teljesül, ha a licencia tárgyát képező know-how kézikönyvben vagy egyéb írásos formában rögzített. Azonban némely esetben ez ésszerűen nem lehetséges. A licencia tárgyát képező know-how állhat az engedélyező alkalmazottainak birtokában lévő gyakorlati ismeretekből. Például az engedélyező alkalmazottai birtokában lehetnek egy meghatározott gyártási folyamatra vonatkozó olyan titkoknak és lényeges ismeretnek, amelynek az engedélyes részére történő átadása az engedélyes alkalmazottainak képzése útján történik. Ilyen esetekben elegendő leírni a know-how általános jellegét, és felsorolni azokat az alkalmazottakat, akik annak az engedélyes részére történő átadásában közreműködtek, vagy közre fognak működni.

48. Az »átadás« fogalma magában foglalja, hogy a technológiának az egyik vállalkozástól egy másikhoz kell átkerülnie. Az ilyen átadások rendszerint a licenciaadás formáját öltik, amellyel az engedélyező jogot ad az engedélyesnek technológiája jogdíjfizetés ellenében történő használatára. Ez öltetheti a licenciamegállapodás (alhasznosítási engedély) formáját is, amellyel az engedélyes az engedélyezőtől erre kapott felhatalmazás alapján hasznosítási engedélyt ad harmadik személyeknek (alengedélyes) a technológia kiaknázására.

49. A TTBER csak azokra a megállapodásokra vonatkozik, amelyek elsődleges célja a technológia és jogszabályban meghatározott módon történő átadása, szemben az áruk és szolgáltatások vételével vagy a szellemi tulajdon más formái hasznosításának engedélyezésével. Az áruk adásvételére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó megállapodások csak annyiban tartoznak a TTBER hatálya alá, amennyiben e rendelkezések nem képezik a megállapodás elsődleges célját, és közvetlenül kapcsolódnak a licencia tárgyát képező technológia alkalmazásához. Valószínűleg ez az eset áll fenn, ha a kapcsolt termékek olyan felszerelések vagy olyan

⁽²⁸⁾ HL L 153., 1994.6.18., 30. o. és 15. EGT-kiegészítés, 1994.6.18., 29. o.

⁽²⁹⁾ Lásd az alvállalkozásról szóló közlemény 3. bekezdését.

eljárás alakját öltik, amelyeket külön a licencia tárgyát képező technológia hatékony kiaknázására alakítottak ki. Ha másrésről a termék egyszerűen a végső termék egy másik hozzávalója, gondosan meg kell vizsgálni, hogy a licencia tárgyát képező technológia alkotja-e a megállapodás elsődleges célját. Például olyan esetekben, ha az engedélyes egy másik technológia alapján már gyártja a végterméket, a licenciának az engedélyes gyártási folyamatának olyan jelentős javulását kell eredményeznie, ami meghaladja az engedélyezőtől vásárolt termékek értékét. Az a követelmény, hogy a kapcsolt termékeknek kötődniük kell a technológialicenciához, magában foglalja, hogy a TTBER nem vonatkozik az olyan termékvásárlásra, ami nem kapcsolódik a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékekhez. Ez az eset áll fenn, ha a kapcsolt terméket nem a licencia tárgyát képező termékhez szándékoznak felhasználni, hanem egy tevékenységhez kapcsolódik egy külön termékpiacon.

50. A TTBER más fajtájú szellemi tulajdon – mint a védjegyek és a szerzői jogok, a szoftverekhez kapcsolódó szerzői jogok kivételével – hasznosításának engedélyezésére csak annyiban vonatkozik, amennyiben azok közvetlenül kapcsolódnak a licencia tárgyát képező technológia hasznosításához, és nem képezik a szerződés elsődleges célját. Ez a feltétel biztosítja, hogy más fajtájú szellemi tulajdonjogokra vonatkozó megállapodások csak addig a mértékig részesüljenek csoportmentesítésben, amennyiben e más szellemi tulajdonjogok azt szolgálják, hogy az engedélyes jobban használhassa a licencia tárgyát képező technológiát. Az engedélyező például engedélyezheti az engedélyesnek saját védjegye használatát a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeken. A védjegylicencia lehetővé teheti az engedélyesnek a licencia tárgyát képező technológia jobb hasznosítását azáltal, hogy a vásárlók számára lehetővé teszi a termék és annak a licencia tárgyát képező technológia révén betudható jellemzőjének azonnali összekapcsolását. Az engedélyes engedélyező védjegye használatára vonatkozó kötelezettsége a technológia terjedését is elősegítheti annak lehetővé tételével, hogy az engedélyező a mögöttes technológia forrásaként azonosíthassa magát. Amennyiben azonban az engedélyes számára korlátozott értéket képvisel a licencia tárgyát képező technológia, mivel már alkalmaz ugyanilyen vagy hasonló technológiát, és a megállapodás fő tárgya a védjegy, a TTBER nem alkalmazandó ⁽³⁰⁾.
51. A szerzői jogok hasznosításának a védelemben részesülő mű újra-előállításának és terjesztésének – azaz másolatok viszonteladás céljából történő előállítása – céljából történő átengedése a technológialicenciához hasonlóan minősül. Mivel az ilyen licenciamegállapodások egy szellemi tulajdonjog alapján vonatkoznak a termékek előállításához és értékesítéséhez, azok a licenciatáradási megállapodásokhoz hasonló jellegűnek minősülnek, és rendszerint hasonló kérdéseket vetnek fel. Bár a TTBER a szoftverszerzői jogok kivételével nem vonatkozik a szerzői jogokra, az EFTA Felügyeleti Hatóság főszabályként a TTBER-ben és ezen iránymutatásokban meghatározott elveket fogja alkalmazni az ilyen licenciának az EGT-megállapodás 53. cikke alapján történő értékelésekor.
52. Másrésről az előadói jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó más jogok egyedi kérdéseket felvetőnek is minősülnek, ezért nem garantálható az ilyen licenciatáadásnak az ezen iránymutatásban kifejlesztett elvek alapján történő értékelése. Az előadáshoz fűződő

különböző jogok esetében az értéket nem a termék példányainak újra-előállítása és eladása hozza létre, hanem a védett mű minden egyes újbóli előadása. Az ilyen hasznosítás különböző formákat ölthet, beleértve a védett anyag – mint például film, zene vagy sportesemény – előadását, bemutatását és bérbeadását. Az 53. cikk alkalmazásakor figyelembe kell venni a mű sajátosságait és a hasznosítás módját is ⁽³¹⁾. Például a viszonteladási korlátozások versenyszempontból kevesebb aggodalomra adnak okot, mivel aggályok akkor merülhetnek fel, ha az engedélyezők engedélyeikre kedvezőbb feltételek kiterjesztését írják elő minden engedélyezőre, mint amelyet egyikük megszerzett. Az EFTA Felügyeleti Hatóság ezért nem fogja a TTBER-t és ezeket az iránymutatásokat analógia útján alkalmazni e más jogok hasznosításának átengedésére.

53. Az EFTA Felügyeleti Hatóság nem fogja kiterjeszteni a TTBER-ben és ezen iránymutatásokban kialakított elveket a védjegyek hasznosításának átengedésére. A védjegyhasznosítás átengedésére gyakran áruk és szolgáltatások forgalmazásával és viszonteladásával összefüggésben kerül sor, és az inkább a forgalmazási megállapodásokkal mint a technológialicenciával rokon. Amennyiben a védjegylicencia közvetlenül az áruk és szolgáltatások használatához, eladásához vagy viszonteladásához, kapcsolódik, és nem képezi a megállapodás elsődleges tárgyát, a licenciamegállapodásra az EGT-megállapodás IV. mellékletének 2. pontjában említett, az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló aktus vonatkozik (a továbbiakban: a vertikális csoportmentesítés) ⁽³²⁾.

2.4. Időtartam

54. A TTBER időbeli hatályán belül a csoportmentesítés mindaddig érvényes, amíg a licencia tárgyát képező tulajdonjog el nemenyészik, le nem jár, vagy amíg az érvénytelennek nem nyilvánítják. A know-how esetében a csoportmentesítés mindaddig érvényes, ameddig a licencia tárgyát képező know-how titokban marad, kivéve, ha a know-how közismertté válása az engedélyes közelményének eredménye, amely esetben a mentesítés a megállapodás időtartama alatt érvényben marad (vö. a TTBER 2. cikkével).

55. A csoportmentesítés vonatkozik a megállapodás hatálya alá tartozó valamennyi licenciába adott tulajdonjogra, és annak alkalmazása a TTBER értelmében (vö. a fenti ponttal) technológiát alkotó jogok közül az utolsó lejáratának, érvénytelenítésének vagy közismertté válásának napján szűnik meg.

2.5. Kapcsolat más csoportmentességekkel

56. A TTBER két vállalkozás között szerződés szerinti termékek előállítása céljából technológia hasznosításának átengedéséről szóló megállapodásokra vonatkozik. Azonban a technológia alkothatja más fajtájú megállapodások összetevőjét is. Ezenfelül a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek később eladásra kerülnek a piacon. Szükséges ezért foglalkozni az érintkezési felületekkel a TTBER és az EGT-megállapodás XIV. mellékletének 6. pontjában említett, az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének a szakosítási megállapodások egyes csoportjaira történő

⁽³⁰⁾ Lásd e tekintetben a Bizottság Moosehead/Whitbread-ügyben hozott határozatát (HL L 100., 1990.4.20., 32. o.).

⁽³¹⁾ Lásd e tekintetben a 262/81. sz. Coditel (II)-ügyet, (EBHT [1982] 3381. o.).

⁽³²⁾ HL L 103., 2001.4.12., 36. o. és 20. EGT-kiegészítés, 2001.4.12., 179. o.

alkalmazásáról szóló aktus (2658/2000/EK rendelet) ⁽³³⁾ (a továbbiakban: a »szakosítási csoportmentesítés«), az EGT-megállapodás IV. mellékletének 7. pontjában említett, az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének a kutatási és fejlesztési megállapodások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló aktus (2659/2000/EK rendelet) ⁽³⁴⁾ (a továbbiakban: a »kutatási és fejlesztési csoportmentesítés«) és a vertikális csoportmentesítés ⁽³⁵⁾ között.

2.5.2. A vertikális megállapodások csoportmentesítése

61. A vertikális csoportmentesítés a gyártási vagy forgalmazási lánc különböző szintjein tevékenykedő két vagy több vállalkozás között egyes áruk vagy szolgáltatások felek általi vétele, eladása vagy viszonteladása feltételeinek tekintetében kötött megállapodásokra vonatkozik. Így az vonatkozik a szállítási és forgalmazási szerződésekre is.

2.5.1. A szakosítási és K+F megállapodások csoportmentesítése

57. A szakosítási csoportmentesítés 1. cikke (1) bekezdésének c) pontja szerint az aktus többek között azokra a közös előállítási megállapodásokra vonatkozik, amelyek értelmében két vagy több fél vállalja, hogy egyes termékeket közösen állít elő. A jogszabály kiterjed a szellemi tulajdonjogok hozzárendelésére vagy felhasználására, feltéve, hogy azok nem a megállapodás elsődleges célját alkotják, hanem a végrehajtáshoz közvetlenül kapcsolódnak és ahhoz szükségességek.

58. Amennyiben a vállalkozások közös gyártóvállalatot hoznak létre és a közös vállalatra ruházzák a közös vállalat által gyártott termékek előállításához használt technológia hasznosításának jogát, az ilyen licencia a szakosítási csoportmentesség hatálya alá tartozik, nem pedig a TTBER hatálya alá. Hasonlóképpen, a közös gyártóvállalattal összefüggésben adott licencia elbírálása rendszerint a szakosítási csoportmentesség keretében történik. Ha azonban a közös vállalat foglalkozik a technológia hasznosításának harmadik személyek részére történő átengedésével, ez a tevékenység nem kapcsolódik a közös vállalat gyártásához, és ezért nem tartozik azon jogszabály hatálya alá. A felek technológiáit egyesítő ilyen licenciamegállapodások technológiai egyesülést alkotnak, amelyekkel az alábbi IV.4. szakasz foglalkozik.

59. A kutatási és fejlesztési csoportmentesítés azokra megállapodásokra vonatkozik, amelyek értelmében két vagy több vállalkozás közös kutatásban és fejlesztésben és a kutatás eredményeinek közös hasznosításában állapodik meg. A 2. cikk (11) bekezdése szerint a kutatás és a fejlesztés, illetve az eredmények hasznosítása közösen történik, ha az azzal járó munkát egy közös csapat, szervezet vagy vállalkozások végzik, azzal harmadik személyeket közösen bíznak meg, vagy azt a felek a kutatás, a fejlesztés, az előállítás, illetve a hasznosítás engedélyezését is magában foglaló forgalmazás terén szakosítás alapján egymás között megosztva végzik.

60. Ebből következik, hogy a kutatási és fejlesztési csoportmentesítés vonatkozik a hasznosítás felek közötti engedélyezésére és a hasznosításnak a felek által egy közös jogalany számára a kutatási és fejlesztési megállapodással összefüggésben történő engedélyezésére. Az ilyen megállapodásokkal összefüggésben a felek meghatározhatják a kutatási és fejlesztési megállapodás eredményei hasznosításának harmadik személyek részére történő átengedése feltételeit is. Mivel azonban a harmadik személy engedélyesek nem szerződő felei a kutatási és fejlesztési megállapodásnak, a harmadik személyekkel kötött egyedi licenciamegállapodás nem tartozik a kutatási és fejlesztési csoportmentesség hatálya alá. Az ilyen licenciamegállapodások a TTBER alapján részesülnek csoportmentesítésben, amennyiben azon jogszabály feltételeit teljesítik.

62. Mivel a TTBER csak a két fél között létrejött megállapodásokra vonatkozik, és mivel a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket eladó engedélyes a vertikális csoportmentesítés alkalmazásában szállító, a két csoportmentesítés szorosan kapcsolódik. Az engedélyező és az engedélyes közötti megállapodásra a TTBER vonatkozik, míg az engedélyes és a vevők közötti szerződésekre a vertikális csoportmentesítés és a vertikális korlátozásokról szóló iránymutatások ⁽³⁶⁾.

63. A TTBER ugyancsak csoportmentesítésben részesíti az engedélyező és az engedélyes közötti azon megállapodásokat, amelyekben a megállapodás az engedélyesre azon mód vonatkozásában ró kötelezettségeket, hogy miként kell értékesítenie a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket. Az engedélyes köteles lehet különösen meghatározott fajtájú forgalmazási rendszer, mint például a kizárólagos vagy szelektív forgalmazás létrehozására. Az ilyen kötelezettségek végrehajtása céljaira kötött forgalmazási szerződéseknek azonban a csoportmentesítés érdekében meg kell felelniük a vertikális csoportmentesítésnek. Az engedélyező például kötelezheti az engedélyest egy meghatározott szabályoknak megfelelő, kizárólagos forgalmazáson alapuló rendszer létrehozására. A vertikális csoportmentesítés 4. cikkének b) pontjából azonban az következik az a követelmény, hogy a forgalmazók szabadon végezzenek passzív eladásokat más kizárólagos forgalmazók területén.

64. Továbbá a forgalmazóknak elvileg jogosultnak kell lenniük a passzív és aktív eladásra a licencia tárgyát képező technológia alapján saját termékeiket gyártó más engedélyesek forgalmazási rendszere által lefedett területeken is. Ennek az az oka, hogy a vertikális csoportmentesítés alkalmazásában minden engedélyes önálló szállító. A jogszabályban szereplő csoportmentesítés mögöttes indokai fennállhatnak akkor is, ha a licencia tárgyát képező terméket az engedélyesek az engedélyező tulajdonában lévő közös márka alapján adják el. Amennyiben a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket közös márkaazonosító alatt értékesítik, fennállhatnak az egyedi vertikális forgalmazási rendszerben meglévő hatékonysági indokokkal azonos indokok. Ilyen esetekben valószínűtlen, hogy az EFTA Felügyeleti Hatóság kifogásolja azokat a korlátozásokat, amelyek vonatkozásában analógiával teljesülnek a vertikális csoportmentesítés feltételei. Egy közös márkaazonosító létezéséhez az szükséges, hogy a termékeket olyan közös márkajel alatt értékesítsék és hozzák forgalomba, ami döntő a minőség és a fogyasztó számára lényeges más tájékoztatás továbbítása szempontjából. Nem elegendő az, hogy az engedélyesek márkajelei mellett a terméken feltüntetésre kerül az engedélyező márkajele, ami a licencia tárgyát képező technológia forrásaként azonosítja őt.

⁽³³⁾ HL L 52., 2001.2.22., 38. o. és 9. EGT-kiegészítés, 2001.2.22., 5. o.

⁽³⁴⁾ HL L 52., 2001.2.22., 38. o. és 9. EGT-kiegészítés, 2001.2.22., 5. o.

⁽³⁵⁾ Lásd a 32. lábjegyzetet.

⁽³⁶⁾ Lásd a 32. lábjegyzetet és HL C 122., 2002.5.23., 1. o. és 26. EGT-kiegészítés, 2002.5.23., 7. o.

3. A csoportmentesítéssel létrehozott mentesség

65. A TTBER 3. cikke szerint a korlátozó megállapodások csoportmentesítése piaci részesedési korlátokhoz kötött, ezzel a csoportmentesítés hatályát azokra a megállapodásokra korlátozva, amelyek esetleges versenykorlátozó jellegük ellenére általában vélelmezhetően teljesítik az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének feltételeit. A piaci részesedési korlátokkal kijelölt mentesítésen kívül egyedi értékelésre van szükség. Az a tény, hogy a piaci részesedések meghaladják a korlátokat, nem keletkeztet vélelmet arra, hogy a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik, vagy arra, hogy nem teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Súlyos korlátozások hiányában piecelemzésre van szükség.
66. A TTBER mentesítése alkalmazásában alkalmazandó piaci részesedési korlátok attól függőek, hogy a megállapodás versenytársak vagy nem versenytársak között jött-e létre. A TTBER alkalmazásában a vállalkozások az érintett technológiai piacon akkor versenytársak, ha versengő technológiák hasznosítására adnak engedélyeket. A piaci részesedési korlátok vagy a súlyos korlátozások listája alkalmazásához azonban nem kerül számításba vételre a technológiai piaci lehetséges verseny. A TTBER mentesítésén kívül a technológiai piaci lehetséges verseny figyelembevételre kerül, de nem vezet a versenytársak közötti megállapodásokra vonatkozó súlyos korlátozások listája alkalmazásához (lásd a fenti 31. pontot).
67. A vállalkozások versenytársak az érintett termékpiacon, ha mindkét vállalkozás aktív azo(ko)n a termék- és földrajzi piaco(ko)n, amelye(ke)n a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket eladják (tényleges versenytársak). Versenytársaknak minősülnek akkor is, ha azok reális indokkal, viszonylag rövid időn belül ⁽³⁷⁾ valószínűleg vállalnák az ahhoz szükséges pótlólagos beruházást vagy más váltási költséget, hogy belépjenek az érintett termék- vagy földrajzi piac(ok)ra, válaszként a viszonyítási árak kismértékű, de tartós növekedésére (lehetséges versenytársak).
68. A 66. és 67. cikkből következik, hogy két vállalkozás nem versenytárs a TTBER alkalmazásában, ha az engedélyező nem tényleges vagy lehetséges szállítója a termékeknek az érintett piacon, és a termékpiacon már jelen lévő engedélyes nem ad licenciába versengő technológiákat, még ha tulajdonában is állnak ilyenek, és gyárt is e technológia alapján. A felek azonban versenytársakká válnak, ha később az engedélyes saját technológiájára hasznosítási engedélyek adásába kezd, vagy az engedélyező az érintett piacon a termékek tényleges vagy lehetséges szállítója lesz. Ebben az esetben a megállapodásra továbbra is vonatkozni fog a versenytársak közötti megállapodások súlyos korlátozásainak listája, kivéve, ha a megállapodás valamely lényeges vonatkozásban történő módosítására később sor kerül, lásd a TTBER 4. cikkének (3) bekezdését és a fenti 31. pontot).
69. A versenytársak közötti megállapodások esetében a piaci részesedési korlát 20 %, nem versenytársak közötti megállapodások esetében pedig 30 % (vö. a TTBER 3. cikkének (1) és (2) bekezdésével). Amennyiben a licenciamegállapodásban félként részt vevő vállalkozások nem versenytársak, a megállapodás akkor tartozik a TTBER hatálya alá, ha egyik fél piaci részesedése sem haladja meg a 30 %-ot az érintett technológiai és termékpiacon. Amennyiben a licenciamegállapodásban félként részt vevő vállalkozások versenytársak, a megállapodás akkor tartozik a TTBER hatálya alá, ha a felek egyesített piaci részesedése sem haladja meg a 20 %-ot az érintett technológiai és termékpiacon. A piaci

részesedési korlátok vonatkoznak a technológiai piacokra és a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek piacaira is. Ha az irányadó piaci részesedési korlátot valamely érintett piacon túllépték, a megállapodás csoportmentesítése az adott piacra nem vonatkozik. Ha például a licenciamegállapodás két külön termékpiacon vagy két külön földrajzi piacon vonatkozik, a csoportmentesítés csak az egyik piacra fog vonatkozni, a másikra nem.

70. Technológiai piacok esetében a TTBER 3. cikkének (3) bekezdéséből az következik, hogy az engedélyező piaci részesedését az engedélyező és minden engedélyese által a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek vonatkozásában elért eladások alapján kell kiszámítani, külön-külön minden egyes érintett piac vonatkozásában ⁽³⁸⁾. Ha a felek a technológiai piacon versenytársak, az engedélyes saját technológiáját tartalmazó termékek eladásait összesíteni kell a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek eladásaival. Az eladást még nem hozott új technológiák vonatkozásában nulla piaci részesedést vesznek figyelembe. Az eladások megindulásakor a technológia megkezdődik a piaci részesedés felhalmozását.
71. Termékpiacon esetében az engedélyes piaci részesedését az engedélyező technológiáját tartalmazó termékek és a versengő termékek engedélyes által elért eladásai alapján kell kiszámítani, azaz az engedélyes szóban forgó termékpiacon elért összes eladása alapján. Amennyiben az engedélyező az érintett piacon a termékszállító is, számításba kell az engedélyező szóban forgó piacon elért eladásait is. Azonban nem veszik számításba a többi engedélyes eladásait a termékpiacon piaci részesedés számításában az engedélyes és/vagy az engedélyező piaci részesedésének kiszámításakor.
72. A piaci részesedéseket az eladási értékek alapján kell kiszámítani, amennyiben azok rendelkezésre állnak. Az ilyen adatok rendszerint valamely technológia erejének pontosabb jelzését adják, mint a mennyiségi adatok. Ha azonban az értékalapú adatok nem állnak rendelkezésre, más megbízható piaci információkon alapuló becslések is felhasználhatók, beleértve a piaci eladási mennyiségi adatokat.
73. A fentiekben kifejtett elvek a következő példákkal szemléltethetők:

Nem versenytársak közötti licenciába adás

1. példa

Az A. társaság biotechnológiai termékek és eljárások fejlesztésére szakosodott, és kifejlesztett egy Xeran nevű új terméket. Nem tevékenykedik a Xeran gyártójaként, ezért nem rendelkezik sem a gyártáshoz, sem a forgalmazáshoz szükséges eszközökkel. A B. társaság az ingyenesen elérhető, nem védett technológiával gyártott versengő termékek egyik gyártója. Az 1. évben B. 25 millió EUR értékű, az ingyenesen elérhető technológiákkal előállított terméket adott el. A 2. évben A. hasznosítási engedélyt ad B.-nek a Xeran előállítására céljából. Ebben az évben B. elad 15 millió EUR értékű, az ingyenesen elérhető technológia segítségével gyártott terméket, és 15 millió EUR értékű Xerant. A 3. és a következő években B. csak Xerant gyárt

⁽³⁷⁾ Lásd a fenti 29. pontot.

⁽³⁸⁾ E számítási szabály indokainak magyarázatát a fenti 23. pont tartalmazza.

és ad el, évi 40 millió EUR értékben. A 2. évben ezenfelül A. hasznosítási engedélyt ad C.-nek is, aki azelőtt nem tevékenykedett ezen a termékpiacon. C. csak Xerant állít elő és ad el, a 2. évben 10 millió EUR, a 3. évben és azt követően 15 millió EUR értékben. Megállapításra került, hogy a Xeran és helyettesítői piaca – ahol B. és C. tevékenykedik – évi 200 millió EUR-t ér.

A 2. évben, amikor a licenciamegállapodás megkötésére sor kerül, A. részesedése a technológiai piacon 0 %, mivel piaci részesedését a Xeran előző évi összes eladása alapján kell kiszámítani. A 3. évben A. technológiai piaci részesedése 12,5 %, tükrözve ezzel a B. és C. által az előző, 2. évben gyártott Xeran értékét. A 4. és az azt követő években A. technológiai piaci részesedése 27,5 %, ami tükrözi a B. és C. által az előző évben gyártott Xeran értékét.

A 2. évben B. termékpiaci részesedése 12,5 %, ami tükrözi B. előző, 1. évi 25 millió EUR eladását. A 3. évben B. piaci részesedése 15 %, mert eladásai 30 millió EUR-ra emelkedtek a 2. évben. A 4. évben és ezt követően B. piaci részesedése 20 %, mivel éves eladása 40 millió EUR. C. piaci részesedése a termékpiacon 0 % az 1. és 2. évben, 2,5 % a 3. évben és 7,5 % ezt követően.

Mivel a licenciamegállapodás nem versenytársak között jött létre, valamint A., B. és C. piaci részesedése minden évben 30 % alatti, a megállapodás a TTBER mentesítését élvezi.

2. példa

A helyzet megegyezik az 1. példával, azonban B. és C. most különböző földrajzi piacokon tevékenykednek. Megállapításra került, hogy a Xeran és helyettesítői piaca mindegyik földrajzi piacon évi 100 millió EUR-t ér.

Ebben az esetben A. technológiai piaci részesedését mindkét földrajzi piacra ki kell számítani. Azon a piacon, ahol B. tevékenykedik, A. piaci részesedése B. Xeran-eladásaitól függ. Mivel ebben a példában a piac teljes értékét 100 millió EUR-nak feltételeztük, azaz az 1. példában szereplő piac felének, A. piaci részesedése 0 % a 2. évben, 15 % a 3. évben és 40 % ezt követően. B. piaci részesedése 25 % a 2. évben, 30 % a 3. évben és 40 % ezt követően. A 2. és 3. évben A. és B. együttes piaci részesedése nem haladja meg a 30 %-os korlátot. A korlátokat azonban a 4. évtől túllépik, és ez annyit jelent, hogy a TTBER 8. cikkének (2) bekezdésével összhangban a 6. év után az A. és B. közötti licenciamegállapodás többé nem élvezheti a mentességet, hanem egyedi elbírálás alá kell eszen.

Azon a piacon, ahol C. tevékenykedik, A. piaci részesedése C. Xeran-eladásaitól függ. A. technológiai piaci részesedése

C. előző évi eladásain alapul, ezért az 0 % a 2. évben, 10 % a 3. évben és 15 % ezt követően. C. termékpiaci részesedése ezzel megegyezik: 0 % a 2. évben, 10 % a 3. évben és 15 % ezt követően. Az A. és C. közötti licenciamegállapodás ezért a teljes időtartamára élvezi a mentesítést.

Versenytársak közötti licenciába adás

3. példa

A. és B. társaságok ugyanazon az érintett termékpiacon és földrajzi piacon tevékenykednek, egy adott vegyi termék vonatkozásában. Tulajdonukban állnak szabadalmak a termék előállítására céljából. Az 1. évben A. és B. aláír egy keresztliscencia-megállapodást, amellyel engedélyezik egymásnak technológiájuk használatát. Az 1. évben A. és B. csak saját technológiájával gyárt, és A. 15 millió EUR-t, B. pedig 20 millió EUR-t értékesít a termékből. A 2. évtől mindketten használják saját technológiájukat és a másikat is. Ettől az évtől kezdve A. 10 millió EUR-t értékesít a saját technológiájával előállított termékből, s 10 millió EUR-t a B. technológiájával előállítottból. A 2. évtől kezdve B. 15 millió EUR-t értékesít a saját technológiájával előállított termékből, s 10 millió EUR-t az A. technológiájával előállítottból. Megállapításra került, hogy a termék és helyettesítői piaca évi 100 millió EUR-t ér.

A licenciamegállapodás TTBER szerinti értékeléséhez ki kell számítani A. és B. technológiai és termékpiaci részesedését is. A. technológiai piaci részesedése az előző évben A. és B. által A. technológiájával előállított termékek eladásából befolyt összegtől függ. A 2. évben A. technológiai piaci részesedése ezért 15 %, ami tükrözi a saját termeléséből elért 15 millió EUR-s eladását az 1. évben. A 3. évtől A. technológiai piaci részesedése 20 %, ami tükrözi az A. technológiájával gyártott termékekből A. és B. által elért 20 milliós eladást (mindegyikük 10 millió EUR-t). Hasonlóképpen B. technológiai piaci részesedése 20 % a 2. évben, és 25 % ezt követően.

A termékpiacon A. és B. részesedése saját előző évi termékeladásától függ, függetlenül a használt technológiától. A. termékpiaci részesedése 15 % a 2. évben, és 20 % ezt követően. B. termékpiaci részesedése 20 % a 2. évben, és 25 % ezt követően.

Mivel a megállapodás versenytársak között jött létre, összesített piaci részesedésüknek a 20 %-os piaci részesedési korlát alatt kell lennie hogy élhessenek a mentesítéssel. Itt egyértelműen nem ez a helyzet. Az összesített piaci részesedés a technológiai piacon 35 % a 2. évben, és 45 % ezt követően. A versenytársak közötti e megállapodást tehát egyedi alapon kell értékelni.

4. A verseny súlyos korlátozásai a csoportmentesítés értelmében

értékesítés nem kölcsönös megállapodásban előírt korlátozása;

4.1. Általános elvek

74. A TTBER 4. cikke tartalmazza a súlyos versenykorlátozások listáját. A korlátozások súlyos korlátozásként való besorolásának alapja a korlátozás jellege és az a tapasztalat, amely azt mutatja, hogy az ilyen korlátozások majdnem mindig versenyellenesek. A közösségi bíróságok ítélkezési gyakorlatával összhangban⁽³⁹⁾ az ilyen korlátozás eredhet a megállapodás egyértelmű céljából vagy az egyedi eset körülményeiből (vö. a fenti 14. ponttal).

75. Amennyiben a technológiaátadási megállapodás súlyos versenykorlátozást tartalmaz, a TTBER 4. cikkének (1) és (2) bekezdéséből következik, hogy a megállapodás mint egész kívül kerül a csoportmentesítés hatályán. A TTBER alkalmazásában a súlyos versenykorlátozások nem választhatók el a megállapodás többi részétől. Ezen túlmenően az EFTA Felügyeleti Hatóság úgy ítéli meg, hogy az egyedi értékeléssel összefüggésben a súlyos versenykorlátozások csak kivételes körülmények között fogják teljesíteni az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének négy feltételét (vö. a fenti 18. ponttal).

76. A TTBER 4. cikke megkülönböztetést tesz a versenytársak és a nem versenytársak közötti megállapodások között.

4.2. Versenytársak közötti megállapodások

77. A 4. cikk (1) bekezdése felsorolja a versenytársak közötti hasznosításendegélyezés súlyos korlátozásait. A 4. cikk (1) bekezdése szerint a TTBER nem vonatkozik azokra a megállapodásokra, amelyek tárgya közvetve vagy közvetlenül, önállóan vagy a felek ellenőrzése alá tartozó egyéb tényezőkkel együttesen a következő:

- a) valamely fél azon képességének korlátozása, hogy harmadik személyek számára történő termékértékesítés során meghatározza saját árait;
- b) a kibocsátás korlátozása, kivéve azon kibocsátási korlátozásokat, amelyeket a szerződés szerinti termék termelésére nem kölcsönös megállapodás keretében határoznak meg az engedélyes számára, vagy kölcsönös megállapodás keretében csak az engedélyesek egyike számára;
- c) a piacok vagy a vevők elosztása, kivéve az alábbi eseteket:
 - i. az engedélyes(ek) kötelezettsége a licencia tárgyát képező technológia hasznosításának egy vagy több műszaki alkalmazási területre, illetve egy vagy több termékpiacra való korlátozására;
 - ii. az engedélyező és/vagy az engedélyes kötelezettsége nem kölcsönös megállapodás keretében arra, hogy a licencia tárgyát képező technológia hasznosításával ne termeljen egy vagy több műszaki alkalmazási területen, egy vagy több termékpiacra, vagy egy vagy több, a másik fél részére fenntartott kizárólagos területen;
 - iii. az engedélyező kötelezettsége arra, hogy a technológiára egy adott területen ne adjon licenciat más engedélyesnek;
 - iv. az engedélyes és/vagy engedélyező általi, a másik fél számára fenntartott kizárólagos területen vagy kizárólagos vevőcsoportnak történő aktív és/vagy passzív

v. az engedélyes általi, az engedélyező által valamely más engedélyes számára kijelölt kizárólagos területen vagy kizárólagos vevőcsoportnak történő aktív értékesítés nem kölcsönös megállapodásban előírt korlátozása, feltéve, hogy ez a másik engedélyes a saját licenciamegállapodás megkötésének idején nem volt az engedélyező versenytárs vállalkozása;

vi. az engedélyes kötelezettsége, hogy a szerződés szerinti termékeket csak saját használatra állítsa elő, feltéve, hogy az engedélyes nincs korlátozva a szerződés szerinti termékeknek saját termékei alkatrészeként való aktív vagy passzív értékesítése tekintetében;

vii. az engedélyes nem kölcsönös megállapodásban előírt kötelezettsége, hogy a szerződés szerinti termékeket csak egy adott vevő számára állítsa elő, amennyiben a licencia megadása azzal a céllal történt, hogy alternatív beszerzési forrást biztosítsanak az adott vevő részére;

d) az engedélyes saját technológiája hasznosítására vonatkozó képességének korlátozása, vagy a megállapodásban részes bármely fél azon képességének korlátozása, hogy kutatást és fejlesztést végezzen, kivéve, ha ez utóbbi korlátozás a licencia tárgyát képező know-how harmadik személy számára való feltárásának megakadályozása érdekében nélkülözhetetlen.

78. A súlyos korlátozások közül számosnak a vonatkozásában a TTBER megkülönböztetést tesz a kölcsönös és nem kölcsönös megállapodások között. A súlyos korlátozások listája szigorúbb a versenytársak közötti kölcsönös megállapodások vonatkozásában, mint a nem kölcsönös megállapodások esetében. A kölcsönös megállapodások olyan keresztlcencia-megállapodások, amelyekben a licencia tárgyát képező technológiák versengő technológiák, vagy versengő termékek előállítására használhatóak fel. A nem kölcsönös megállapodás olyan megállapodás, amelyben csak az egyik fél ad hasznosítási engedélyt technológiájára a másik félnek, vagy keresztlcencia esetében a licencia tárgyát képező technológiák nem versengők, vagy nem használhatóak fel versengő termékek előállítására. Valamely megállapodás nem kölcsönös pusztán amiatt, mert az tartalmaz viszontlcencia-adási kötelezettséget az engedélyes részéről, vagy mert az engedélyes is licenciat ad a licencia tárgyát képező technológián végzett saját fejlesztéseire. Amennyiben később egy nem kölcsönös megállapodás az ugyanazon felek között megkötött második licencia révén kölcsönössé válik, lehetséges, hogy felül kell vizsgálniuk az első megállapodást annak érdekében, hogy elkerüljék, a megállapodás súlyos korlátozást tartalmaz. Az egyedi eset értékelésekor az EFTA Felügyeleti Hatóság figyelembe fogja venni az első és a második licencia megkötése között eltelt időt.

79. A 4. cikk (1) bekezdésének a) pontjában szereplő súlyos versenykorlátozások versenytársak közötti olyan megállapodásokra vonatkoznak, amelyek elsődleges célja a harmadik személyeknek eladott termékek árának rögzítése, beleértve a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket. A versenytársak közötti árörögzítés tárgyából eredően alkot versenykorlátozást. Az árörögzítés öltheti például egy felszámítandó, pontos árra, vagy egy megengedett legnagyobb kedvezményt tartalmazó árlistára vonatkozó közvetlen megállapodás formáját. Nincs jelentősége annak, hogy a megállapodás rögzített, legalacsonyabb, legmagasabb vagy

⁽³⁹⁾ Lásd például a 18. lábjegyzetben hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

ajánlott árakat tartalmaz-e. Az árrögzítés végrehajtható közvetetten, a megállapodás szerinti ártól való eltéréstől való visszatartó erő alkalmazásával, például annak előírásával, hogy a jogdíjak emelkednek, ha a termék ára egy meghatározott szint alá csökken. Azonban a önmagában nem képez árrögzítést az, hogy az engedélyes egy meghatározott legalacsonyabb összegű jogdíj megfizetésére köteles.

80. Amennyiben a jogdíjakat az egyed termékeladások alapján számítják ki, a jogdíj összege közvetlen hatással jár a termék mellékköltségeire, és így közvetlen a hatása a termékárakra is ⁽⁴⁰⁾. A versenytársak ezért az árak fogyasztói termékpiacokon történő összehangolására felhasználhatják a keresztlencsiát, kölcsönös jogdíjfizetéssel ⁽⁴¹⁾. Azonban az EFTA Felügyeleti Hatóság a kölcsönös jogdíjfizetéssel járó keresztlencsiát csak akkor fogja árrögzítésként értékelni, amennyiben a megállapodás mentes minden versenyerősítő céltól, és ezért nem minősül jóhiszemű licenciamegállapodásnak. Ilyen esetekben, amennyiben a megállapodás nem hoz létre semmiféle értéket, és ezért nincs érvényes üzleti indoka, a megállapodás színlelt, és felér egy kartellal.

81. A 4. cikk (1) bekezdésének a) pontjában szereplő súlyos korlátozások körébe tartoznak azok a megállapodások, amelyekben a jogdíjakat minden termék eladásához kötik, függetlenül attól, hogy a licencia tárgyat képező technológiát használták-e. Az ilyen megállapodások ugyancsak a 4. cikk (1) bekezdésének d) pontjába ütköznek, ami szerint az engedélyest nem szabad korlátozni saját technológiája felhasználásának képességében (lásd a lenti 95. pontot). Általában az ilyen megállapodások korlátozzák a versenyt, mivel a megállapodás emeli az engedélyes saját technológiája felhasználásának költségét, és korlátozza azt a versenyt, ami a megállapodás hiányában létezne ⁽⁴²⁾. Ez így van a kölcsönös és a nem kölcsönös megállapodások esetében is. Kivételesen azonban teljesítheti az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének feltételeit a teljes termékértékesítés alapján számított jogdíjat tartalmazó megállapodás olyan egyedi esetben, ha objektív tényezők alapján levonható az a következtetés, hogy a korlátozás elengedhetetlen a versenyt szolgáló licencia létrejöttéhez. Ez az eset állhat fenn, ha a korlátozás hiányában lehetetlen vagy indokolatlanul nehéz lenne az engedélyezettnek fizetendő jogdíj kiszámítása vagy ellenőrzése, például azért, mert az engedélyező technológiája nem hagy látható nyomot a végterméken, és nem állnak rendelkezésre alternatív gyakorlati ellenőrzési módok.

82. A 4. cikk (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott súlyos versenykorlátozások a felekre rótt kölcsönös kibocsátási korlátozásokra vonatkoznak. A kibocsátási korlátozás arra vonatkozik, hogy a fél milyen mennyiséget gyárthat és adhat el. A 4. cikk (1) bekezdésének b) pontja nem terjed ki az engedélyesre nem kölcsönös megállapodás keretében, vagy az engedélyesek egyikére a kölcsönös megállapodás keretében kikötött kibocsátási korlátozásokra, feltéve, hogy a kibocsátási korlátozás csak a licencia tárgyát képező technológiával gyártott termékekre vonatkozik. A 4. cikk (1) bekezdésének b) pontja így súlyos korlátozásként azonosítja a felekre rótt kölcsönös kibocsátási korlátozásokat, illetve az engedélyezőre saját technológiája vonatkozásában kikötött kibocsátási korlátozásokat. Ha versenytársak kölcsönös kibocsátási korlátok kiszabásában állapodnak meg, a megállapodás célja és

valószínű hatása a piaci kibocsátás korlátozása. Ugyanez igaz azokra megállapodásokra, amelyek csökkentik a felek kibocsátás növelésére vonatkozó ösztönzőit, például egymás fizetésre való kötelezésével, ha a kibocsátás egy megfelelő szintet túllép.

83. A nem kölcsönös mennyiségi korlátozások kedvezőbb kezelésének alapja az a megfontolás, hogy az egyoldalú korlátozás nem szükségszerűen vezet alacsonyabb piaci kibocsátáshoz, ugyanakkor a nem kölcsönös korlátozás esetében alacsonyabb annak kockázata is, hogy a megállapodás nem jóhiszemű licenciamegállapodás. Amennyiben az engedélyes hajlandó egyirányú korlátozás elfogadására, a megállapodás valószínűleg a kiegészítő technológiák valódi integrációjára vezet, vagy pedig az engedélyező magasabb rendű technológiájának az engedélyes termelőeszközeivel történő, hatékonyságnövelő integrációjához. Kölcsönös megállapodásban az engedélyesek egyikére rótt kibocsátási korlátozás valószínűleg tükrözi a felek egyike által licenciába vett technológia magasabb értékét, és szolgálhatja a versenytámogató licencia előmozdítását.

84. A 4. cikk (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott súlyos versenykorlátozások érintik a piacok és a vevők elosztását. Az a megállapodás, amellyel a versenytársak felosztják a piacokat vagy vevőket, versenykorlátozó céllal rendelkezik. Súlyos versenykorlátozás, ha a versenytársak egy kölcsönös megállapodásban megegyeznek abban, hogy nem termelnek egyes területeken, vagy nem adnak el aktívan/passzívan egyes olyan területeken vagy vevőknek, amelyeket a másik félnek tartanak fenn.

85. A 4. cikk (1) bekezdésének c) pontja arra tekintet nélkül irányadó, hogy az engedélyes továbbra is szabadon használhatja-e saját technológiáját. Amint az engedélyes felszerelkezett egy adott terméknek az engedélyező technológiájával történő gyártására, költséges lehet számára fenntartani egy másik technológiát használó külön gyártósort a korlátozás hatálya alá tartozó ügyfelek kiszolgálására. Ezen túlmenően a korlátozás versenyellenes lehetőségére tekintettel az engedélyesnek alig lehet ösztönzője a saját technológiája alapján történő gyártásra. Ugyancsak nagyon valószínűtlen, hogy az ilyen korlátozások elengedhetetlenek a versenytámogató licencia létrejöttéhez.

86. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja értelmében nem minősül súlyos versenykorlátozásnak, ha az engedélyező egy nem kölcsönös megállapodás keretében kizárólagos engedélyt ad az engedélyesnek egy adott területen a licencia tárgyát képező technológia alapján történő gyártásra, és ezzel azt is vállalja, hogy saját maga sem gyártja a szerződés szerinti terméket azon a területen, vagy nem szállítja a szerződés szerinti terméket arról a területről. Az ilyen kizárólagos licenciák csoportmentességben részesülnek, függetlenül a terület kiterjedésétől. Ha a licencia az egész világra szól, a kizárólagosság magában foglalja azt is, hogy az engedélyező tartózkodik a piacra lépéstől vagy a piacon maradtól. A csoportmentesség akkor is érvényes, ha a licencia a használat egy vagy több technikai területére, vagy egy, illetve több termékpiacra korlátozódik. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának ii. alpontja alá tartozó megállapodások célja lehet ösztönzést adni az engedélyesnek arra, hogy ruházzon be a licencia tárgyát képező technológiába, és fejlessze azt. A megállapodás célja ezért nem szükségszerűen a piac felosztása.

⁽⁴⁰⁾ Lásd e tekintetben az 5. lábjegyzetben hivatkozott, az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése alkalmazásáról szóló közlemény 98. pontját.

⁽⁴¹⁾ Ez a helyzet akkor is, ha az egyik fél licenciát ad a másiknak, és ezért elfogadja a fizikai hozzávalók beszerzését az engedélyestől. A vételár a jogdíjjal megegyező funkciót tölthet be.

⁽⁴²⁾ Lásd e tekintetben a 193/83. sz. Windsurfing International-ügy (EBHT [1986] 611. o.) 67. pontját.

87. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának iv. alpontja szerint és ugyanezen ok miatt a csoportmentesítés vonatkozik azokra a nem kölcsönös megállapodásokra, amelyekben a felek abban egyeznek meg, hogy nem adnak el aktívan vagy passzívan⁽⁴³⁾ egy adott, a másik félnek fenntartott kizárólagos területre vagy kizárólagos vevőcsoportnak.
88. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának iii. alpontja szerint nem súlyos korlátozás az sem, ha az engedélyező kinevezi az engedélyest egy adott területen egyedüli engedélyesének, ami azzal jár, hogy a szóban forgó területen harmadik személyek nem kapnak licenciat az engedélyező technológiája alapján történő gyártásra. Az ilyen egyedüli licenciák esetében a csoportmentesítés érvényes arra tekintet nélkül, hogy a megállapodás kölcsönös-e vagy sem, mivel a megállapodás nem érinti a felek azon képességét, hogy teljesen kiaknázzák technológiájukat az adott területeken.
89. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának v. alpontja kizárja a súlyos korlátozások köréből, ezáltal a piaci részesedési korlátok eléréséig csoportmentesítésben részesíti a nem kölcsönös megállapodásban az engedélyesre rótt aktív eladási korlátozásokat, az engedélyezőre vagy más engedélyesre kiosztott adott terület vagy adott vevőcsoport vonatkozásában. Feltétel azonban, hogy a védelemben részesülő engedélyes a megállapodás megkötésekor nem volt az engedélyező versenytársa. Az ilyen korlátozások nem garantáltan minősülnek súlyos korlátozásnak. Azzal, hogy az engedélyezőnek megengedett, hogy korábban a piacon nem tevékenykedő engedélyesnek védelmet adjon azon engedélyesek aktív eladásaival szemben, akik az engedélyező versenytársai, és akik emiatt már megtelepedtek a piacon, az ilyen korlátozások valószínűleg arra sarkallják az engedélyest, hogy a licencia tárgyát képező technológiát hatékonyabban hasznosítsa. Másrésztől ha az engedélyesek megengednek egymás között abban, hogy nem adnak el aktívan vagy passzívan egy adott területre vagy adott vevőcsoportoknak, a megállapodás az engedélyesek közötti kartellnak minősül. Mivel az ilyen megállapodások nem tartalmaznak semmiféle technológiatartózkodást, azok nem tartoznak a TTBER hatálya alá.
90. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának i. alpontja szerint nem súlyos korlátozások a versenytársak közötti olyan megállapodások, amelyek korlátozzák a licenciat egy vagy több termékpiacon vagy a felhasználás egy vagy több technikai területére⁽⁴⁴⁾. Az ilyen korlátozások csoportmentesítésben részesülnek a 20 %-os piaci részesedési korlátig, tekintet nélkül arra, hogy a megállapodás kölcsönös-e vagy sem. A csoportmentesítés alkalmazásának feltétele azonban, hogy a felhasználási terület korlátozásai ne menjenek túl a licencia tárgyát képező technológia hatókörén. Feltétel az is, hogy az engedélyeseket ne korlátozzák saját technológiájuk használatában (lásd a 4. cikk (1) bekezdésének d) pontját). Amennyiben az engedélyesek korlátozottak saját technológiájuk felhasználásában, a megállapodás piacfelosztással egyenértékű.
91. A csoportmentesítés érvényes arra tekintet nélkül, hogy a felhasználási terület korlátozása szimmetrikus vagy aszimmetrikus. Egy kölcsönös licenciamegállapodásban kikötött aszimmetrikus felhasználási terület-korlátozás magában foglalja azt is, hogy mindkét félnek csak eltérő felhasználási területen megengedett a licencia tárgyát képező technológia felhasználása. Ameddig a felek nem korlátozottak saját technológiájuk felhasználásában, nem feltételezett az, hogy a megállapodás arra vezetne a feleket, hogy a másik félnek adott licencia által lefedett területekre való belépést elvessék, vagy attól tartózkodjanak. Még ha az engedélyesek felszerelkeznek is a licencia tárgyát képező technológiának az engedélyezett felhasználási területen történő használatához, valószínűleg ez nem jár a licencia hatókörén kívüli gyártáshoz használt eszközökre gyakorolt hatással. E tekintetben fontos az, hogy a korlátozás egy megkülönböztethető termékpiachoz vagy felhasználási területhez, azaz azon követelményt, hogy az engedélyes a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket csak saját felhasználásra gyárthatja. Amennyiben a szerződés szerinti termék egy alkatrész, ezáltal az engedélyest arra lehet kötelezni, hogy az alkatrészt csak saját termékeibe történő beszerelésre gyártsa, és ne adhassa el az alkatrészt más gyártóknak. Az engedélyesnek képesnek kell arra lennie, hogy az alkatrészt saját termékeihez pótalkatrészként értékesíthesse, így annak is módjában kell állnia, hogy azokkal ellásson olyan harmadik személyeket, akik e termékek eladást követő szolgáltatásait végzik. A meghatározás szerinti belső felhasználásra történő korlátozás szükséges lehet a technológia különösen versenytársak közötti terjesztésének ösztönzéséhez, és a csoportmentesítés hatálya alá tartozik. Az ilyen korlátozásokkal az alábbi IV.2.5. pont is foglalkozik.
92. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának vi. alpontja egy további kivételt tartalmaz, nevezetesen belső felhasználásra korlátozást, azaz azon követelményt, hogy az engedélyes a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket csak saját felhasználásra gyárthatja. Amennyiben a szerződés szerinti termék egy alkatrész, ezáltal az engedélyest arra lehet kötelezni, hogy az alkatrészt csak saját termékeibe történő beszerelésre gyártsa, és ne adhassa el az alkatrészt más gyártóknak. Az engedélyesnek képesnek kell arra lennie, hogy az alkatrészt saját termékeihez pótalkatrészként értékesíthesse, így annak is módjában kell állnia, hogy azokkal ellásson olyan harmadik személyeket, akik e termékek eladást követő szolgáltatásait végzik. A meghatározás szerinti belső felhasználásra történő korlátozás szükséges lehet a technológia különösen versenytársak közötti terjesztésének ösztönzéséhez, és a csoportmentesítés hatálya alá tartozik. Az ilyen korlátozásokkal az alábbi IV.2.5. pont is foglalkozik.
93. Végül a 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának vii. alpontja kizárja a súlyos korlátozások listájáról azt a kötelezettséget, amely az engedélyes számára nem kölcsönös megállapodásban előírja, hogy a szerződés szerinti termékeket csak egy adott vevő számára állítsa elő azzal a céllal, hogy alternatív beszerzési forrást biztosítson az adott vevő részére. Így a 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának vii. alpontja alkalmazásának feltétele az, hogy a licencia arra korlátozódjon, hogy alternatív beszerzési forrást biztosítson az adott vevőnek. Nem feltétel azonban az, hogy csak egy ilyen licenciat adjanak. A 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának vii. alpontja vonatkozik azokra a helyzetekre is, ha egynél több vállalkozás kap licenciat ugyanazon meghatározott vevő ellátására. Az ilyen megállapodások piacfelosztási potenciálja korlátozott, amennyiben a licenciat kizárólag egy adott vevő ellátása céljából adják meg. Ilyen körülmények között nem lehet különösen azt feltételezni, hogy a megállapodás miatt az engedélyes abba fogja hagyni saját technológiájának hasznosítását.
94. A 4. cikk (1) bekezdésének d) pontjában meghatározott súlyos versenykorlátozás először is a bármelyik félre a kutatás és fejlesztés végzésének képessége vonatkozásában rótt korlátozásokra vonatkozik. Mindkét félnek jogosultnak kell lennie független kutatás és fejlesztés végzésére. Ez a szabály érvényes arra tekintet nélkül, hogy a korlátozás a licencia által lefedett területre vagy más területekre vonatkozik-e. Azonban az a pusztán tény, hogy a felek megegyeznek abban, hogy átadják egymásnak technológiáik jövőbeli fejlesztéseit, nem ér fel a független kutatás és fejlesztés korlátozásával. Az ilyen megállapodások versenyre gyakorolt hatását az adott ügy egyedi körülményeire figyelemmel kell értékelni. A 4. cikk (1) bekezdésének d) pontja nem terjed ki a fél harmadik személyekkel végzett kutatása és fejlesztése korlátozásaira sem, amennyiben az ilyen korlátozások szükségesek az engedélyező know-how-jának a nyilvánosságra hozatal elleni védelméhez. A kivétel hatálya alá kerüléshez az engedélyező know-how-jának nyilvánosságra kerülése elleni védelem céljából kirótt korlátozásoknak az ilyen védelem biztosításához szükségesnek és azzal arányosnak kell lenniük. Amennyiben például a megállapodás kijelöli az engedélyes meghatározott alkalmazottjait a licencia tárgyát képező know-how-ra

⁽⁴³⁾ Az aktív és passzív eladás általános fogalom meghatározásáért lásd a 36. lábjegyzetben hivatkozott, vertikális korlátozásokra vonatkozó iránymutatások 50. pontját.

⁽⁴⁴⁾ A felhasználási területek korlátozásaival az alábbi IV.2.4. szakasz foglalkozik.

történő kiképzéshez és a felhasználásért való felelősség viselésére, elegendő lehet az engedélyest arra kötelezni, hogy ne engedje ezen alkalmazottak bevonását a harmadik személyekkel folytatott kutatásba és fejlesztésbe. Más biztosítékok ugyanennyire arányosak lehetnek.

95. A 4. cikk (1) bekezdésének d) pontja szerint az engedélyest nem szabad korlátozni saját versengő technológiája felhasználásában, feltéve, hogy ezzel nem hasznosítja az engedélyezettől licenciába vett technológiát. Saját technológiájával kapcsolatban az engedélyes nem állhat a gyártás vagy az eladás helyére, mennyiségére és az eladási árakra vonatkozó korlátozások hatálya alatt. Ugyancsak tilos arra kötelezni, hogy fizessen jogdíjat a saját technológiája alapján előállított termékek után is (vö. a lenti 81. ponttal). Ezenfelül az engedélyest tilos abban korlátozni, hogy saját technológiájára vonatkozóan harmadik személyeknek licenciat adjon. Amennyiben korlátozásokat szabnak az engedélyes saját technológiájának felhasználására vagy a kutatás és fejlesztés végzésére, ezzel csökken az engedélyes technológiájának versenyképessége. Ennek hatása a verseny csökkenése a meglévő termék- és technológiai piacokon, és az engedélyes saját technológiájának fejlesztésébe és javításába eszközölt befektetései ösztönzőinek csökkentése.

4.3. Nem versenytársak közötti megállapodások

96. A 4. cikk (2) bekezdése felsorolja a nem versenytársak közötti hasznosítási engedélyezés súlyos korlátozásait. E rendelkezés szerint a TTBER nem vonatkozik azokra a megállapodásokra, amelyek tárgya közvetve vagy közvetlenül, önállóan vagy a felek ellenőrzése alá tartozó egyéb tényezőkkel együttesen a következő:

- a) valamely fél azon képességének korlátozása, hogy harmadik fél számára történő termékértékesítés során meghatározza saját árait; azon lehetőség sérelme nélkül, hogy legmagasabb eladási árat határozzanak meg, vagy ajánlott eladási árra tegyenek javaslatot, feltéve, hogy valamelyik fél nyomására vagy ösztönzésére ezek az árak valójában nem válnak rögzített, illetve legalacsonyabb eladási árrá;
- b) a terület korlátozása, amelyen, vagy a vevők korlátozása, akiknek az engedélyes passzívan értékesítheti a szerződés szerinti termékeket, kivéve:
 - i. a passzív értékesítés korlátozása valamely, az engedélyező részére fenntartott kizárólagos területen vagy kizárólagos vevői csoport részére;
 - ii. a passzív értékesítés korlátozása valamely kizárólagos területen vagy kizárólagos vevői csoport részére, amelyet az engedélyező egy másik engedélyes részére jelölt ki, az első két évben, amikor az adott területen vagy az adott vevői csoportnak ez a másik engedélyes értékesíti a szerződés szerinti termékeket;
 - iii. az a kötelezettség, hogy a szerződés szerinti termékeket csak saját használatra állítsa elő, feltéve, hogy az engedélyes nincs korlátozva a szerződés szerinti termékeknek saját termékei alkatrészeként történő aktív vagy passzív értékesítése tekintetében;
 - iv. a szerződés szerinti termékeknek csak egy meghatározott vevő részére történő előállítására vonatkozó kötelezettség, amennyiben a licencia adása azzal a

célal történt, hogy alternatív beszerzési forrást biztosítsanak az adott vevő részére;

- v. a végső felhasználók részére nagykereskedelmi szinten működő engedélyes által végzett értékesítés korlátozása;
 - vi. a nem jogosult forgalmazók részére a szelektív forgalmazási rendszer tagjai által történő értékesítés korlátozása;
- c) a végső felhasználók számára történő, olyan engedélyes általi aktív vagy passzív értékesítés korlátozása, aki szelektív forgalmazási rendszer tagja és kiskereskedelmi szinten működik, azon lehetőség sérelme nélkül, hogy megtiltható legyen a rendszer valamely tagja részére, hogy nem engedélyezett telephelyről végezze tevékenységét.

97. A 4. cikk (2) bekezdésének a) pontjában meghatározott súlyos versenykorlátozások az áraknak harmadik személyek részére történő termékadás vonatkozásban való rögzítésére vonatkoznak. Pontosabban, ez a rendelkezés vonatkozik azokra a korlátozásokra, amelyek közvetlen vagy közvetett célja azon rögzített vagy legalacsonyabb eladási ár, vagy rögzített, illetve legalacsonyabb árszint létrehozása, amelyet az engedélyezőknek vagy az engedélyesnek kell tartania a termékek harmadik személyeknek történő eladásakor. Az eladási árat közvetlenül megállapító megállapodások esetében a korlátozás egyértelműen belép. Az eladási árak rögzítése azonban más közvetett eszközökkel is elérhető. Ez utóbbinak példái azok a megállapodások, amelyek rögzítik az árrést, az engedmény legmagasabb mértékét, az eladási árat a versenytársak áraihoz kapcsolják, illetve egy adott árszint betartásával kapcsolatos fenyegetések, megfélemlítések, figyelmeztetések, büntetések vagy a szerződés felmondása. Az árrögzítés elérésének közvetlen vagy közvetett eszközei hatékonyabbá tehetők, ha azokat az árcsökkenés azonosítására szolgáló intézkedésekkel párosítják, mint például árfigyelő rendszer létrehozása, vagy az engedélyesre az árelterések bejelentése vonatkozásában rótt kötelezettség. Hasonlóképpen a közvetett vagy közvetlen árrögzítés hatékonyabbá tehető, ha azt olyan intézkedésekkel párosítják, amelyek csökkentik az engedélyes eladásai árának csökkentése ösztönzését, mint például ha az engedélyező kötelezi az engedélyest a legkedvesebb vevő kikötés alkalmazására, azaz hogy egy vevőnek bármivel kedvezőbb feltételeket biztosítson, mint bármely más vevőnek. Ugyanezeket az eszközöket fel lehet használni arra is, hogy a legmagasabb vagy ajánlott árak rögzített vagy minimálárként működjenek. Azonban önmagában nem vezet rögzített vagy legalacsonyabb eladási árakhoz az ajánlott árak listájára vonatkozó rendelkezés vagy az engedélyező által az engedélyesre legmagasabb eladási ár előírása.

98. A 4. cikk (2) bekezdésének b) pontja súlyos versenykorlátozásként azonosítja azokat a megállapodásokat és összehangolt magatartásokat, amelyek közvetlen vagy közvetett célja a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek passzív eladásának korlátozása⁽⁴⁵⁾. Az engedélyesre rótt passzív eladási korlátozások eredhetnek olyan közvetlen kötelezettségekből, mint például egyes ügyfeleknek, vagy meghatározott területen lévő ügyfeleknek való eladás tilalma, vagy az ezen ügyfelektől érkező megrendelések más engedélyesekhez történő továbbításának kötelezettsége. Ez lehet olyan közvetett intézkedések eredménye – mint például pénzügyi ösztönzők és a licencia tárgyát képező termék tényleges rendelkezési helyének nyomon követését célzó felügyeleti rendszerek

⁽⁴⁵⁾ Ez a súlyos korlátozás az EGT-megállapodás hatálya alá tartozó területen belüli kereskedelmet érintő licenciamegállapodásokra vonatkozik. Az EGT-n kívüli kivételt és az EGT-n kívülről érkező behozatalt/újbolí behozatalt illetően lásd például a Közösségen kívülről érkező behozatalról/ újbolí behozatalról szóló C-306/96. sz. javico-ügyet (EBHT [1998] I-1983. o.).

bevezetése – is, amelyek célja az, hogy az engedélyest az ilyen eladásoktól tartózkodásra készítse. A mennyiségi korlátozások is lehetnek a passzív eladások közvetett eszközei. Az EFTA Felügyeleti Hatóság nem fogja vélelmezni, hogy a mennyiségi korlátozások ilyenként ezt a célt szolgálják. Más a helyzet azonban, ha a mennyiségi korlátozásokat egy mögöttes piacfelosztó megállapodás végrehajtására használják fel. Erre utaló jel többek között a következő: a mennyiségek időről időre csak a helyi szükségletek fedezéséhez szükséges mennyiségre történő kiigazítása, a mennyiségi korlátozások és a területen a minimummennyiségek értékesítésére vonatkozó kötelezettség párosítása, a területen eszközölt eladásokhoz kötött minimumjogdíj, a termékek rendeltetési helyétől függően változó jogdíjmértékek, és az egyes engedélyesek által eladott termékek rendeltetési helyének nyomon követése. Az engedélyesek passzív eladásai általános súlyos korlátozásai alól számos kivétel van, amelyekről az alábbiakban lesz szó.

99. A 4. cikk (2) bekezdésének b) pontja nem vonatkozik az engedélyezőre vonatkozó eladási korlátozásokra. Az engedélyezőre vonatkozó valamennyi eladási korlátozás csoportmentesítésben részesül a 30 %-os piaci részesedési korlátig. Ugyanez vonatkozik az engedélyes aktív eladásainak valamennyi korlátozására, az alábbi 105. és 106. pontban az aktív eladásról elmondottak kivételével. Az aktív eladás korlátozásai csoportmentesítésének alapja az a vélelem, hogy az ilyen korlátozások ösztönzik a befektetéseket, az árversenytől eltérő versenyt és az engedélyesek által nyújtott szolgáltatások minőségének javulását, a potyautas-problémák (free-rider problems) és a kapcsolatfenntartási problémák (hold-up problems). Az engedélyes területei vagy vevőcsoportjai közötti aktív eladás korlátozásai esetében nem feltétel, hogy a védett engedélyes kizárólagos területet vagy kizárólagos vevőcsoportot kapjon. A csoportmentesítés vonatkozik az aktív eladás azon korlátozásaira is, amelyekkel egynél több engedélyest neveznek ki egy adott területre vagy egy adott vevőcsoporthoz. Valószínűleg támogatja a hatékonyságnövelő beruházást az, amennyiben az engedélyes biztosítható arról, hogy az adott területen belül csak korlátozott számú engedélyes versenyevel fog szembesülni, nem pedig a területen kívüli engedélyesek versenyevel is.

100. Nem képeznek súlyos versenykorlátozást az engedélyesek aktív és passzív értékesítésének korlátozásai valamely, az engedélyező részére fenntartott kizárólagos területen vagy kizárólagos vevői csoport felé (vö. a 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának i. alpontjával). Valójában ezek csoportmentesítésben részesülnek. Vélelmezett, hogy a piaci részesedési korlátok alatt az ilyen korlátozások, amennyiben azok versenykorlátozóak, támogatják a technológia versenytámogató elterjedését és az ilyen technológiának az engedélyes termelőszközeibe történő integrációját. Egy adott terület vagy vevőcsoport engedélyező részére történő fenntartáshoz nem megkövetelt az, hogy az engedélyező ténylegesen gyártsa a licencia tárgyát képező technológiával a szóban forgó területen vagy vevőcsoport részére. Az engedélyező későbbi hasznosításra is fenntarthat egy területet vagy vevőcsoportot.

101. Két évre csoportmentesítésben részesülnek az engedélyesek passzív eladásainak valamely másik engedélyes részére fenntartott terület vagy vevőcsoport vonatkozásában történő korlátozásai attól a naptól számítva, amelyen a védett engedélyes először forgalomba hozza a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket saját kizárólagos területén belül vagy kizárólagos vevőcsoportja részére (vö. a 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának ii. alpontjával). Az engedélyeseknek gyakran befektetést kell eszközölniük termelőszközökbe és reklámtévékenységekbe a beindítás és egy új terület kifejlesztése érdekében. Ezért valószínűleg jelentős az a kockázat,

amivel az új engedélyes szembesül, különösen mivel a szükséges reklámkiadások és az eszközberuházások gyakran leírásra kerülnek, azaz nem térülhetnek meg, ha az engedélyes kilép a piacról. Ilyen körülmények között a helyzet gyakran az, hogy az engedélyesek nem is kötnének licenciamegállapodást, ha meghatározott időtartamra nem részesülnek védelemben területükön más engedélyesek (aktív és) passzív eladásai ellen. Gyakran ezért két évig nem tartoznak az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése hatálya alá az engedélyes kizárólagos területén más engedélyesekre rótt passzív eladási korlátozások, attól a naptól, amelyen a szóban forgó engedélyes először forgalomba hozta a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket a kizárólagos területen. Csoportmentesítésben részesülnek azonban az ilyen korlátozások addig a mértékig, ameddig az egyedi esetekben beleütköznek az 53. cikk (1) bekezdésébe. E két éves határidő lejáratát követően az engedélyesek közötti passzív eladási korlátozások súlyos versenykorlátozásnak minősülnek. Az ilyen korlátozások általában az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, és valószínűtlen, hogy teljesítenék az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Különösen valószínűtlen az, hogy a passzív eladások korlátozásai elengedhetetlenek a hatékonyság eléréséhez ⁽⁴⁶⁾.

102. A 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának iii. alpontja a csoportmentesítés körébe vonja azokat a korlátozásokat, amelyek révén az engedélyező köteles a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket csak saját (belső) felhasználásra gyártani. Amennyiben a szerződés szerinti termék egy alkatrész, ezáltal az engedélyes arra kötelezhető, hogy ezt a terméket csak saját termékeibe történő beszerelésre gyártsa, és hogy ne adhassa el a terméket más gyártóknak. Az engedélyesnek képesnek kell arra lennie, hogy a terméket saját termékeihez pótalkatrészként értékesítse, így annak is módjában kell állnia, hogy azokkal ellásson olyan harmadik személyeket, akik e termékek eladást követő szolgáltatásait végzik. A belső felhasználásra történő korlátozásokkal az alábbi IV.2.5. szakasz is foglalkozik.

103. Akárcsak a versenytársak közötti megállapodások esetében (vö. a fenti 93. ponttal), a csoportmentesítés vonatkozik azokra megállapodásokra is, amelyekkel az engedélyes köteles a szerződés szerinti terméknek kizárólag egy meghatározott vevő részére történő gyártására annak érdekében, hogy ennek a vevőnek alternatív beszerzési forrást biztosítson (vö. a 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának iv. alpontjával). A nem versenytársak közötti megállapodások esetében valószínűtlen, hogy e korlátozások az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközzenek.

104. A 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának v. alpontja a csoportmentesítés körébe vonja azokat a korlátozásokat, amelyek révén az engedélyes nem adhat el végső felhasználóknak, hanem köteles kiskereskedőknek értékesíteni. Egy ilyen kötelezettség lehetővé teszi az engedélyező számára a nagykereskedelmi elosztási feladatok engedélyesre történő kiosztását, és rendszerint kívül esik az 53. cikk (1) bekezdésének hatályán ⁽⁴⁷⁾.

105. Végül a 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának vi. alpontja a csoportmentesítés körébe vonja azokat a korlátozásokat, amelyek révén az engedélyes nem adhat el fel nem jogosított forgalmazóknak. Ez a kivétel lehetővé teszi az engedélyezőnek, hogy az engedélyeseket kötelezze a szelektív forgalmazási rendszerben való részvételre. Ebben az esetben azonban a 4. cikk (2) bekezdésének c) pontjának értelmében engedélyeseknek jogosultnak kell lenniük a végső felhasználóknak történő aktív és passzív eladásra, azon lehetőség sérelme nélkül, hogy az engedélyezőt a 4. cikk (2) bekezdése b) pontjának v. alpontjában előírt módon nagykereskedelmi feladatokra korlátozza (vö. az előző ponttal).

⁽⁴⁶⁾ Lásd e tekintetben a 16. lábjegyzetben hivatkozott Nungesser-ítélet 77. pontját.

⁽⁴⁷⁾ Lásd e tekintetben a 26/76. sz. Metro (I)-ügyet, (EBHT [1977] 1875. o.)

106. Figyelemmel kell lenni arra (vö. a fenti 39. ponttal), hogy a csoportmentesítés azokra a licenciamegállapodásokra vonatkozik, amelyekkel az engedélyező olyan kötelezettségeket szab meg, amelyeket az engedélyes vevőire – beleértve a forgalmazókat is – köteles áthárítani, vagy azt megteheti. Azonban az ilyen kötelezettségeknek meg kell felelniük a szállítási és forgalmazási megállapodásokra alkalmazandó versenyszabályoknak. Mivel a TTBER a két fél között megkötött megállapodásokra vonatkozik, az engedélyes és vevői között kötött, és az ilyen kötelezettségeket végrehajtó megállapodások nem tartoznak a TTBER hatálya alá. Az ilyen megállapodások csak akkor részesülnek csoportmentesítésben, ha azok megfelelnek a vertikális csoportmentesítésnek (vö. a fenti 2.5.2. szakasszal).

5. Nem mentesülő korlátozások

107. A TTBER 5. cikke négyfajta korlátozást sorol fel, amelyek nem részesülnek csoportmentesítésben, és amelyeknek így egyedileg kell értékelni versenyellenes és versenytámogató hatásait. Az 5. cikkből következik, hogy e korlátozások egyikének a megállapodásba történő felvétele nem zárja ki, hogy a megállapodás többi része csoportmentesítésben részesüljön. Csak a szóban forgó egyedi korlátozás nem részesül csoportmentesítésben, ami azzal jár, hogy egyéni értékelésre van szükség. Hasonlóképpen vonatkozik az elválaszthatóság szabálya az 5. cikkben meghatározott korlátozásokra.

108. Az 5. cikk (1) bekezdése előírja, hogy a csoportmentesítés nem vonatkozik a következő három kötelezettségre:

- a) az engedélyes bármely közvetlen vagy közvetett kötelezettsége, hogy a licencia tárgyát képező technológián végzett elválasztható fejlesztései vagy annak új alkalmazásai tekintetében kizárólagos licenciat nyújtson az engedélyező vagy az engedélyező által kijelölt harmadik személy részére;
- b) az engedélyes bármely közvetlen vagy közvetett kötelezettsége, hogy a licencia tárgyát képező technológián végzett elválasztható fejlesztései vagy annak új alkalmazásai tekintetében jogokat adjon az engedélyező vagy az engedélyező által kijelölt harmadik személy részére;
- c) az engedélyes bármely közvetlen vagy közvetett kötelezettsége az engedélyező által a közös piacon birtokolt szellemi tulajdonjogok érvényességének vitatásától való tartózkodásra. A TTBER azonban vonatkozik az engedélyező azon lehetőségére, hogy felmondja a licenciamegállapodást, amennyiben az engedélyes megtámadja a licencia tárgyát képező technológia érvényességét.

Az 5. cikk (1) bekezdése a), b) és c) pontjának célja az olyan csoportmentesítés elkerülése, ami csökkentheti az engedélyes innovációra való ösztönzését.

109. Az 5. cikk (1) bekezdésének a) pontja és az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja a licencia tárgyát képező technológia elválasztható fejlesztései vonatkozásában az engedélyezőnek való kizárólagos visszaadásra vagy hozzárendelésre vonatkozik. A fejlesztés elválasztható, ha az hasznosítható a licencia tárgyát képező technológia szelme nélkül. Az a kötelezettség, hogy az engedélyezőnek kizárólagos licenciat kell adni az elválasztható fejlesztések vonatkozásában vagy engedményezni kell számára az ilyen fejlesztéseket, valószínűleg csökkentené az engedélyes innovációs ösztönzését, mivel az akadályozza az engedélyest saját fejlesztései hasznosításában, ideértve a harmadik személyek részére történő licenciatadást is. Ez a helyzet, ha az elválasztható fejlesztés a licencia tárgyát képező technológiával megegyező alkalmazásra vonatkozik, és akkor is, ha az engedélyes a licencia tárgyát képező technológia új alkalmazását fejleszti ki. Az 5. cikk (1) bekezdésének

a) és b) pontja értelmében az ilyen kötelezettségek nem részesülnek csoportmentességben. A csoportmentesség vonatkozik azonban az elválasztható fejlesztések vonatkozásában kikötött nem kizárólagos viszontlicencia-adási kötelezettségekre. Ez így van akkor is, ha a viszontlicencia-adási kötelezettség nem kölcsönös, azaz csak az engedélyest terheli, és ha az engedélyes a megállapodás alapján jogosult az elválasztható fejlesztések más engedélyesek részére történő továbbítására. A nem kölcsönös viszontlicencia-adási kötelezettség támogathatja az innovációt és az új technológia terjesztését azzal, hogy megengedi az engedélyezőnek annak szabadon történő meghatározását, hogy átengedi-e és milyen mértékben az engedélyes részére saját fejlesztéseit. A továbbadási kikötés támogathatja a technológia terjesztését, mert minden engedélyes tudja a szerződéskötéskor, hogy más engedélyesekkel azonos helyzetben lesz azon technológia szempontjából, amelynek alapján gyárt. A nem elválasztható fejlesztésekre vonatkozó kizárólagos viszontlicencia-adási és engedményezési kötelezettségek nem versenykorlátozó jellegűek az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése értelmében véve, mivel a nem elválasztható fejlesztéseket az engedélyes az engedélyező engedélye nélkül nem hasznosíthatja.

110. Az 51. cikk (1) bekezdése a) és b) pontjának alkalmazása nem függ attól, hogy az engedélyező fizet-e ellenszolgáltatást vagy sem a fejlesztés megszerzéséért vagy a kizárólagos engedély megszerzéséért. Azonban az ilyen ellenszolgáltatás létezése és szintje lényeges tényező lehet az 53. cikk alapján történő egyedi értékeléssel összefüggésben. Ha a viszontlicencia-adás ellenszolgáltatás fejében történik, kevésbé valószínű, hogy a kötelezettség eltántorítja az engedélyest az innovációtól. A csoportmentesség hatályán kívüli kizárólagos viszontlicencia-adás értékelésekor jelentős tényező az engedélyező technológiai piaci helyzete is. Minél erősebb az engedélyező helyzete, annál valószínűbb, hogy a kizárólagos viszontlicencia-adási kötelezettségnek korlátozó hatásai lesznek az innovációs versenyre. Minél erősebb az engedélyező technológiájának helyzete, annál valószínűbb, hogy az engedélyes fontos forrása lesz az innovációnak és a jövőbeli versenynek. A viszontlicencia-adási kötelezettségek kedvezőtlen hatásai növekedhetnek az ilyen kötelezettséget tartalmazó megállapodások párhuzamos hálózata esetében. Amikor a rendelkezésre álló technológiákat korlátozott számú engedélyező ellenőrzi, akik az engedélyesekre kizárólagos viszontlicencia-adási kötelezettséget rónak, a versenyellenes hatások kockázata nagyobb, mint amikor számos technológia létezik, és azoknak csak némelyikére adnak licenciat kizárólagos viszontlicencia-adás kikötésével.

111. Az innovációra gyakorolt kedvezőtlen hatások kockázata nagyobb a versenytársak közötti keresztlicencia esetében, amennyiben a mindkét felet terhelő viszontlicencia-adási kötelezettség párosul mindkét fél azon kötelezettségével, hogy ossza meg a másik féllel saját technológiájuk fejlesztéseit. Valamennyi fejlesztésnek a felek közötti megosztása megakadályozhatja mindegyik versenytársat a versenyben a másik fél előtti vezető szerep felvállalásában (lásd a lenti 208. pontot). A feleket azonban valószínűleg nem gátolja a másik előtt versenyvezető szerep felvállalásában az, ha a licencia célja az, hogy lehetővé tegye számukra saját technológiájuk terjesztését, és ha a licencia nem vezeti őket termékeik tervezésében ugyanazon technológiai alap használatára. Ez a helyzet akkor, ha a licencia célja inkább a tervezési szabadság megteremtése, mintsem az engedélyes technológiai alapjainak fejlesztése.

112. Az 5. cikk (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott, nem mentesülő korlátozás a megnevezésmegadási záradékokra vonatkozik, azaz az olyan kötelezettségre, miszerint nem vitatható az engedélyező szellemi tulajdonának érvényessége. A megnevezésmegadási záradékok csoportmentesítés köréből való kizárásának indoka az a tény, hogy az engedélyesek vannak rendszerint a legjobb

helyzetben annak meghatározásához, hogy a szellemi tulajdonjog érvénytelen-e. A torzításmentes verseny érdekében és a szellemi tulajdon védelme mögött húzódó elvekkel összhangban meg kell szüntetni az érvénytelen szellemi tulajdonjogokat. Az érvénytelen szellemi tulajdon elfojtja az innovációt, ahelyett hogy ösztönözné azt. Az 53. cikk (1) bekezdése valószínűleg vonatkozik azokra a megnektámadási kikötésekre, amelyek esetében a licencia tárgyát képező technológia értékes, és ennél fogva versenyhátrányt teremt azon vállalkozásoknál, amelyek azt nem, vagy csak jogdíjfizetés ellenében használhatják⁽⁴⁸⁾. Ilyen esetekben valószínűtlen az 53. cikk (3) bekezdése feltételeinek teljesülése⁽⁴⁹⁾. Azonban az EFTA Felügyeleti Hatóság kedvezően ítéli meg a know-how-hoz kapcsolódó megnektámadási kikötéseket, amelyek nyilvánosságra kerülése esetén valószínűleg lehetetlen vagy nagyon nehéz a licencia tárgyát képező know-how helyreállítása. Ilyen esetekben az engedélyesre rótt azon kötelezettség, hogy ne vitassa a licencia tárgyát képező know-how érvényességét, támogatja az új technológia terjesztését, különösen azzal, hogy lehetővé teszi a gyengébb engedélyezőknek erősebb engedélyeseknek történő licenciadást anélkül, hogy félni kellene a megtámadástól azt követően, hogy a know-how-t az engedélyes átvette.

113. A TTBER vonatkozik az engedélyező azon lehetőségére, hogy felmondja a licenciamegállapodást, amennyiben megtámadják a licencia tárgyát képező technológia érvényességét. Hasonlóképpen az engedélyező nem köteles egy olyan engedéllyel a további kapcsolatra, aki megtámadja a licenciamegállapodás központi elemét, ami azzal jár, hogy a felmondást követően a megtámadott technológiának az engedélyes általi bármely további használata a megtámadó fél kockázatára történik. Az 5. cikk (1) bekezdésének c) pontja biztosítja azonban, hogy a TTBER nem vonatkozik azokra a szerződéses kötelezettségekre, amelyek az engedélyest kötelezik a licencia tárgyát képező technológia meg nem támadására, ami lehetővé tenné az engedélyező számára az engedélyes ellen szerződésszegés miatt a keresetindítást, és ezzel egy további féket hozna létre az engedélyes előtt az engedélyező technológiája érvényességének vitatására. A rendelkezés ezzel azt biztosítja, hogy az engedélyes olyan helyzetben legyen, mint a harmadik személyek.

114. Az 5. cikk (2) bekezdése nem versenytársak közötti megállapodások esetében kizárja a csoportmentesítés hatálya alól azokat a közvetlen vagy közvetett kötelezettségeket, amelyek korlátozzák az engedélyest saját technológiája hasznosításában, vagy korlátozza a megállapodásban részes bármely felet kutatás és fejlesztés végzésében, kivéve, ha ez utóbbi korlátozás nélkülözhetetlen a licencia tárgyát képező know-how harmadik személyek előtti feltárásának megakadályozása érdekében. E feltétel tartalma megegyezik a nem versenytársak közötti megállapodások 4. cikk (1) bekezdésének d) pontjában szereplő súlyos korlátozások tartalmával, amivel a fenti 94. és 95. pont foglalkozott. Nem versenytársak közötti megállapodások esetében azonban nem ítéltető úgy, hogy az ilyen korlátozások általában kedvezőtlen hatást gyakorolnak a versenyre, vagy hogy az 53. cikk (3) bekezdésének feltételei általában ne teljesülnek⁽⁵⁰⁾. Egyedi értékelésre van szükség.

115. Nem versenytársak közötti megállapodások esetében az engedélyes rendszerint nem tulajdonosa egy versengő technológiának. Lehetnek azonban olyan esetek, amelyekben a csoportmentesítés alkalmazásában a felek nem versenytársnak minősülnek annak

ellenére, hogy az engedélyes tulajdonosa valamely versengő technológiának. Ez a helyzet akkor, ha az engedélyes tulajdonosa valamely technológiának, azonban arra hasznosítási engedélyt nem ad, és az engedélyező nem tényleges vagy lehetséges szállító a termékipiacon. A csoportmentesítés alkalmazásában a felek ilyen körülmények között nem versenytársak sem a technológiai piacon, sem a termékipiacon⁽⁵¹⁾. Ilyen esetekben fontos annak biztosítása, hogy az engedélyest ne korlátozzák azon képességében, hogy saját technológiáját kihasználhassa és továbbfejlesztthesse. Ez a technológia egy olyan versenyakadályt alkot a piacon, amit meg kell őrizni. Ilyen helyzetben az engedélyes saját technológiájának vagy használatára, vagy kutatás-fejlesztésre vonatkozó korlátozások rendszerint versenykorlátozóznak minősülnek, és nem teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Egy olyan kötelezettség például, ami az engedélyest arra kötelezi, hogy ne csak a licencia tárgyát képező technológia alapján gyártott termékek után fizessen jogdíjat, hanem a saját technológiájával gyártott termékek után is, rendszerint korlátozni fogja az engedélyest saját technológiája hasznosításában, és így kizárt a csoportmentesítés hatálya alól.

116. Olyan esetekben, ha az engedélyesnek nincs a tulajdonában versengő technológia, és ilyet nem is fejleszt, a felek kutatási és fejlesztési tevékenység végzésére vonatkozó képességének korlátozása versenykorlátozó lehet, ha csak kisszámú technológia érhető el. Ebben az esetben a felek fontos (lehetséges) innovációs források lehetnek a piacon. Ez különösen így van, ha a felek birtokolják a további kutatás és fejlesztés végzéséhez szükséges eszközöket és képességeket. Ilyen esetben valószínűtlen az 53. cikk (3) bekezdése feltételeinek teljesülése. Más esetekben, ha több technológia elérhető és a felek nem birtokolják a saját eszközöket vagy képességeket, a kutatási és fejlesztési korlátozás valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésének hatályán kívül esik az érzékelhető korlátozás hiánya miatt, vagy pedig teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. A korlátozás elősegítheti az új technológia elterjedését azáltal, hogy biztosítja az engedélyezőt arról, hogy a licencia nem hoz létre egy új versenytársat, és az engedélyesnek arra való készletével, hogy a licencia tárgyát képező technológia hasznosítására és fejlesztésére összpontosítson. Ezen túlmenően az 53. cikk (1) bekezdése csak akkor érvényesül, ha a megállapodás csökkenti az engedélyes ösztönzését saját technológiájának fejlesztésére és hasznosítására. Valószínűleg nem ez a helyzet például, ha az engedélyező jogosult a licenciamegállapodás felmondására, ha az engedélyező megkezdte a gyártást saját versengő technológiája alapján. Egy ilyen jog nem csökkenti az engedélyes innovációs ösztönzését, mivel a megállapodást csak akkor lehet felmondani, ha kereskedelmileg életképes technológia fejlesztésére került sor és az annak alapján gyártott termékek forgalomba hozatalra készek.

6. A TTBER visszavonása és alkalmazásának mellőzése

6.1. A visszavonási eljárás

117. A TTBER 6. cikke szerint az EFTA Felügyeleti Hatóság és az EFTA-államok versenyhatóságai visszavonhatják a csoportmentesítés előnyét olyan egyedi megállapodások vonatkozásában, amelyek nem teljesítik az EGT-megállapodás 53. cikke (3) bekezdésének feltételeit. Az EFTA-államok versenyhatóságainak a csoportmentesítés kedvezményének visszavonására vonatkozó hatásköre azokra az esetekre korlátozódik, amelyekben az érintett földrajzi piac nem nyúlik túl a szóban forgó EFTA-államok területén.

⁽⁴⁸⁾ Ha a licencia tárgyát képező technológia idejétmúlt, nem merül fel versenykorlátozás, lásd e tekintetben a 65/86. sz. Bayer kontra Sülthofer ügyet (EBHT [1988] 5249. o.)

⁽⁴⁹⁾ A megnektámadási kikötésekről az egyezségi megállapodásokkal összefüggésben lásd a lenti 209. pontot.

⁽⁵⁰⁾ Lásd a fenti 14. pontot.

⁽⁵¹⁾ Lásd a fenti 66. és 67. pontot.

118. Az 53. cikk (3) bekezdésének négy feltétele együttes, és valamennyinek teljesülnie kell a mentesítő szabály alkalmazhatóságához⁽⁵²⁾. A csoportmentesítés ezért akkor vonható vissza, ha egy adott megállapodás nem teljesíti a négy feltétel közül egyet vagy többet.
119. Ha a visszavonási eljárás alkalmazásra kerül, a visszavonó hatóságot terheli annak bizonyítása, hogy a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik, és hogy a megállapodás nem teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének mind a négy feltételét. Mivel a visszavonás magában foglalja, hogy a szóban forgó megállapodás korlátozza a versenyt az 53. cikk (1) bekezdése értelmében, és nem teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit, a visszavonást szükségszerűen kíséri a felüyeleti és bírósági megállapodás 4. jegyzőkönyve II. fejezetének 5., 7. vagy 9. cikkére alapított kedvezőtlen határozat.
120. A 6. cikk szerint a visszavonás különösen a következő körülmények között indokolható:
1. korlátozott a harmadik személyek technológiáinak a piaca jutása, például a hasonló, az engedélyeseknek harmadik személyek technológiáinak használatát megtiltó, korlátozó megállapodások párhuzamos hálózatainak halmozott hatása miatt;
 2. korlátozott a potenciális engedélyesek piaca jutása, például a hasonló, az engedélyezőknek az egyéb engedélyesek részére történő licenciadást kizáró, korlátozó megállapodások párhuzamos hálózatainak halmozott hatása miatt;
 3. a felek az azt megalapozó objektív indok nélkül tartózkodnak a licencia tárgyát képező technológia hasznosításától.
121. A TTBER-nek a verseny súlyos korlátozásainak és a kizárt korlátozások listáját tartalmazó 4. és 5. cikke annak biztosítását célozza, hogy a csoportmentesítésben részesülő megállapodások ne csökkentsék az innovációs ösztönzést, ne késleltessék a technológia elterjedését és indokolatlanul ne korlátozzák az engedélyező és az engedélyes, vagy az engedélyesek közötti versenyt. A súlyos korlátozások és a kizárt korlátozások listája azonban nem veszi számításba a licenciamegállapodások valamennyi lehetséges hatását. A csoportmentesítés különösen nem veszi figyelembe a hasonló korlátozásokat tartalmazó licenciamegállapodások hálózatainak halmozott hatásait. A licenciamegállapodások oda vezethetnek, hogy harmadik személyeket kizárnak mind az engedélyező, mind az engedélyesek oldalán. Más engedélyezők kizárása eredhet az engedélyeseknek a versengő technológiák hasznosítását megtiltó licenciamegállapodások hálózataiból, ami a többi (lehetséges) engedélyező kizárásához vezet. Fennáll az engedélyezők kizárásának veszélye olyan esetekben, ha a korlátozó megállapodások következményeként a piacon a versengő technológiák igénybevétele képes valamennyi vállalkozást ebben megakadályozzák, illetve ha a lehetséges engedélyesek viszonylag magas belépési korlátokkal szembesülnek. A többi engedélyes kizárása eredhet az engedélyezőknek versengő technológiák más engedélyesek részére történő hasznosítását megtiltó licenciamegállapodások hálózataiból, amivel megakadályozzák, hogy a lehetséges engedélyesek hozzájuthassanak a szükséges technológiához. A kizárás kérdését részletesebben a lenti IV.2.7. pontban vizsgáljuk. Ezenfelül az EFTA Felüyeleti Hatóság valószínűleg visszavonja a csoportmentesítés kedvezményét, ha versengő technológiák jelentős számú engedélyezője az engedélyesekre kedvezőbb feltételek kiterjesztését írja elő, mint amiben más engedélyezőkkel megállapodott.
122. Az EFTA Felüyeleti Hatóság valószínűleg akkor is visszavonja a csoportmentesítés kedvezményét, ha a felek tartózkodnak a licencia tárgyát képező technológia hasznosításától, kivéve, ha erre tárgyilagos indokuk van. Valójában ha a felek nem hasznosítják a licencia tárgyát képező technológiát, nem történik hatékonyságnövelés, amely esetben pontosan a csoportmentesítés lényege enyészik el. A hasznosításnak azonban nem kell az eszközök integrációjának formáját öltenie. A hasznosítás megvalósul, ha a licencia tervezési szabadságot biztosít az engedélyesnek azzal, hogy lehetővé teszi számára saját technológiája anélkül történő hasznosítását, hogy szembesülne az engedélyező jogsértési igényeinek kockázatával. Versenytársak közötti licenciadás esetében az a tény, hogy a felek nem hasznosítják a licencia tárgyát képező technológiát, lehet annak jele is, hogy a megállapodás egy leplezett kartell. Ezen okokból a Hatóság nagyon tüzetesen fogja vizsgálni a nem hasznosítási eseteket.
- 6.2. *A csoportmentesítés alkalmazásának mellőzése*
123. A TTBER 7. cikkének (2) bekezdése határozza meg az EGT-megállapodásban foglalt azon külön eljárást, ami a TTBER EFTA-államokban történő alkalmazásának mellőzésére vonatkozik. Mivel a Bizottság mellőzheti a TTBER alkalmazását az EK tagállamaihoz címzett rendelettel, a TTBER 7. cikkének (2) bekezdése felhatalmazza az EFTA Felüyeleti Hatóságot arra, hogy egy ajánlás útján alkalmazhatatlannak nyilvánítsa a TTBER-t, ha hasonló megállapodások párhuzamos hálózatai lefedik az EFTA-államokban az érintett több mint 50 %-át. Az ajánlást a kérdéses piaccal rendelkező EFTA-államhoz vagy EFTA-államokhoz kell intézni. Az EFTA Felüyeleti Hatóság által az ajánlás 7. cikk alapján történő elfogadását követően az EFTA-államoknak három hónapjuk van arra, hogy értesítsék a Hatóságot arról, hogy elfogadják-e az ajánlást. Az EFTA-államok hallgatása elfogadásként értelmezendő. Ha valamely EFTA-állam az ajánlást elfogadja, vagy úgy kell tekinteni, hogy elfogadja, az EFTA-állam köteles az elfogadástól számított három hónapon belül végrehajtani az ajánlást⁽⁵³⁾.
124. Mivel a TTBER kedvezményének az EFTA Felüyeleti Hatóság által a 6. cikk alapján történő visszavonása magával vonja határozat elfogadását a felüyeleti és bírósági megállapodás 4. jegyzőkönyve II. fejezetének 7. vagy 9. cikke alapján, a csoportmentesítés alkalmazásának a Hatóság ajánlását és annak az EFTA-államok által a 7. cikk alapján történő elfogadását követő mellőzésének hatása csupán az, hogy az érintett korlátozások és piacok vonatkozásában megszünteti a TTBER kedvezményének alkalmazását, és visszaállítja az EGT-megállapodás 53. cikke (1) és (3) bekezdésének teljes körű alkalmazását. Egy adott piacon a meghatározott korlátozásokat tartalmazó megállapodások vonatkozásában a csoportmentesítés alkalmazásának mellőzését követően az EFTA Bíróság és a közösségi bíróságok ítélkezési gyakorlatában, valamint a Hatóság közleményeiben és korábbi határozataiban kialakított kritériumok fognak útmutatást nyújtani az 53. cikknek az egyedi megállapodásokra történő alkalmazásához. Adott esetben a Hatóság határozatot fog hozni valamely egyedi esetben, ami iránymutatóként szolgálhat az érintett piacon működő valamennyi vállalkozás számára.

⁽⁵²⁾ Lásd e tekintetben az 5. lábjegyzetben hivatkozott, az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése alkalmazásáról szóló közlemény 42. pontját.

⁽⁵³⁾ A 7. cikk (2) bekezdéséből következik azonban, hogy ha az ajánlás címzettjeként egy EFTA-állam a három hónapos határidő lejártá előtt arról értesíti az EFTA Felüyeleti Hatóságot, hogy nem fogadja el annak ajánlását, a Felüyeleti Hatóság e válaszára tájékoztatja a Bizottságot. Amennyiben a Bizottság nem ért egyet a kérdéses EFTA-állam álláspontjával, az EGT-megállapodás 92. cikkének (2) bekezdését kell alkalmazni.

125. Az 50 %-os piaci részesedési arány számításakor figyelembe kell venni a hasonló piaci hatásokat előidéző korlátozásokat vagy korlátozáskombinációkat tartalmazó licenciemegállapodások minden egyes hálózatát.

126. A TTBER 7. cikke nem tartalmaz eljárási kötelezettséget az EFTA Felügyeleti Hatóság számára, ha ténylegesen túllépik az 50 %-os piaci lefedettségén. Általában helyénvaló az alkalmazás mellőzése, ha valószínű, hogy a bejutás az érintett piacra vagy az ott folyó verseny érezhetően korlátozott. A 7. cikk alkalmazása szükségességének értékelésekor a Hatóság meg fogja fontolni azt, vajon megfelelőbb jogorvoslat lenne-e az egyedi visszavonás. Ez függhet különösen a halmozott piaci hatáshoz hozzájáruló vállalkozások számától, vagy az EFTA-államokon belüli érintett földrajzi piacok számától.

127. A 7. cikk alapján elfogadott minden ajánlásnak egyértelműen meg kell határozni annak hatályát. Ez először is azt jelenti, hogy az EFTA Felügyeleti Hatóságnak meg kell határozni az érintett termék- és földrajzi piacokat, és másodszor meg kell határozni azt a licenciadási korlátozást, amelynek vonatkozásában a TTBER a továbbiakban nem lesz alkalmazandó. Ez utóbbi tekintetében a Hatóság árnyalhatja ajánlásának hatályát azon versenyaggálynak megfelelően, amelyet megcélózni szándékozik. Ha például az 50 %-os piaci lefedettség arány alkalmazásában a versenytilalmi megállapodások valamennyi párhuzamos hálózatát figyelembe veszik, a Hatóság ennek ellenére korlátozhatja az ajánlás hatályát a meghatározott időtartamot meghaladó versenytilalmi kötelezettségekre. Így a rövidebb időtartamú vagy kevésbé versenykorlátozó megállapodások érintetlenül is maradhatnak, az ilyen korlátozásoknak betudható alacsonyabb kizárási foknak következtében. Adott esetben a Hatóság útmutatást is nyújthat azon piaci részesedési szint meghatározásával, ami elégtelennek tekinthető ahhoz, hogy egy egyedi vállalkozás jelentékeny hozzájárulást adjon a halmozott hatáshoz. Általában, ha az egyedi engedélyes által licenciába vett technológiát tartalmazó termékek piaci részesedése nem haladja meg az 5 %-ot, a megállapodás vagy az adott technológiát lefedő megállapodások hálózata nem minősül olyanoknak, mint ami jelentősen hozzájárulna a halmozott kizáró hatáshoz⁽⁵⁴⁾.

128. A TTBER alkalmazása mellőzése vonatkozásában az EFTA Felügyeleti Hatóság által az ajánlásban a 7. cikk (2) bekezdése értelmében megállapítandó legalább hat hónapos átmeneti időszaknak kell lehetővé tennie az érintett vállalkozások számára azt, hogy megállapodásaikat a TTBER alkalmazása mellőzésének figyelembevétele céljából kiigazítsák. A Hatóság megítélése szerint az átmeneti időszaknak attól a naptól kell kezdődnie, amelyen a címzett EFTA-állam elfogadta a nemzeti végrehajtási intézkedéseket.

129. A TTBER alkalmazását mellőző ajánlás és nemzeti végrehajtási intézkedések nem érintik a nemzeti végrehajtási intézkedések hatálybalépését megelőző időszakra vonatkozó megállapodások csoportmentesített jogállását.

IV. AZ EGT-MEGÁLLAPODÁS 53. CIKKE (1) ÉS (3) BEKEZDÉSÉNEK A CSOPORTMENTESÍTÉS HATÁLYÁN KÍVÜL TÖRTÉNŐ ALKALMAZÁSA

1. Az elemzés általános keretrendszere

130. Egyedi értékelésnek vetik alá csoportmentesítésem például a piaci részesedési korlátok túllépése miatt kívül eső megállapodásokat, illetve azokat, amelyekre a csoportmentesítés azért nem vonatkozik, mert a megállapodásban kettőnél több fél vesz részt. Érvényesek és kikényszeríthetőek azok a megállapodások, amelyek vagy nem korlátozzák a versenyt az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdése értelmében véve, vagy pedig teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Emlékeztetünk arra, hogy nem vélelmezik a csoportmentesítés hatályán kívül eső megállapodások jogellenességét, feltéve, hogy azok nem tartalmaznak súlyos versenykorlátozásokat. Nincs vélelem különösen arra, hogy az 53. cikk (1) bekezdése irányadó lenne pusztán a piaci részesedési korlátok túllépése miatt. Szükséges az ezen iránymutatásokban leírt elvek alapján történő egyedi értékelés.

131. A TTBER alkalmazásán túl az előre jelezhetőség elősegítése és a valószínűleg tényleges versenyjogi aggályokat felvető esetek részletes elemzésére szorítkozás érdekében az EFTA Felügyeleti Hatóság álláspontja az, hogy a súlyos versenykorlátozásokon kívül valószínűtlen az 53. cikk megsértése, ha a licencia tárgyát képező technológiát helyettesítheti a felek által ellenőrzött technológián túlmenően négy vagy több technológia, a felhasználók számára összehasonlítható költséggel. Annak értékelésekor, hogy a technológiák megfelelőképpen helyettesíthetők-e, számításba kell venni a szóban forgó technológiák kereskedelmi erejét. A technológia által keltett versenyakadály korlátozott, ha nem jelent kereskedelmileg életképes alternatívát a licencia tárgyát képező technológiához képest. Ha például a piaci hálózati hatások következtében a fogyasztók fokozottan előnyben részesítik a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket, a piacon lévő vagy oda ésszerű időn belül belépő más technológiák nem jelentenek valódi alternatívát, és ezért csak korlátozott versenyakadályt keltenek. Az a tény, hogy egy megállapodás a csoportmentesítés e bekezdésben leírt menedékén kívül esik, nem vonja magával azt, hogy a megállapodás az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik, sem pedig azt, hogy ütközés esetén ne teljesülnének az 53. cikk (3) bekezdésének feltételei. A TTBER piaci részesedési menedéke vonatkozásában ez a kiegészítő menedék pusztán azt a negatív vélelmet keletkezteti, hogy a megállapodást az 53. cikk nem tiltja. A menedékén kívül szükséges a megállapodás ezen iránymutatásban kialakított elvek alapján történő egyedi értékelése.

1.1. A jelentős tényezők

132. Az EGT-megállapodás 53. cikkének egyedi esetekre történő alkalmazásakor szükséges annak kellő figyelembevétele, hogy a szóban forgó piacon miképpen működik a verseny. E tekintetben a következő tényezők bírnak különös jelentőséggel:

a) a megállapodás jellege;

b) a felek piaci helyzete;

c) a versenytársak piaci helyzete;

d) a licencia tárgyát képező termékek vevőinek piaci helyzete;

⁽⁵⁴⁾ Lásd e tekintetben a 20. lábjegyzetben hivatkozott, a csekély jelentőségű megállapodásokról szóló közlemény 8. pontját.

- e) belépési akadályok;
- f) a piac érettsége; és
- g) egyéb tényezők.

Az egyedi tényezők fontossága esetenként változhat, és az összes többi tényezőtől függ. A felek magas piaci részesedése például rendszerint jó jelzése a piaci erőnek, de alacsony belépési akadályok esetén lehetséges, hogy nem jelzi a piaci erőt. Ezért nem lehetséges merev szabályok felállítása az egyedi tényezők fontossága vonatkozásában.

133. A technológiaátadási megállapodások sok formát és alakot ölthetnek. Ezért fontos a megállapodás jellegének a felek közötti versenykapcsolat és az abban szereplő versenyakadályok szempontjából történő elemzése. Ez utóbbi tekintetben szükséges a megállapodás kifejezett feltételei mögé nézni. A beleértett korlátok létezése eredhet a megállapodás felek általi végrehajtásának módjából, és az előttük álló ösztönzőkből.
134. A felek piaci helyzete jelzést nyújt az engedélyező, az engedélyes vagy mindkettő piaci erejének fokára, ha ilyen van. Minél magasabb a piaci részesedésük, valószínűleg annál nagyobb a piaci erejük. Ez különösen így van, ha a piaci részesedés a versenytársak irányában fennálló költségelőnyöket vagy más versenyelőnyöket tükrözi. E versenyelőnyök eredhetnek például abból, hogy az illető piaci kezdeményező, lényeges szabadalmakat birtokol vagy felsőbbrendű technológiával rendelkezik.
135. A felek közötti versenykapcsolat elemzésekor néha szükséges a piacmeghatározásról szóló fenti II.3. szakaszban, és a versenytársak és nem versenytársak megkülönböztetéséről szóló II.4. szakaszban meghatározott elemzésen túlmenni. Még ha az engedélyező nem is tényleges vagy lehetséges szállító a termékpiacon, és az engedélyes nem tényleges vagy lehetséges versenytárs a technológiai piacon, jelentőséggel bír annak elemzése, hogy az engedélyesnek tulajdonában áll-e olyan versengő technológia, amelyre nem ad licenciat. Ha az engedélyes helyzete erős a termékpiacon, egy számára valamely versengő technológiára kizárólagos licenciat adó megállapodás jelentősen korlátozhatja a versenyt egy olyan helyzettel összevetve, amelyben az engedélyező nem ad kizárólagos licenciat vagy más vállalkozásoknak is hasznosítási engedélyt ad.
136. A piaci részesedést és a lehetséges versenyelőnyöket ugyancsak használják a versenytársak piaci helyzetének értékelésére. Minél erősebbek a tényleges versenytársak és minél nagyobb a számuk, annál kisebb annak a kockázata, hogy a felek egyedileg piaci erőt lesznek képesek gyakorolni. Ha azonban a versenytársak száma inkább alacsony és piaci helyzetük (méretük, költségeik, K+F lehetőségek, stb.) eléggé hasonló, a piac szerkezete növelheti az összejátszás kockázatát.
137. A vevők piaci helyzete jelzéssel szolgál arra, hogy vajon egy vagy több vevő birtokol-e vásárlóerőt vagy sem. A vásárlóerő első mutatója a vevő beszerzési piacon meglévő piaci részesedése. Ez a részesedés tükrözi az általa képviselt keresletnek a lehetséges szállítók számára fennálló fontosságát. Más mutatók a vevő viszonteladási piacon elfoglalt helyére összpontosítanak, olyan jellemzőket értve ezalatt, mint az elárusítóhelyek földrajzi

kiterjedésének nagysága és a végső fogyasztók körében a márkanév imázsa. Némely körülmények között a vásárlóerő meggátolhatja az engedélyezőt és/vagy az engedélyest piaci erejének gyakorlásában a piacon, és ezzel feloldja azt a versenyproblémát, ami egyébként létezne. Különösen így van, ha az erős vevőknek a képességük és az ösztönzésük is megvan arra, hogy új ellátási forrásokat hozzanak be a piacra a viszonyítási árak kismértékű, de tartós növekedése esetében. Amennyiben az erős vevők pusztán kedvező feltételeket sajtolnak ki a szállítóból, vagy minden áremelkedést továbbhárítanak a vevőkre, a vevők helyzete nem olyan, hogy megakadályozhatná a termékpiacon az engedélyes piaci erejének gyakorlását, ennél fogva nem olyan, hogy megoldhatná az adott piacon fennálló versenyproblémát⁽⁵⁵⁾.

138. A belépési akadályokat oly módon értékelik, hogy vizsgálják, milyen mértékben, emelhetik a jelenlévő társaságok árakat a versenyképes szint fölé anélkül, hogy új belépőt vonzanának a piacra. Belépési akadályok hiányban a könnyű és gyors piacra lépés nem tenné jövedelmezővé az áremeléseket. Amennyiben a piaci erőt kizáró vagy felemésztő, hatékony belépés valószínű egy-két éven belül, a belépési akadályokat főszabályként alacsonynak mondják. A belépési akadályok számos tényezőtől eredhetnek, mint például a méret- és választékgazdaságosság, kormányzati szabályok – különösen, ha azok kizárólagos jogokat hoznak létre –, az állami támogatás, a behozatali vámok, az erőforrások tulajdonjoga – ha az ellátás például természeti korlátok miatt korlátozott –, az alapvető berendezések, az első belépő előnye, vagy a hosszú időn át folytatott reklámmal a fogyasztókban kialakított márkahűség. A vállalkozások által kötött korlátozó megállapodások is működhetnek belépési korlátként, a bejutás megnehezítése és a (lehetséges) versenytársak kizárása révén. A belépési korlátok jelen lehetnek a kutatási és fejlesztési, a gyártási és elosztási folyamat valamennyi szakaszában. Az a kérdés, hogy e tényezőket belépési korlátként kell-e jellemezni, különösen attól függ, hogy veszteségként leírandó költségekkel járnak-e. Veszteségként leírandó költségek azok a költségek, amelyeket ki kell fizetni a piacra belépéshez vagy az ottani tevékenységhez, de amelyek elvesznek a piacról történő kilépéskor. Minél több a leírandó költség, annál több lehetséges belépőnek kell mérlegelnie a piacra történő belépés kockázatait, és a jelenlévők annál hitelesebben tudnak azzal fenyegetni, hogy állni fogják az új versenyt, mivel a leírandó költségek költségessé teszik a piac elhagyását a jelenlévők számára. A belépés általánosságban leírandó költségekkel jár, néha kisebb, néha nagyobb mértékben. Ezért a tényleges verseny általában hatékonyabb és nagyobb súllyal esik latba az ügy értékelésekor, mint a lehetséges verseny.

139. Az érett piac olyan, bizonyos ideje létező piac, amelyen a használt technológia jól ismert, széles körben elterjedt és sokat nem változik, és amelyen a kereslet viszonylag állandó vagy csökkenő. Ilyen piacon a versenykorlátozások valószínűbb, hogy járnak kedvezőtlen hatással járnak, mint a dinamikusabb piacon.

140. Egy adott korlátozás értékelésekor lehetséges, hogy más tényezőket is figyelembe kell venni. E tényezők közé tartoznak a halmozott hatások, azaz a piac lefedettsége hasonló megállapodásokkal, a megállapodások időtartama, a szabályozói környezet és magatartás jelezheti vagy elősegítheti az olyan összejátszást, mint az árvezető szerep, az előre bejelentett áremelések, a »helyes« arról folyó viták,

⁽⁵⁵⁾ Lásd e tekintetben a T-228/97. sz. Irish Sugar-ügy (EBHT [1999] II-2969. o.) 101. pontját.

az árrugalmatlanság válaszként a felesleges kapacitásokra, az ármegkülönböztetés és az összejátszó magatartás.

1.2. A korlátozó licenciamegállapodások kedvezőtlen hatásai

141. A korlátozó technológiaátadási megállapodások eredményeként létrejövő kedvezőtlen piaci versenyhatások közé tartoznak a következők:

1. a technológiai piacon tevékenykedő társaságok között vagy a szóban forgó technológiát tartalmazó terméke piacán a technológiák közötti verseny csökkenése, beleértve a kifejezett és hallgatólagos összejátszást is;
2. a versenytársak kizárása költségeik emelése révén, az alapvető alapanyagokhoz való hozzájutásuk korlátozásával, vagy a belépési akadályok egyéb módon történő emelésével; és
3. a technológián belüli verseny csökkentése az azonos technológia alapján termelő vállalkozások között.

142. A technológiaátadási megállapodások csökkenthetik a technológiák közötti versenyt, azaz a helyettesíthető technológiák alapján licenciat adó vagy gyártó vállalkozások közötti versenyt. Ez különösen így van, ha kölcsönös korlátozások kiszabására kerül sor. Amennyiben például a versenytársak versengő technológiákat adnak át egymásnak és azt a kölcsönös kötelezettséget kötik ki, hogy át kell adniuk egymás számára technológiájuk jövőbeni fejlesztéseit, és amennyiben ez a megállapodás meggátolja bármelyik versenytársat abban, hogy versenyvezető szerepet nyerjen a másik előtt, ezzel a felek közötti innovációs verseny korlátozása valósul meg (lásd a lenti 208. pontot is).

143. A versenytársak közötti licenciatadás ugyancsak elősegítheti az összejátszást. Az összejátszás veszélye különösen magas a koncentrált piacokon. Az összejátszáshoz az kell, hogy az érintett vállalkozások azonos állásponton legyenek arról, mi tekinthető közös érdeküknek és miként működnek az összehangolási mechanizmusok. Az összejátszás működéséhez a vállalkozásoknak képesnek kell lenniük egymás piaci magatartásának figyelemmel kísérésére, és megfelelő elrettentő eszközöknek kell létezniük azon ösztönzés biztosítására, hogy ne térjenek el a piacon a közös politikától, ugyanakkor a belépési akadályoknak eléggé magasnak kell lenniük ahhoz, hogy korlátozzák a kívülállók belépését vagy terjeszkedését. A megállapodások elősegíthetik az összejátszást a piac átláthatóságának növelésével, egyes magatartások ellenőrzésével és a belépési akadályok emelésével. Az összejátszást kivételesen azok a licenciamegállapodások is elősegíthetik, amelyek a költségek azonosságának magas fokához vezetnek, mert az azonos költségekkel rendelkező vállalkozások valószínűbben vannak azonos állásponton az együttműködés feltételeit illetően ⁽⁵⁶⁾.

144. A licenciamegállapodások befolyásolhatják a technológiák közötti versenyt is azáltal, hogy akadályokat emelnek a versenytársak belépése vagy terjeszkedése ellen. Ilyen kizáró hatások eredhetnek azokból a korlátozásokból, amelyek meggátolják az engedélyeseket harmadik személyektől licenciat vételére, vagy pedig visszatartó erőt hoznak létre. Például harmadik személyek kizárása lehet, ha a jelen lévő engedélyezők versenytilalmi kötelezettségeket rónak az engedélyesekre olyan mértékig, hogy harmadik személyeknek

már nem áll rendelkezésre elegendő számú engedélyes, és amennyiben az engedélyesi szinten nehéz a belépés. A helyettesíthető technológiák szállítói kizárhatja az is, ha az elegendő piaci erővel rendelkező engedélyező egybeköti a technológiák különböző részeit, és azokat csomagként együtt értékesíti, miközben csak a csomag egy része nélkülözhetetlen egy adott termékhez.

145. A licenciamegállapodások csökkenthetik a technológián belüli versenyt, azaz az azonos technológia alapján gyártó vállalkozások közötti versenyt. Az engedélyesek közötti versenyt korlátozza a rájuk területi korlátozásokat előíró megállapodás, ami megakadályozza, hogy egymás területére adjanak el. A licenciamegállapodások az engedélyesek közötti összejátszás elősegítésével is csökkenthetik a technológián belüli versenyt. Ezen túlmenően a technológián belüli versenyt korlátozó licenciamegállapodások elősegíthetik a versengő technológiák tulajdonosai közötti összejátszást, vagy csökkenthetik a technológiák közötti versenyt a belépési akadályok emelésével.

1.3. A korlátozó licenciamegállapodások kedvező hatásai és az ilyen hatások elemzésének keretrendszere

146. Még a korlátozó licenciamegállapodások többsége is létrehoz versenytámogató hatásokat hatékonyság formájában, ami kiegyensúlyozhatja a versenyellenes hatásokat. Ez az értékelés az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése keretében történik, ami tartalmaz egy kivételt az 53. cikk (1) bekezdésének tiltó szabálya alól. Ahhoz, hogy e kivételt alkalmazni lehessen, a licenciamegállapodásnak tárgyilagos gazdasági előnyöket kell létrehoznia, a verseny korlátozásainak elengedhetetlennek kell lenniük a hatékonyság eléréséhez, a fogyasztóknak méltányos részesedést kell a hatékonysági nyereségből kapniuk, és a megállapodás nem engedheti meg a felek számára az érintett termékek jelentős része vonatkozásában a verseny megszüntetésének lehetőségét.

147. A korlátozó megállapodások 53. cikk (3) bekezdése alapján történő értékelése azon tényleges körülmények között történik, amelyek között azok létrejönnek ⁽⁵⁷⁾, illetve az adott időpontban fennálló tények alapján. Az értékelés érzékenyen tükrözi a tényállás bármely lényeges változását. Az 53. cikk (3) bekezdésének kivételi szabálya addig érvényesül, ameddig mind a négy feltétel teljesül, és megszűnik az érvényesülése, ha már nem ez a helyzet ⁽⁵⁸⁾. Az 53. cikk (3) bekezdésének ezen elvekkel összhangban történő alkalmazásakor szükséges számításba venni a felek bármelyike által eszközölt, induló leírandó beruházásokat, és a hatékonyságnövelő beruházás elvégzéséhez és megtérüléséhez szükséges időt és korlátozásokat. Az 53. cikk nem alkalmazható az előzetes beruházások és az azokhoz kapcsolódó kockázatok figyelembevétele nélkül. A felek kockázata és a vállalandó leírandó beruházás így oda is vezethet, hogy a megállapodás az esettől függően a beruházás megtérüléséhez szükséges időre kívül kerül az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya, vagy pedig teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit.

148. Az 53. cikk (3) bekezdésének első feltétele annak értékelését igényli, hogy mik a tárgyilagos előnyök a megállapodással létrehozott hatékonyság szempontjából. Ebben a vonatkozásban a licenciamegállapodásokban benne rejlik a lehetőség az új vagy fejlesztett termékek forgalomba hozatalát, vagy a meglévő

⁽⁵⁷⁾ Lásd például a 25/84. és 26/84. sz. Ford egyesített ügyeket (EBHT [1985] 2725. o.).

⁽⁵⁸⁾ Lásd e tekintetben a Bizottság TPS-ügyben hozott határozatát (HL L 90., 1990.4.2., 6. o.). Hasonlóképpen, az EGT-megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének tilalma érvényesül mindaddig, ameddig a megállapodás korlátozó céllal vagy hatással rendelkezik.

⁽⁵⁶⁾ Lásd e tekintetben a 23. lábjegyzetben hivatkozott, horizontális együttműködési megállapodásokról szóló iránymutatások 23. pontját.

termékek alacsonyabb költséggel történő gyártását lehetővé tevő kiegészítő technológiák és más eszközök egyesítésére. A kőkemény kartellek eseteit leszámítva licenciadásra gyakran amiatt kerül sor, mert az engedélyező számára hatékonyabb a technológia licenciadása, mintha azt saját maga hasznosítaná. Ez lehet a helyzet különösen, ha az engedélyes már hozzáféréssel rendelkezik a szükséges termelőeszközökhöz. A megállapodás lehetővé teszi az engedélyesnek, hogy hozzáférést nyerjen az ezen eszközökkel párosítható technológiához, lehetővé téve számára új vagy javított technológiák hasznosítását. A lehetségesen hatékonyságnövelő licenciadás másik példája az, ha az engedélyes már rendelkezik egy technológiával, és e technológia az engedélyező technológiájával párosítva szinergiákat szabadít fel. A két technológia párosításával az engedélyes olyan költség/termelés kialakítást érhet el, ami egyébként nem lenne lehetséges. A licenciamegállapodások hatékonyságot kelthetnek az elosztási szakaszban is, a vertikális forgalmazási megállapodásokhoz hasonló módon. Az ilyen hatékonyság öltheti költségmegtakarítás vagy a fogyasztóknak értékes szolgáltatások nyújtása formáját. A vertikális megállapodások kedvező hatásait a vertikális korlátozásokról szóló iránymutatások mutatják be⁽⁵⁹⁾. A lehetséges hatékonyságnyerés további példái azok a megállapodások, amelyekkel a technológiatulajdonosok egy technológiacsomagot állítanak össze harmadik személyeknek történő licenciadás céljából. Az ilyen egyesülési megállapodások csökkenthetik az ügyleti költségeket, mivel az engedélyeseknek nem kell külön licenciamegállapodást kötnie minden egyes engedélyezővel. A versenytámogató licenciadás a tervezési szabadság biztosítására is történhet. Olyan ágazatokban, amelyekben nagyszámú szellemi tulajdonjog létezik és ahol az egyedi termékek számos létező és jövőbeli tulajdonjogba is ütközhetnek, gyakran versenytámogató hatásúak azok a megállapodások, amelyekben a felek megállapodnak abban, hogy nem érvényesítik tulajdonjogukat egymással szemben, mert azok lehetővé teszik a feleknek technológiáik későbbi jogsértési igények kockázata nélküli fejlesztését.

149. Az 53. cikk (3) bekezdésében szereplő elengedhetetlenségi vizsgálat alkalmazásában az EFTA Felügyeleti Hatóság különösen azt fogja vizsgálni, hogy az egyedi korlátozások vajon lehetővé teszik-e a szóban forgó tevékenység hatékonyabban történő végzését, mint a szóban forgó korlátozás hiányában. Ezen értékelés során figyelembe kell venni a piaci feltételeket és a felek előtt álló tényeket. Az 53. cikk (3) bekezdését felhívó vállalkozásoknak nem kell feltételezett vagy elméleti alternatívákat megfontolniuk. Azonban ki kell fejteniük és igazolniuk kell azt, hogy a láthatóan realisabb és lényegesen kevésbé korlátozó alternatívák miért lennének lényegesen kevésbé hatékonyak. Elengedhetetlennek akkor minősül a szóban forgó korlátozás, ha a kereskedelmiileg realisnak és kevésbé korlátozóknak tűnő feltételek jelentős hatékonyságvesztéshez vezetnének. Néhány esetben szükséges lehet annak vizsgálata is, hogy a megállapodás mint ilyen elengedhetetlen-e a hatékonyság eléréséhez. Ez lehet a helyzet például az olyan technológiai egyesülések esetében, amelyek kiegészítő, de nem alapvető technológiákat fognak egybe⁽⁶⁰⁾, mely esetben vizsgálni kell, hogy az ilyen egyesítés milyen mértékben kelt sajátos hatékonyságot vagy az egyesülés lényeges hatékonyságvesztés nélkül korlátozható-e olyan technológiákra, amelyeknek nincs helyettesítőjük. A két fél közötti egyszerű licenciadás esetében általában nem szükséges az egyedi korlátozások elengedhetetlensége vizsgálatán túlmenni. Rendszerint nincs kevésbé korlátozó alternatívája a licenciamegállapodásnak mint ilyennek.

150. Az a feltétel, hogy a fogyasztóknak méltányos részesedést kell kapniuk az előnyökből, azzal jár, hogy a licencialapján gyártott termékek fogyasztóit legalább kompenzálni kell a megállapodás

kedvezőtlen hatásai miatt⁽⁶¹⁾. Ez annyit jelent, hogy a hatékonyságelőnynek teljesen ki kell egyenlítenie a megállapodás által az árakban, a kibocsátásban és más lényeges tényezőkben okozott lehetséges kedvezőtlen hatást. Ezt megtehetik az érintett vállalkozások költségszerkezetének megváltoztatásával, árcsökkentésre ösztönzők adásával vagy a fogyasztók számára az új vagy fejlesztett termékekhez való hozzáférés biztosításával, ami ellentételezi az esetleges áremelkedést⁽⁶²⁾.

151. Az 53. cikk (3) bekezdésének utolsó feltétele – amely szerint a megállapodás nem biztosíthatja a feleknek azt a lehetőséget, hogy megszüntessék a versenyt az érintett termékek jelentős része vonatkozásában – feltételezi a piacon fennmaradó versenynyomás és a verseny ilyen forrásaira a megállapodás által gyakorolt hatás elemzését. Az 53. cikk (3) bekezdése utolsó feltételének alkalmazásában számításba kell venni az 53. cikk (3) bekezdése és az 54. cikk közötti kapcsolatot. Az 53. cikk (3) bekezdése nem akadályozhatja meg az EGT-megállapodás 54. cikkének alkalmazását⁽⁶³⁾. Ezen túlmenően, mivel az 53. és 54. cikk egyaránt a hatékony piaci verseny fenntartását szolgálja, az egységesség megkívánja, hogy az 53. cikk (3) bekezdését úgy értelmezzék, hogy az kizárja a kivételi szabály alkalmazását azokra a korlátozó megállapodásokra, amelyek erőfölénnyel visszaélést valósítanak meg⁽⁶⁴⁾.

152. Az a tény, hogy a megállapodás lényegesen korlátozza a verseny egy területét, nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a verseny az 53. cikk (3) bekezdésének értelmében véve megszűnne. A technológiai egyesülés például eredményezhet egy iparági szabványt, ami olyan helyzetre vezet, amelyben nagyon korlátozott a verseny a technológiai formátum vonatkozásában. Amint a fontos piaci szereplők elfogadják egy meghatározott formát, a hálózati hatások nagyon megnehezíthetik az alternatív formátumok túlélését. Ez nem jelenti azonban azt, hogy egy tényleges iparági szabvány mindig megszünteti a versenyt az 53. cikk (3) bekezdésének utolsó feltétele értelmében véve. A szabványon belül a szállítók versenyezhetnek az árban, minőségben és termékjellemzőkben. Ahhoz azonban, hogy egy megállapodás megfeleljen az 53. cikk (3) bekezdésének, biztosítotttnak kell annak lennie, hogy a megállapodás ne korlátozza a versenyt indokolatlanul, és ne korlátozza a jövőbeli innovációt sem indokolatlanul.

2. Az EGT-megállapodás 53. cikkének a technológiaátadási megállapodások különféle típusaira történő alkalmazásáról

153. Ez a szakasz foglalkozik a licenciamegállapodásokban általában szereplő korlátozások különböző típusaival. Gyakoriságukra tekintettel hasznos iránymutatást adni arra vonatkozóan, hogyan történik azok értékelése a TTBER menedékén kívül. Az ezen

⁽⁶¹⁾ Lásd e tekintetben az 5. lábjegyzetben hivatkozott, az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése alkalmazásáról szóló közlemény 85. pontját.

⁽⁶²⁾ Idézett munka, 98. és 102. pont.

⁽⁶³⁾ Lásd például az 5. lábjegyzetben hivatkozott ítélet 130. pontját. Hasonlóképpen, az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdésének alkalmazása nem akadályozhatja az áruk, szolgáltatások, személyek és tőke szabad mozgására vonatkozó EGT-szabályok alkalmazását. Meghatározott körülmények között ezek a rendelkezések vonatkoznak az 53. cikk (1) bekezdése értelmében vett megállapodásokra, döntésekre és összehangolt magatartásokra, lásd erre a C-309/99. sz. Wouters-ügy (EBHT [2002] I-1577. o.) 120. pontját.

⁽⁶⁴⁾ Lásd e tekintetben a T-51/89. sz. Tetra Pak (I) ügyet (EBHT [1990] II-309. o.). Lásd még az 5. lábjegyzetben hivatkozott, az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése alkalmazásáról szóló iránymutatások 106. pontját.

⁽⁵⁹⁾ Lásd a 36. lábjegyzetben. Lásd különösen a 115. és az azt követő pontokat.

⁽⁶⁰⁾ E fogalmakra lásd a lenti IV.4.1. szakaszt.

iránymutatásokban és különösen a III.4. és III.5. szakaszban már tárgyalta korlátozásokkal ez a szakasz csak röviden foglalkozik.

154. Ez a szakasz tárgyalja a nem versenytársak közötti és versenytársak közötti megállapodásokat is. Ez utóbbi vonatkozásában megkülönböztetést kell tenni – adott esetben – a kölcsönös és nem kölcsönös megállapodások között. Nem szükséges ilyen megkülönböztetés a nem versenytársak közötti megállapodások esetében. Ha a vállalkozások sem ténylegesen, sem lehetségesen nem versenytársak az érintett technológiai piacon, vagy a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek piacán, egy kölcsönös megállapodás gyakorlati szempontból semmiben sem különbözik két külön licenciától. Technológiai egyesülések az olyan megállapodások, amelyekben a felek egy technológiacsomagot állítanak össze, amire harmadik személyeknek adnak licenciat, amivel az alábbi 4. szakasz foglalkozik.

155. Ez a szakasz nem foglalkozik a licenciamegállapodásokban szereplő azon korlátozásokkal, amelyek általában nem versenykorlátozóak az 53. cikk (1) bekezdése értelmében. E korlátozások közé tartoznak például a következők:

- a) titoktartási kötelezettségek;
- b) az engedélyesek számára az allicencia-adást tiltó kötelezettség;
- c) a licencia tárgyát képező technológiának a megállapodás lejáratát követő használata megszüntetésének kötelezettsége, feltéve, hogy a licencia tárgyát képező technológia érvényes és hatályos;
- d) arra vonatkozó kötelezettség, hogy az engedélyezőt segíteni kell a licenciába adott szellemi tulajdonjogokat behajtsa;
- e) minimumjogdíjak fizetésére, továbbá a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek minimummennyisége előállítására irányuló kötelezettség; és
- f) az engedélyező védjegye használatára, vagy az engedélyező nevének a terméken való feltüntetésére vonatkozó kötelezettség.

2.1. Jogdíjfizetési kötelezettségek

156. A licenciamegállapodás szerződő felei rendszerint szabadon határozzák meg az engedélyes által fizetendő jogdíjat és annak fizetési módját anélkül, hogy az az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésébe ütközne. Ez az elv vonatkozik a versenytársak közötti és nem versenytársak közötti megállapodásokra is. A jogdíjfizetési kötelezettségek ölthetnek egyösszegű átalányfizetés, az eladási ár egy részének megfizetése vagy a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó minden egyes termék vonatkozásában rögzített összeg fizetésének alakját. Azokban az esetekben, amelyekben a licencia tárgyát képező technológia egy olyan alpanyaghoz kapcsolódik, ami a végső termékbe beépítésre kerül, főszabályként nem versenykorlátozó az, hogy a jogdíjakat a végtermék ára alapján számítják, feltéve, hogy az tartalmazza a licencia tárgyát képező technológiát. Szoftverlicencia esetében általában összeegyeztethető az 53. cikk (1) bekezdésével, ha a jogdíj a felhasználók számán alapul, vagy azt gépenkénti alapon számítják.

157. Versenytársak közötti megállapodások esetén nem szabad elfelejteni, hogy korlátozott számú esetben a jogdíjfizetési kötelezettség felérhet árörögzítéssel, ami súlyos versenykorlátozás (vö. a 4. cikk (1) bekezdésének a) pontjával). A 4. cikk (1) bekezdésének a) pontja

értelmében súlyos korlátozás az, ha a versenytársak kölcsönös jogdíjfizetést kötnek ki olyan esetekben, ha a licencia színlelt, célja a kiegészítő technológiák integrációjának megakadályozása vagy más versenytámogató cél elérése. A 4. cikk (1) bekezdésének a) pontja és a 4. cikk (1) bekezdésének d) pontja értelmében az is súlyos korlátozás, ha a jogdíjak kiterjednek azokra a termékekre is, amelyeket kizárólag az engedélyes saját technológiájával állítanak elő.

158. A versenytársak közötti jogdíj-megállapodások más fajtái csoportmentesítésben részesülnek a 20 %-os piaci részesedési korlát eléréséig akkor is, ha versenykorlátozóak. A csoportmentesítés menedékén kívül az 53. cikk (1) bekezdésének alkalmazására sor kerülhet akkor, ha a versenytársak keresztlenciat adnak egymásnak, és olyan folyamatos jogdíjakat kötnek ki, amelyek egyértelműen aránytalanok a licencia piaci értékéhez viszonyítva, és amennyiben az ilyen jogdíjaknak jelentős hatásuk van a piaci árakra. Annak értékelésekor, vajon a jogdíjak aránytalanok-e, jelentőséggel bír a termékpiacra azonos vagy helyettesítő technológiákért más engedélyesek által fizetett jogdíjak figyelembevétele. Ilyen esetekben valószínűtlen az 53. cikk (3) bekezdése feltételeinek teljesülése. Az 53. cikk (1) bekezdése érvényesülhet akkor is, ha a kölcsönös, egységenkénti folyamatos jogdíjak a kibocsátás növekedésével együtt növekednek. Ha a felek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek, az ilyen jogdíjaknak lehet kibocsátást korlátozó hatásuk.

159. Azon tény ellenére, hogy a csoportmentesítés csak akkor érvényesül, ha a technológia érvényes és hatályos, a felek rendszerint megállapodhatnak a jogdíjfizetési kötelezettségnek a licencia tárgyát képező szellemi tulajdon jog érvényességi idején túli kikötésében is anélkül, hogy az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznék. Amint ezek a jogok lejárnak, harmadik személyek jogszerűen hasznosíthatják a szóban forgó technológiát és versenyezhetnek a megállapodás szerződő feleivel. Az ilyen tényleges és lehetséges verseny rendszerint elegendő lesz annak biztosítására, hogy a szóban forgó korlátozásnak ne legyen érezhető versenyellenes hatása.

160. A nem versenytársak közötti megállapodások esetén a csoportmentesítés azokra a megállapodásokra terjed ki, amelyeknél a jogdíjat a licencia tárgyát képező technológiával és a harmadik személyektől licenciába vett technológiával gyártott termékek alapján számítják ki. Az ilyen megállapodások lehetővé tehetik a jogdíjak mérését. Vezetethetnek azonban kizáráshoz is azzal, hogy növelik a harmadik személyektől származó alpanyag felhasználásának költségeit, és így a versenytilalmi kötelezettséggel azonos hatásúak lehetnek. Ha a jogdíjakat nemcsak a licencia tárgyát képező technológiával előállított termékekre kell fizetni, hanem a harmadik személyek technológiájával előállítottakra is, a jogdíjak növelni fogják ez utóbbi termékek költségeit, és csökkenti a harmadik felek technológiája iránti keresletet. A csoportmentesítés hatályán kívül ezért meg kell vizsgálni, hogy a korlátozásnak van-e kizáró hatása. Erre a célra helyénvaló az alábbi 2.7. szakaszban meghatározott elemzési keretek használata. A jelentős kizáró hatások esetében az ilyen megállapodások az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, és valószínűtlen, hogy teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit, kivéve, ha nincsen más gyakorlati mód a jogdíjak kiszámítására és nyomon követésére.

2.2. Kizárólagos licencia és eladási korlátozások

161. E célokra hasznos megkülönböztetést tenni az adott területen belüli gyártásra (kizárólagos vagy egyedüli licencia) vonatkozó, és a licencia tárgyát képező termékeknek egy adott területre vagy adott

vevőcsoportnak történő eladására vonatkozó (eladási korlátozások) között.

közötti megállapodásokban szereplő kizárólagos licenciadás ellen, függetlenül a licencia területi hatályától.

2.2.1. Kizárólagos és egyedüli licenciák

162. A licencia akkor minősül kizárólagosnak, ha az engedélyes az egyetlen, akinek a gyártás a licencia tárgyát képező technológia alapján egy adott területen belül engedélyezett. Az engedélyes így vállalja, hogy egy adott területen belül saját maga nem gyárt és nem ad másoknak gyártásra licenciat. Ez a terület magában foglalhatja az egész világot is. Amennyiben az engedélyező csak azt vállalja, hogy egy adott területen belül nem ad licenciat a gyártásra harmadik személyeknek, a licencia egyedüli licencia. A kizárólagos vagy egyedüli licenciat gyakran kísérik olyan eladási korlátozások, amelyek korlátozzák a feleket abban, hogy hol adhatják el a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket.

163. A versenytársak közötti kölcsönös licenciadás a 4. cikk (1) bekezdésének c) pontja hatálya alá tartozik, ami a versenytársak közötti piacfelosztást súlyos korlátozásként azonosítja. A versenytársak közötti kölcsönös egyedüli licencia csoportmentesítésben részesül a 20 %-os piaci részesedési korlátig. Az ilyen megállapodások alapján a felek kölcsönösen vállalják, hogy versengő technológiáik vonatkozásában nem adnak licenciat harmadik feleknek. Olyan esetekben, ha a felek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek, az ilyen megállapodások elősegíthetik az összefűzést annak biztosításával, hogy a piacon a felek a licencia tárgyát képező technológián alapuló kibocsátás egyedüli forrásai.

164. A versenytársak közötti nem kölcsönös kizárólagos licencia csoportmentesítésben részesül a 20 %-os piaci részesedési korlátig. A piaci részesedési korlát felett szükséges annak elemzése, hogy melyek az ilyen kizárólagos licenciadás lehetséges versenyellenes hatásai. Amennyiben a kizárólagos licencia az egész világra szól, ez azzal jár, hogy az engedélyező elhagyja a piacot. Olyan esetekben, ha a kizárólagosság egy olyan adott területre korlátozódik, mint valamely EGT-állam, a megállapodás azzal jár, hogy az engedélyező tartózkodik az áruk és szolgáltatások előállításától a szóban forgó területen belül. Az EGT-megállapodás 53. cikke (1) bekezdésével összefüggésben értékelni kell különösen azt, hogy mi az engedélyező jelentősége a verseny szempontjából. Ha az engedélyező a termékpiacra korlátozott piaci helyzettel rendelkezik, vagy hiányzik a képessége a technológiának az engedélyes területén történő hatékony hasznosítására, nem valószínű, hogy a megállapodás beleütközik az 53. cikk (1) bekezdésébe. Abban a sajátos esetben, ha az engedélyező és az engedélyes csak a technológiai piacon versenytársak, és az engedélyező például egy kutatóintézet vagy egy kisméretű, kutatásalapú vállalkozás, az nem rendelkezik a termelési és elosztási eszközökkel a licencia tárgyát képező termékek hatékony forgalomba hozatalához. Ilyen esetekben valószínűtlen az 53. cikk (1) bekezdése feltételeinek megsértése.

165. A nem versenytársak közötti kizárólagos licencia – addig a mértékig, amennyiben az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik ⁽⁶⁵⁾ – valószínűleg teljesíti az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. A kizárólagos licenciadás joga általában annak érdekében szükséges, hogy ösztönözze az engedélyest a licencia tárgyát képező technológiába történő beruházásra, és a termék időben történő forgalomba hozatalára. Ez a helyzet különösen akkor, ha az engedélyesnek nagy beruházásokat kell eszközölnie a licencia tárgyát képező technológia továbbfejlesztésébe. A kizárólagosság elleni beavatkozás azt követően, hogy az engedélyes kereskedelmi sikeré tette a licencia tárgyát képező technológiát, megfosztaná az engedélyest sikere gyümölcsétől, ami hátrányos lenne a versenyre, a technológia és az innováció terjedésére. Az EFTA Felügyeleti Hatóság ezért csak kivételesen fog beavatkozni a nem versenytársak

166. A garantálható beavatkozás fő esete az, amelyben az erőfölényben lévő engedélyes nyer kizárólagos licenciat egy vagy több versengő technológiára. Az ilyen megállapodások valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, és valószínűtlen, hogy teljesítenék az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Feltétel azonban, hogy a technológiai piacra való belépés nehéz legyen, és a licencia tárgyát képező technológia a piacon valódi verseny forrását képezze. Ilyen körülmények között egy kizárólagos licencia kizárhatja a harmadik személy engedélyeseket és lehetővé teszi az engedélyesnek piaci erejének megőrzését.

167. Azok a megállapodások, amelyekkel két vagy több fél keresztlicenciat biztosít egymásnak, és vállalja, hogy harmadik személyeknek nem ad licenciat, sajátos aggályokat vetnek fel, ha a keresztlicenciából eredő technológiacsomag egy tényleges iparági szabványt hoz létre, amelyhez harmadik személyeknek is hozzá kell férniük annak érdekében, hogy a piacon hatékonyan versenyezhesse. Ilyen esetekben a megállapodás a feleknek fenntartott, zárt szabványt hoz létre. Az EFTA Felügyeleti Hatóság az ilyen megállapodásokat a technológiai egyesülésekre vonatkozó elvek (lásd az alábbi 4. szakaszt) alapján fogja értékelni. Rendszerint követelmény lesz az, hogy az ilyen szabványt alátámasztó technológiák vonatkozásában harmadik személyeknek méltányos, ésszerű és megkülönböztetésmentes alapon adjanak licenciat. Ha a megállapodás felei valamely meglévő termékpiacra versenyeznek harmadik személyekkel, és a megállapodás erre a termékpiacra vonatkozik, egy zárt szabvány valószínűleg lényeges kizáró hatásokkal rendelkezik. Ez a kedvezőtlen versenyhatás csak úgy kerülhető el, ha harmadik személyeknek is adnak licenciat.

2.2.2. Eladási korlátozások

168. Az eladási korlátozások tekintetében is meg kell tenni egy fontos megkülönböztetést a versenytársak közötti és nem versenytársak közötti licenciadás között.

169. Az egyik vagy mindkét félre rótt, aktív vagy passzív eladási korlátozások a 4. cikk (1) bekezdésének c) pontja értelmében súlyos versenykorlátozások. Versenytársak közötti kölcsönös megállapodásban bármelyik félre rótt eladási korlátozások az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, és valószínűtlen, hogy teljesítenék az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Az ilyen korlátozásokat rendszerint piacfelosztásnak tekintik, mivel azok megakadályozzák az érintett felet az azon területeken vagy vevőcsoportok részére történő aktív és passzív eladásban, amit vagy akiket a megállapodás hiányában ténylegesen kiszolgált vagy kiszolgált volna.

170. A versenytársak közötti nem kölcsönös megállapodások esetében a csoportmentesítés vonatkozik az engedélyes és/vagy engedélyező általi, a másik fél számára fenntartott kizárólagos területen vagy kizárólagos vevőcsoportnak történő aktív és/vagy passzív értékesítés korlátozására (vö. a 4. cikk (1) bekezdése c) pontjának iv. alpontjával); 20 %-os piaci részesedés felett az engedélyező és az engedélyes közötti eladási korlátozások az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, ha a felek egyike vagy mindkét fél jelentős fokú piaci erővel rendelkezik. Az ilyen korlátozások azonban lehetnek elengedhetetlenek az értékes technológiák terjedéséhez, és ezért teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Ez lehet a helyzet, ha az engedélyező piaci helyzete viszonylag gyenge azon a területen, ahol maga hasznosítja a technológiát. Ilyen körülmények között különösen az aktív eladás korlátozásai lehetnek elengedhetetlenek az engedélyező licenciadásra való készítetésében. Ennek

⁽⁶⁵⁾ Lásd e tekintetben a 16. lábjegyzetben hivatkozott Nungesser-ítéletet.

hiányában az engedélyező kockáztatná az aktív versennyel való szembesülést a fő tevékenységi területén. Hasonlóképpen elengedhetetlenek lehetnek az engedélyező által az aktív eladás vonatkozásában kikötött korlátozások, ha az engedélyes piaci helyzet viszonylag gyenge a számára kijelölt területen, és jelentős beruházásokat kell eszközölnie a licencia tárgyát képező technológia hasznosításához.

171. A csoportmentesítés kiterjed az olyan más engedélyesnek kijelölt terület vagy vevőcsoportok vonatkozásában kikötött aktív eladási korlátozásokra, aki nem volt az engedélyező versenytársa a licenciamegállapodás engedélyezővel való megkötése idején. Feltehetően azonban, hogy a szóban forgó felek közötti megállapodás ne kölcsönös legyen. A piaci részesedési korlát felett az ilyen aktív eladási korlátozások valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, ha a felek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek. Azonban a korlátozás valószínűleg elengedhetetlen az 53. cikk (3) bekezdésének értelmében véve arra az időtartamra, ami ahhoz szükséges, hogy a védett engedélyező behatoljon az új piacra és létrehozza piaci jelenlétét a kijelölt területen vagy a kijelölt vevőcsoport irányában. Az aktív eladások elleni védelem lehetővé teszi az engedélyes számára azon aszimmetria leküzdését, amivel amiatt szembesül, hogy néhány engedélyes az engedélyezővel versengő vállalkozás, és így a piacon már megtelepedett. A TTBER 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében súlyos korlátozásnak minősülnek az engedélyesekre a más engedélyeseknek kijelölt terület vagy vevőcsoportok vonatkozásában rótt passzív eladási korlátozások.

172. Nem versenytársak közötti megállapodások esetében az engedélyező és az engedélyes közötti valamennyi eladási korlátozás csoportmentesítésben részesül a 30 %-os piaci részesedési korlátig. A piaci részesedési korlát felett az 53. cikk (1) bekezdésén kívülre kerülhetnek az engedélyesekre az engedélyező számára fenntartott terület vagy vevőcsoportok vonatkozásában kikötött, aktív vagy passzív eladási korlátozások, ha tárgyilagos tényezők alapján az a következtetés vonható le, hogy az eladási korlátozás hiányában a licenciadásra nem került volna sor. A technológiatulajdonostól rendszerint nem várható el, hogy saját technológiája alapján saját magának közvetlen versenyt hozzon létre. Más esetekben az engedélyesre rótt eladási korlátozások az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, akkor is, ha az engedélyezőnek egymagában jelentős fokú piaci ereje van, és az olyan engedélyezők által kötött hasonló megállapodások halmozott hatásként is, akik együttesen erős piaci pozícióval rendelkeznek.

173. Az engedélyezőre rótt és az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköző eladási korlátozások valószínűleg teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit, kivéve, ha az engedélyező technológiájának nincsenek tényleges alternatívái a piacon, vagy az ilyen technológiákat az engedélyes harmadik személyektől vesz licenciába. Az ilyen korlátozások és különösen az aktív eladás korlátozásai valószínűleg elengedhetetlenek az 53. cikk (3) bekezdése értelmében véve annak érdekében, hogy az engedélyest a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek előállításába, forgalmazásába és eladásába beruházásokra késztesse. Valószínű, hogy az engedélyes beruházási ösztönzése jelentősen csökkenne, ha közvetlen versennyel szembesülne az engedélyező részéről, akinek termelési költségeit nem terheli a jogdíjfizetés, ami valószínűleg a beruházás optimálisnál alacsonyabb szintjéhez vezet.

174. A nem versenytársak közötti megállapodásokban az engedélyesek között kikötött eladási korlátozások vonatkozásában a TTBER csoportmentesítésben részesíti a területek vagy vevőcsoportok közötti aktív eladási korlátozásokat. A piaci részesedési korlát felett

az engedélyesek területei és vevőcsoportjai közötti aktív eladási korlátozások korlátozzák a technológián belüli versenyt, és valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznek, ha az egyes engedélyesek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek. Az ilyen korlátozások azonban teljesíthetők az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit, ha azok szükségesek a potyautas-jelenség megakadályozásához, és az engedélyesnek a licencia tárgyát képező technológia területén belüli hatékony hasznosításához szükséges beruházásokra ösztönzéséhez, valamint a licencia tárgyát képező termék eladásának ösztönzéséhez. A passzív eladás korlátozásai a 4. cikk (2) bekezdése b) pontja súlyos korlátozások listája körébe tartoznak, vö. a fenti 101. ponttal, amennyiben azok időtartama meghaladja a két évet attól az időponttól számítva, hogy a korlátozásokból hasznot hozó engedélyes először forgalomba hozta a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó terméket a saját kizárólagos területén belül. A két évet meghaladó passzív eladási korlátozások valószínűleg nem teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit.

2.3. Kibocsátási korlátozások

175. A versenytársak közötti licenciamegállapodások kölcsönös kibocsátási korlátozásai a TTBER 4. cikke (1) bekezdésének b) pontja hatálya alá tartozó súlyos korlátozást alkotnak (vö. a fenti 82. ponttal). A 4. cikk (1) bekezdésének b) pontja nem vonatkozik az engedélyesre nem kölcsönös megállapodásban, vagy az engedélyesek egyikére kölcsönös megállapodásban kikötött kibocsátási korlátozásokra. Az ilyen korlátozások csoportmentesítésben részesülnek a 20 %-os piaci részesedési korlátig. A piaci részesedési korlátok felett a kibocsátási korlátozások korlátozhatják a versenyt, amennyiben a felek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek. Azonban valószínűleg az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése érvényesül azokban az esetekben, amelyekben az engedélyező technológiája lényegesen jobb, mint az engedélyes technológiája, és a kibocsátási korlátozás lényegesen meghaladja az engedélyes megállapodás megkötése előtti kibocsátását. Ebben az esetben korlátozott a kibocsátási korlátozás hatása, még olyan piacokon is, ahol a kereslet növekvő. Az 53. cikk (3) bekezdésének alkalmazásakor figyelembe kell venni, hogy az ilyen korlátozások szükségesek lehetnek annak érdekében, hogy az engedélyezőt technológiájának a lehető legszélesebb körben történő elterjesztésére ösztönözzék. Az engedélyező például vonakodhat licenciát adni versenytársainak, ha nem korlátozhatja a licenciát egy meghatározott kapacitással rendelkező adott gyártási helyszínre (helyi licencia). Amennyiben a licenciamegállapodás a kiegészítő eszközök valódi integrációjára vezet, az engedélyesre rótt kibocsátási korlátozások ezért teljesíthetők az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Valószínűleg azonban nem ez a helyzet, ha a felek jelentős piaci erővel rendelkeznek.

176. A nem versenytársak közötti licenciamegállapodásokban kikötött kibocsátási korlátozások csoportmentesítésben részesülnek a 30 %-os piaci részesedési korlátig. Az engedélyesre a nem versenytársak közötti megállapodásokban rótt kibocsátási korlátozásokból folyó fő versenyellenes kockázat az engedélyesek közötti technológián belüli verseny csökkenése. Az ilyen versenyellenes hatások jelentősége függ az engedélyező és az engedélyesek piaci helyzetétől, és attól a mértéktől, amennyire a korlátozás megakadályozza az engedélyest a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékek iránti kereslet kielégítésében.

177. Ha a kibocsátási korlátozások párosulnak kizárólagos területekkel vagy kizárólagos vevőcsoportokkal, a korlátozó hatások erősebbek. A korlátozások két fajtájának párosítása valószínűbbé teszi, hogy a megállapodás a piacok felosztását szolgálja.

178. A nem versenytársak közötti megállapodásban az engedélyesre rótt kibocsátási korlátozásoknak lehetnek versenytámogató hatásai is, a technológia terjedésének támogatásával. Az engedélyező a technológia szállítójaként rendszerint szabadon határozhatja meg az engedélyes által a licencia tárgyát képező technológiával előállított kibocsátást. Ha az engedélyezők nem határozhatnák meg szabadon az engedélyesek kibocsátását, számos licenciamegállapodás már létre sem jönne, ami kedvezőtlen hatással járna az új technológiák terjedésére. Valószínűleg ez az eset különösen akkor, ha az engedélyező maga is gyártó, mivel ebben az esetben az engedélyesek kibocsátása visszakérülhet az engedélyező fő tevékenységi területére, és így közvetlen hatást gyakorolhatna e tevékenységekre. Másrészt kevésbé valószínű a kibocsátási korlátozások szükségessége az engedélyező technológiájának elterjedése érdekében, ha az olyan eladási korlátozással párosul, ami megtiltja az engedélyesnek az engedélyező részére fenntartott területre vagy vevőcsoportnak történő eladást.

2.4. Felhasználási területre vonatkozó korlátozások

179. A felhasználási területre vonatkozó korlátozások értelmében a licencia korlátozott a használat egy vagy több technikai területére, vagy egy, illetve több termékpiacra. Sok olyan eset van, amelyekben ugyanazt a technológiát eltérő termékekhez lehet felhasználni, vagy azt be lehet építeni eltérő termékpiachoz tartozó termékekbe. Egy új megformálási technológia használható például műanyag palackok és műanyag poharak előállítására, amelyek külön termékpiacra tartoznak. Azonban egyetlen termékpiac is felöllelheti a használat különböző technikai területét. Egy új motortechnológia alkalmazható például a négyselepes és hatszelepes motorokban is. Hasonlóképpen, egy lapkakészletek készítésére szolgáló technológia felhasználható legfeljebb négy CPU-s és négynél több CPU-s lapkakészletek előállítására. Egy olyan licencia, ami a licencia tárgyát képező technológia használatát mondjuk a négyselepes motorok és a legfeljebb négy CPU-s lapkakészletek gyártására korlátozza, a felhasználási terület technikai korlátozását alkotja.

180. Mivel a felhasználói terület korlátozásai csoportmentesítésben részesülnek, és egyes vevőkorlátozások súlyos korlátozásokat alkotnak a TTBER 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja és 4. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében, fontos a korlátozások két csoportjának megkülönböztetése. A vevőkorlátozások feltételezik, hogy azonosításra kerülnek sajátos vevőcsoportok, és a felek eladásai az ilyen azonosított vevőcsoportok részére történő eladásra korlátozottak. Az a tény, hogy a felhasználási területre vonatkozó korlátozások megfelelhetnek egyes vevőcsoportoknak egy termékpiacra belül, nem jelenti azt, hogy a korlátozást vevőkorlátozásnak kell minősíteni. Az a tény például, hogy egyes vevők elsősorban vagy kizárólagosan négy CPU feletti lapkakészleteket vesznek, nem jelenti, hogy a legfeljebb négy CPU-s lapkakészletek gyártására korlátozott licencia vevőkorlátozást alkotna. A felhasználási területet azonban tárgyilagosan, a licencia tárgyát képező termék azonos és jelentős technikai jellemzőjére hivatkozással kell meghatározni.

181. A felhasználási terület korlátozása behatárolja a licencia tárgyát képező technológia az engedélyes általi felhasználását egy vagy több meghatározott felhasználási területre, anélkül, hogy korlátozná az engedélyező képességét a licencia tárgyát képező technológia hasznosítására. Ezenfelül – a területekhez hasonlóan – a felhasználási területek kijelölhetők az engedélyesnek egy kizárólagos vagy egyedüli licencia keretében is. A felhasználási terület korlátozásai egy kizárólagos vagy egyedüli licenciával párosulva ugyancsak korlátozzák az engedélyezőt saját technológiájának hasznosításában azzal, hogy megakadályozzák abban, hogy

saját maga hasznosítsa, beleértve a másoknak történő licenciadást is. Az egyedüli licencia esetében csak a harmadik személynek történő licenciadás korlátozott. A használati területre vonatkozó és kizárólagos vagy egyedüli licenciával párosuló korlátozásokat ugyanúgy kezelik, mint a fenti 2.2.1. szakaszban tárgyalt kizárólagos és egyedüli licenciákat. Különösen a versenytársak közötti licencia vonatkozásában ez azt jelenti, hogy a kölcsönös kizárólagos licenciadás a 4. cikk (1) bekezdésének c) pontja értelmében súlyos korlátozás.

182. A felhasználási terület korlátozásai járhatnak versenytámogató hatással az engedélyező arra való ösztönzése révén, hogy technológiájára olyan alkalmazások vonatkozásában adjon licenciat, ami kívül esik fő tevékenységi területén. Ha az engedélyező nem tudná megakadályozni az engedélyeseket olyan területeken történő tevékenykedésben, amelyen saját maga hasznosítja a technológiát, vagy amelyeken a technológia értéke még nem szilárdult meg, ez valószínűleg eltántorítaná az engedélyezőt a licenciadástól, vagy magasabb jogdíjak felszámítására vezetné. Számításba kell azt is venni, hogy egyes ágazatokban a licenciadásra gyakran a tervezési szabadság jogsértési igények megelőzésével történő biztosításáért kerül sor. A licencia hatályán belül az engedélyes anélkül fejlesztheti saját technológiáját, hogy tartania kellene az engedélyező jogsértési igényeitől.

183. A tényleges vagy lehetséges versenytársak közötti megállapodásokban a licencia felhasználási területi korlátozásai csoportmentesítésben részesülnek a 20 %-os piaci részesedési korlátig. A fő versenyyagály az ilyen korlátozások esetében az a kockázat, hogy az engedélyes többé nem versenyerő a licencia tárgyát képező területen kívül. A kockázat nagyobb a versenytársak közötti keresztlencia esetében, ha a megállapodás aszimmetrikus felhasználási területi korlátozásokról rendelkezik. A felhasználási terület korlátozása aszimmetrikus, ha az egyik félnek megengedett a technológia használata egy adott termékpiacra vagy technikai felhasználási területen, és a másik félnek a másik technológia használata egy másik termékpiacra vagy technikai felhasználási területen engedélyezett. Versenyyagályok különösen akkor merülnek fel, ha az engedélyes termelőeszközeit – amelyeket felszerelt a licencia tárgyát képező technológia használatára – használja termékek előállítására, saját technológiájával, a licencia tárgyát képező felhasználási területen kívül. Ha a megállapodás valószínűleg a kibocsátás csökkentésére vezeti az engedélyest a licencia tárgyát képező felhasználási területen kívül, a megállapodás valószínűleg az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésébe ütközik. Nem valószínű, hogy az 53. cikk (1) bekezdésébe ütköznék a felhasználási terület szimmetrikus korlátozásai, azaz az olyan megállapodások, amelyekkel a felek egymás technológiájának ugyanazon felhasználási területe(ke)n történő hasznosítására kapnak licenciat. Az ilyen megállapodások valószínűleg nem korlátozzák a megállapodás hiányában létezett versenyt. Az 53. cikk (1) bekezdése valószínűleg olyan megállapodások esetében sem érvényesül, amelyek egyszerűen képessé teszik az engedélyest saját technológiájának fejlesztésére és hasznosítására a licencia hatályán belül anélkül, hogy tartania kellene az engedélyező jogsértési igényeitől. Az ilyen megállapodások valószínűleg nem korlátozzák a megállapodás hiányában létezett versenyt. A megállapodás hiányában az engedélyes kockáztatta a licencia tárgyát képező felhasználási terület hatályán kívülről érkező jogsértési igényeket is. Ha azonban engedélyes üzleti indok nélkül megszünteti vagy leépíti tevékenységét a licencia tárgyát képező felhasználási területen kívül, ez jele lehet egy mögöttes piacfelosztó megállapodásnak, ami felér a TTBER 4. cikke (1) bekezdése c) pontjának értelmében vett súlyos korlátozással.

184. Az engedélyes és az engedélyező közötti megállapodásokban a licencia felhasználási területre vonatkozó korlátozásai csoportmentesítésben részesülnek a 30 %-os piaci részesedési korlátig. A nem versenytársak közötti megállapodásokban a felhasználási terület vonatkozásában kikötött olyan korlátozások, amelyekkel az engedélyező fenntart magának egy vagy több termékpiacon vagy technikai felhasználási területet, általában vagy nem korlátozzák a versenyt, vagy pedig hatékonyságnövelőek. Elősegítik az új technológiák terjesztését azzal, hogy ösztönzést adnak az engedélyezőknek az azon területeken való licenciatadásra, amelyeken saját maga nem kívánja a technológiát hasznosítani. Ha az engedélyező nem akadályozhatná meg az engedélyeseket az azon területeken való tevékenységben, amelyekben ő maga hasznosítja a technológiát, ez valószínűleg eltántorítaná az engedélyezőt a licenciatadástól.

185. A nem versenytársak közötti megállapodásokban az engedélyező rendszerint jogosult különböző engedélyeseknek egyedüli vagy kizárólagos olyan licenciat adni, ami egy vagy több felhasználási területre korlátozott. Az ilyen korlátozások ugyanúgy behatárolják az engedélyesek közötti, technológián belüli versenyt, mint a kizárólagos licenciatadás, és elemzésük is ugyanazon a módon történik (vö. a fenti 2.2.1. szakasszal).

2.5. Belső felhasználásra történő korlátozások

186. A belső felhasználásra történő korlátozást az engedélyesre rótt azon korlátozásként lehet meghatározni, amelynek alapján az arra a mennyiségre köteles korlátozni termelését a licencia tárgyát képező termékből, ami saját termékei előállításához, valamint azok karbantartásához és javításához szükséges. Más szavakkal: ez a fajta korlátozás az engedélyes azon kötelezettségének formáját ölti, hogy a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termékeket alapanyagként használja fel a saját termelésébe történő beépítéshez; ez nem terjed ki a licencia tárgyát képező terméknek más gyártók termékeibe való beépítés céljára történő eladására. A belső felhasználásra történő korlátozások csoportmentesítésben részesülnek a megfelelő 20 %-os és 30 %-os piaci részesedési korlátig. A csoportmentesítés hatályán kívül meg kell vizsgálni, hogy melyek a korlátozás versenytámogató és versenyellenes hatásai. E tekintetben szükséges megkülönböztetni a versenytársak közötti megállapodásokat a nem versenytársak közötti megállapodásoktól.

187. A versenytársak közötti megállapodások esetében az engedélyesre rótt azon korlátozás, hogy a licencia alapján kizárólag a saját termékeibe történő beépítésre gyártson, meggátolja őt abban, hogy harmadik személy gyártók alkatrészeinek beszállítója legyen. Ha a megállapodás megkötését megelőzően az engedélyes nem volt tényleges vagy lehetséges beszállítója más gyártók alkatrészeinek, a belső felhasználásra történő korlátozás semmilyen változást nem jelent az előzőleg fennálló helyzethez viszonyítva. E körülmények között a korlátozás értékelése ugyanolyan módon történik, mint a nem versenytársak közötti megállapodások esetében. Ha másrészt az engedélyes tényleges vagy lehetséges alkatrész-beszállító, szükséges azt megvizsgálni, hogy a megállapodás milyen hatást gyakorol e tevékenységre. Ha az engedélyes az engedélyező technológiájának használatához való felszereléssel abbahagyja saját technológiájának egyedüli használatát és ezzel megszűnik alkatrész-beszállítóként lenni, a megállapodás korlátozza azt a versenyt, ami a megállapodás előtt létezett. Ez súlyos kedvezőtlen piaci hatásokat eredményezhet, ha az engedélyező az alkatrészpiacon jelentős fokú piaci erővel rendelkezik.

188. Nem versenytársak közötti licenciamegállapodások esetében két fő versenykockázat származik a belső használatra történő

korlátozásokból: a) az alapanyag-ellátásban a technológiák közötti verseny korlátozása, és b) az egyeztetés kizárása az engedélyesek között, ezzel növelve az engedélyező azon lehetőségét, hogy megkülönböztető jogdíjak szabjon ki az engedélyesekre.

189. A belső használatra történő korlátozások azonban elősegíthetik a versenytámogató licenciatadást is. Ha az engedélyező alkatrészszállító, a korlátozás szükséges lehet annak érdekében, hogy a technológia nem versenytársak közötti terjesztése megvalósuljon. A korlátozás hiányában az engedélyező lehetséges, hogy nem adna licenciat, vagy csak magasabb jogdíjak ellenében tenné azt, mivel egyébként közvetlen versenyt hozna létre saját magának az alkatrészpiacon. Ilyen esetekben a belső használatra korlátozás rendszerint vagy nem versenykorlátozó, vagy arra az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése vonatkozik. Feltétel azonban, hogy az engedélyes ne legyen korlátozott a licencia tárgyát képező terméknek saját termékéhez cserealkatrészként történő eladásában. A saját termékei vonatkozásában az engedélyesnek képesnek kell lennie a forgalmazást követő kiszolgálásra, beleértve az általa gyártott termékek szervizelését és javítását végző független szervezetek kiszolgálását.

190. Amennyiben az engedélyező nem alkatrészszállító az érintett piacon, nem érvényesülnek a fenti indokok a saját felhasználásra történő korlátozás kikötésekor. Ilyen esetekben a saját felhasználásra történő korlátozás alapján támogathatja a technológia terjesztését annak biztosításával, hogy az engedélyesek ne adjanak el olyan gyártóknak, akik az engedélyezővel más piacokon versenyeznek. Rendszerint azonban kevésbé korlátozó alternatívát alkot az engedélyesre rótt azon korlátozás, hogy ne adjon el az engedélyezőnek fenntartott egyes vevőcsoportoknak. Ebből következően ilyen esetekben rendszerint nem szükséges a belső felhasználásra történő korlátozás a technológia elterjedésének megtörténtehez.

2.6. Árukapcsolás és csomagban történő eladás

191. A technológiai licenciatadással összefüggésben árukapcsolás akkor valósul meg, ha az engedélyező az egyik technológia (a kapcsoló termék) vonatkozásában a licencia megadását függővé teszi egy másik licencia az engedélyezőtől vagy az általa kijelölt személytől történő beszerzésétől (a kapcsolt termék). A csomagban történő eladás akkor valósul meg, ha két technológia, vagy egy technológia és egy termék együttesen, csomagként kerül eladásra. Feltétel azonban mindkét esetben, hogy az érintett termékek és technológiák elkülönüljenek olyan értelemben, hogy az árukapcsolás vagy a csomag részét alkotó termékek és technológiák vonatkozásában elkülönült kereslet létezen. Rendszerint nem ez a helyzet, ha a technológiák vagy termékek szükségszerűen kapcsolódnak olyan módon, hogy a licencia tárgyát képező technológia nem hasznosítható a kapcsolt termék nélkül, vagy a csomag egyik része sem hasznosítható a másik nélkül. A továbbiakban a »kapcsolás« kifejezés utal az árukapcsolásra és csomagban történő eladásra is.

192. A TTBER-nek a csoportmentesítést piaci részesedési korlátokhoz kötő 3. cikke biztosítja, hogy az árukapcsolás és a csomagban történő eladás ne részesüljön csoportmentesítésben 20 %-os piaci részesedési korlát felett a versenytársak közötti megállapodások esetében, és 30 %-os piaci részesedési korlát felett nem versenytársak közötti megállapodások esetében. A piaci részesedési korlátok vonatkoznak a licenciamegállapodás által érintett minden vonatkozó technológiai vagy termékpiacon, beleértve a kapcsolt termék piacát is. A piaci részesedési korlát felett szükséges az árukapcsolás versenyellenes és versenytámogató hatásainak kiegyenlítése.

193. Az árukapcsolás fő korlátozó hatása a kapcsolt termékkel versengő szállítók kizárása. Az árukapcsolás lehetővé teheti az engedélyezőnek a piaci erő fenntartását a kapcsolt termék vonatkozásában a belépési akadályok emelésével, mivel ez arra kényszerítheti az új belépőket, hogy egyszerre több piacra belépjenek. Ezen túlmenően az árukapcsolás lehetővé teheti az engedélyezőnek a jogdíjak növelését, különösen ha a kapcsolt termék és a kapcsolt termék részben helyettesíthető, és a két termék használata nem rögzített arányban történik. Az árukapcsolás meggátolja az engedélyest a helyettesítő alapanyagokra való áttérésben, a kapcsolt termék megemelt jogdíja dacára. E versenyaggályok függetlenek attól, hogy a megállapodás felei versenytársak-e vagy sem. Ahhoz, hogy az árukapcsolás valószínű versenyellenes hatásokat hozzon létre, az engedélyezőnek jelentős fokú piaci erővel kell rendelkeznie a kapcsolt termék vonatkozásában, hogy korlátozhassa a versenyt a kapcsolt termékek terén. A kapcsolt termékek terén fennálló piaci erő hiányában az engedélyező nem tudja felhasználni saját technológiáját a kapcsolt termék szállítói kizárásának versenyellenes céljára. Továbbá a versenytilalmi kötelezettségekkel megegyezően a kapcsolásnak le kell fednie a kapcsolt termékek piacának egy meghatározott hányadát ahhoz, hogy érezhető kizáró hatás jöjjön létre. Olyan esetekben, ha az engedélyező inkább a kapcsolt termék piacán rendelkezik piaci erővel, mintsem a kapcsolt termék piacán, a korlátozás versenytilalomként vagy mennyiségi kényszerként kerül elemzésre, tükrözve azt a tényt, hogy a versenyproblémák a »kapcsolt« termék piacához kötődnek, nem pedig a »kapcsoló« termék piacához ⁽⁶⁶⁾.

194. Az árukapcsolás hatékonyságelőnyt is létrehozhat. Ez a helyzet például akkor, ha a kapcsolt termék szükséges a licencia tárgyát képező technológia megfelelő hasznosításához, vagy annak biztosításához, hogy a licencia alapján történő gyártás megfeleljen az engedélyező és más engedélyesek által tiszteletben tartott minőségi szabványoknak. Ilyen esetekben az árukapcsolás rendszerint vagy nem versenykorlátozó, vagy arra az EGT-megállapodás 53. cikkének (3) bekezdése vonatkozik. Amennyiben az engedélyesek az engedélyező védjegyét vagy márkanévét használják, vagy egyébként nyilvánvaló a fogyasztók számára, hogy kapcsolat áll fenn a licencia tárgyát képező technológiát tartalmazó termék és az engedélyező között, az engedélyezőknek jogos érdeke fűződik annak biztosításához, hogy a termékek minősége olyan legyen, ami nem aknázza alá technológiája értékét vagy gazdasági szereplőként megszerzett hírnevét. Ezen túlmenően, amennyiben ismert a fogyasztók számára, hogy az engedélyezők (és az engedélyes) ugyanazon technológia alapján gyártanak, valószínűtlen, hogy az engedélyesek hajlandók lennének a licenciavételre, ha a technológiát nem mindegyikük hasznosítja technikailag megfelelő módon.

195. Az árukapcsolás valószínűleg versenytámogató, ha a kapcsolt termék lehetővé teszi az engedélyeseknek a licencia tárgyát képező technológia lényegesen hatékonyabb hasznosítását. Amennyiben például az engedélyező egy adott folyamattechnológiára ad licenciat, a felek megegyezhetnek abban is, hogy az engedélyes vásárol az engedélyestől egy olyan katalizátort, amit a licencia tárgyát képező technológiával együttes használatra fejlesztettek ki, és ami lehetővé teszi a technológia hatékonyabban történő hasznosítását, mint az más katalizátorok esetében lehetne. Amennyiben ilyen esetekben a korlátozás az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik, az 53. cikk (3) bekezdésének feltételei még a piaci részesedési korlátok átlépése esetén is valószínűleg teljesülnek.

2.7. Versenytilalmi kötelezettségek

196. A technológiaátadással összefüggésben a versenytilalmi kötelezettségek ölthetik az engedélyesre rótt olyan korlátozás formáját, hogy ne használja harmadik személyeknek a licencia tárgyát képező technológiával versengő technológiáját. Addig a mértékig, ameddig a versenytilalmi kötelezettség az engedélyező által szállított termékre vagy kiegészítő technológiára vonatkozik, a kötelezettséggel az árukapcsolással foglalkozó előző szakasz foglalkozott.

197. A TTBER mentesíti a versenytilalmi kötelezettségeket a versenytársak közötti megállapodások esetében a 20 %-os, nem versenytársak közötti kötelezettségek esetében a 30 %-os piaci részesedési korlátok alatt.

198. A versenytilalmi kötelezettségek által képviselt fő versenykockázat a harmadik személyek technológiájának kizárása. A versenytilalmi korlátozások lehetővé tehetik az engedélyezők közötti összejátszást a halmozott felhasználás esetében. A versengő technológiák kizárása csökkenti a versenynyomást az engedélyező által felszámított jogdíjakra, és csökkenti a versenyt a jelenlévő technológiák között az engedélyesek azon lehetőségének csökkentésével, hogy helyettesítsenek a versengő technológiák között. Mivel mindkét esetben a fő probléma a kizárás, az elemzés általánosságban megegyezhet a versenytársak és nem versenytársak közötti megállapodások esetében. Amennyiben azonban versenytársak közötti keresztliscencia esetében mindkét fél hozzájárul ahhoz, hogy nem használja harmadik személyek technológiáit, a megállapodás lehetővé teszi köztük az összejátszást a termékpiacon, ezzel indokolva az alacsonyabb, 20 %-os piaci részesedési korlátot.

199. A kizárás felmerülhet, amennyiben a lehetséges engedélyesek jelentős része már egy, vagy halmozott hatások esetében több technologiaforráshoz kötött, és akadályozottak a versengő technológiák hasznosításában. Kizáró hatásokat eredményezhetnek az egyetlen, jelentős fokú piaci erővel rendelkező engedélyező által megkötött megállapodásokból, vagy a több engedélyező által megkötött megállapodások halmozott hatásából még akkor is, ha minden egyes egyedi megállapodás vagy megállapodások hálózata a TTBER hatálya alá tartozik. Ez utóbbi esetben azonban valószínűtlen komoly halmozott hatás felmerülése addig, amíg a piac 50 %-ánál kisebb része kötött. E korlát felett jelentős kizárás valószínű, ha az új engedélyesek belépési korlátai viszonylag magasak. Ha a belépési akadályok alacsonyak, az új engedélyesek képesek a piacra belépni és harmadik személyek tulajdonában álló, kereskedelmileg vonzó technológiákat hasznosítani, és ezzel a jelen lévő engedélyesek számára valódi alternatívát képviselni. A harmadik felek belépése és terjeszkedése valódi lehetőségének meghatározása érdekében szükséges számításba venni azt a mértéket, amennyire a forgalmazók köve vannak az engedélyesekhez a versenytilalmi kötelezettségek révén. Harmadik személyek technológiai akkor jutnak valódi belépési lehetőséghez, ha hozzáféréssel rendelkeznek a szükséges termelő és elosztási eszközökhöz. Más szavakkal: a belépés egyszerűsége nemcsak az engedélyesek elérhetőségétől függ, hanem attól is, hogy milyen mértékben férnek hozzá az elosztáshoz. Az elosztási szinten bekövetkező kizárási hatások értékelésekor az EFTA Felügyeleti Hatóság a vertikális korlátozásokról szóló iránymutatások ⁽⁶⁷⁾ IV.2.1. szakaszában meghatározott elemzési keretet fogja alkalmazni.

⁽⁶⁶⁾ Az alkalmazandó elemzési keretért lásd a lenti 2.7. szakaszt, valamint a 36. lábjegyzetben hivatkozott vertikális korlátozásokról szóló iránymutatások 138. és azt követő pontjait.

⁽⁶⁷⁾ Lásd a 36. lábjegyzetet.

200. Ha az engedélyező jelentős fokú piaci erővel rendelkezik, jelentős kizáró hatásokhoz vezethetnek az engedélyesekre rótt azon kötelezettségek, hogy csak az engedélyezettől szerezzék be a technológiát. Minél erősebb az engedélyező piaci helyzete, annál nagyobb a versengő technológiák kizárásának kockázata. Az érezhető kizáró hatások keletkezéséhez a versenytilalmi kötelezettségnek nem feltétlenül kell a piac jelentős részét lefednie. Még ennek hiányában is megvalósulhatnak jelentős kizáró hatások, ha a versenytilalmi kötelezettség olyan vállalkozásokra irányul, amelyek a legnagyobb valószínűséggel vesznek licenciába versengő technológiákat. Különösen magas a kizárás kockázata, ha a lehetséges engedélyesek száma korlátozott, és a licenciamegállapodás olyan technológiára vonatkozik, amit az engedélyesek saját felhasználású alapanyag készítésére használnak. Ilyen esetekben az új engedélyesek belépési akadályai valószínűleg magasak. A kizárás kevésbé valószínű azokban az esetekben, amelyekben a technológiát harmadik személyeknek eladott termékek készítéséhez használják; noha ebben az esetben a korlátozás leköti a szóban forgó alapanyagokhoz kapcsolódó termelési kapacitást is, nem köti le a licenciatárgyat képező technológiával előállított alapanyagot tartalmazó termék iránti keresletet. Ez utóbbi esetben az engedélyezők piacra való belépéséhez csak egy vagy több olyan engedélyes szükséges, akik rendelkeznek a megfelelő termelési kapacitással, és amennyiben nem csak néhány vállalkozás birtokolja vagy képes megszerezni a licenciatételhez szükséges eszközöket, valószínűtlen, hogy az engedélyező képes lenne megtagadni a versenytársak hatékony engedélyesekhez való hozzáférést a versenytilalmi kötelezettség kikötésével.
201. A versenytilalmi kötelezettségek létrehozhatnak versenytámogató hatásokat is. Először is ezek a kötelezettségek támogathatják a technológia terjesztését a licenciatárgyat képező technológia, különösen a know-how megsértése kockázatának csökkentésével. Ha az engedélyes jogosult harmadik személyektől versengő technológiákra licenciatételre, fennáll annak kockázata, hogy különösen a licenciába vett know-how-t felhasználná a versengő technológiák hasznosításában, és ezzel a versenytársakat segítik. Ha az engedélyes versengő technológiákat is hasznosít, ez rendszerint nehezebbé teszi a jogdíjfizetés figyelemmel kísérését, ami eltántoríthat a licenciába adástól.
202. Másodszor a versenytilalmi korlátozások, lehetségesen egy kizárólagos területtel párosulva szükségesek lehetnek annak biztosítására, hogy az engedélyes ösztönzéssel rendelkezzen a licenciatárgyat képező technológiába való hatékony beruházásra és annak hasznosítására. Olyan esetekben, amennyiben a megállapodás az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésébe ütközik az érezhető kizáró hatás miatt, az 53. cikk (3) bekezdésének igénybevétele érdekében szükség lehet egy kevésbé korlátozó alternatíva választására, például a minimumkibocsátási vagy minimumjogdíj-fizetési kötelezettség kikötésével, amelyek rendszerint kevésbé hordozzák a versengő technológiák kizárásának lehetőségét.
203. Harmadszor, olyan esetekben, ha az engedélyező vállalja jelentős ügyfélre szóló beruházás elvégzését például képzés, vagy a technológiának az engedélyes szükségleteire alakítás formájában, a versenytilalmi kötelezettség, vagy a minimumkibocsátási, illetve minimumjogdíj-fizetési kötelezettség szükséges lehet az engedélyező arra való késztetésére, hogy hajtsa végre a beruházást, valamint a kapcsolatfenntartási problémák elkerülésére. Rendszerint azonban az engedélyező képes lesz közvetlenül felszámítani az ilyen beruházásokat egy egyösszegű átalányfizetés formájában, ami magában foglalja, hogy kevésbé korlátozó alternatívák is rendelkezésre állnak.
- 3. Megnemtámadási megállapodások és egyezségi megállapodások**
204. A licenciatáadás szolgálhat vitarendezési eszközként, vagy annak elkerülésére, hogy az egyik fél gyakorolja szellemi tulajdonjogait annak megakadályozására, hogy a másik fél hasznosíthassa saját technológiáját. Az egyezségi és megnemtámadási megállapodásokkal összefüggésben a licenciatáadás – beleértve a keresztlenciatáadást is – nem versenykorlátozó jellegű, mivel lehetővé teszik, hogy a felek a megállapodást követően hasznosítsák technológiájukat. Azonban az ilyen megállapodások egyedi feltételei beleütközhetnek az EGT-megállapodás 53. cikkének (1) bekezdésébe. Az egyezségi megállapodásokkal összefüggésben a licenciatáadást ugyanúgy kezelik, mint más licenciamegállapodásokat. A technikai szempontból helyettesítő technológiák esetében ezért szükséges annak értékelése, hogy milyen mértékben valószínű az, hogy a szóban forgó technológiák egyirányú vagy kétirányú gátló helyzetben vannak (vö. a fenti 32. ponttal). Ha ez fennáll, a felek nem minősülnek versenytársaknak.
205. A csoportmentesítés érvényesül, feltéve, hogy a megállapodás nem tartalmaz a TTBER 4. cikkében meghatározott súlyos versenykorlátozást. A 4. cikk (1) bekezdésének súlyos korlátozási listája különösen érvényesül, ha a felek számára egyértelmű volt, hogy semmiféle gátló helyzet nem létezik, és ebből következően versenytársak. Ilyen esetekben az egyezés egyszerűen azon verseny korlátozásának eszköze, ami a megállapodás hiányában létezett.
206. Azokban az esetekben, amelyekben valószínű, hogy a licenciatáadás hiányában az engedélyes kizáródhatna a piacról, a megállapodás rendszerint versenytámogató. Az engedélyező és az engedélyes közötti technológián belüli verseny korlátozásai gyakran összeegyeztethetők az 53. cikkel, lásd a fenti 2. pontot.
207. Az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközhetnek azok a megállapodások, amelyekkel a felek keresztlenciatáadást adnak egymásnak és korlátozásokat kötnek ki technológiájuk hasznosítására, beleértve a harmadik személyeknek történő licenciatáadás korlátozását is. Amennyiben a felek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek, és a megállapodás olyan korlátozásokat köt ki, amelyek egyértelműen túlmennek azon, ami a gátló helyzet megszüntetéséhez szükséges, a megállapodás valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik, még ha valószínű is kölcsönös gátló helyzet fennállása. Különösen valószínű az 53. cikk (1) bekezdésének érvényesülése, amennyiben a felek megosztanak piacokat, vagy jelentős befolyásuk van a piaci árakra.
208. Amennyiben a megállapodás értelmében a felek jogosultak egymás technológiájának felhasználására és a megállapodás kiterjed a jövőbeli fejlesztésekre is, szükséges annak értékelése, hogy milyen hatást gyakorol a megállapodás a felek innovációs ösztönzésére. Azokban az esetekben, ahol a felek jelentős fokú piaci erővel rendelkeznek, a megállapodás valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik, ha a megállapodás megakadályozza a feleket abban, hogy átvegyék a versenyzető szerepet a másik előtt. Csökkentik az innovációs ösztönzést, és ezzel jelentősen befolyásolják a versenyfolyamat egy lényeges részét azok a megállapodások, amelyek megszüntetik, vagy lényegesen csökkentik az egyik fél azon lehetőségét, hogy átvegye a versenyben a vezető szerepet a másik előtt. Az ilyen megállapodások ugyancsak nem valószínű, hogy teljesítik az 53. cikk (3) bekezdésének feltételeit. Különösen valószínűtlen, hogy a korlátozás elengedhetetlennek minősíthető az 53. cikk (3) bekezdésének harmadik feltétele értelmében. A

megállapodás céljának elérése – nevezetesen, hogy a felek anélkül folytathassák technológiájuk hasznosítását, hogy azt a másik fél gátolná – nem követeli meg azt, hogy a felek megállapodjanak a jövőbeli újítások megosztásában. A feleket azonban valószínűleg nem gátolja a másik előtt versenyvezető szerep felvállalásában az, ha a licencia célja az, hogy lehetővé tegye számukra saját technológiájuk fejlesztését, és ha a licencia nem vezeti őket ugyanazon technológiai megoldások felhasználására. Az ilyen megállapodások pusztán tervezési szabadságot teremtenek azzal, hogy megelőzik a másik fél jövőbeli jogsértési igényeit.

209. Az egyezségi és megnehtámadási megállapodásokkal összefüggésben a megnehtámadási kikötések rendszerint kívül maradnak az 53. cikk (1) bekezdésén. Az ilyen megállapodásokkal jár, hogy a felek megegyeznek a megállapodással lefedett szellemi tulajdonjogok utólagos vitatásától való tartózkodásban. Valójában a megállapodás célja a meglevő viták rendezése és/vagy jövőbeli viták elkerülése.

4. Technológiai egyesülések

210. A technológiai egyesületeket olyan megállapodásként határozzák meg, amelyekkel két vagy több fél összeállít egy technológiasomagot, amire nemcsak az egyesülés alkotóinak, hanem harmadik személyeknek is licenciat adnak. Felépítésük szempontjából a technológiai egyesületek ölthetik a korlátozott számú fél közötti egyszerű megállapodás, vagy olyan kidolgozott szervezeti szabályozás formáját, amellyel az egyesített technológiák licenciába adásának szervezését egy külön jogalanyra bízzák. Az egyesülés mindkét esetben lehetővé teszi az engedélyeseknek az egyetlen licencia alapján történő piaci működést.
211. Nincs belső kapcsolat a technológiai egyesületek és a szabványok között, de néhány esetben az egyesülésben részt vevő technológiák (teljesen vagy részben) támogatnak egy tényleges vagy jogszabályi iparági szabványt. Amikor a technológiai egyesületek támogatnak valamely iparági szabványt, azok nem szükségszerűen egyetlen szabványt természetnek. A különböző technológiai egyesületek támogathatnak versengő szabványokat.
212. A technológiai alapú csoportosulásokat létrehozó és működésük feltételeit meghatározó megállapodásokra – a felek számától függetlenül – vonatkozik a csoportmentesítés (vö. a fenti III.2.2. szakaszt). Az ilyen megállapodásokkal csak ezek az iránymutatások foglalkoznak. Az egyesülési megállapodások számos olyan sajátos kérdést vetnek fel a részt vevő technológiák kiválasztása és az egyesülés működése vonatkozásában, amelyek a licenciadás egyéb formáival összefüggésben nem merülnek fel. Az egyesülés által harmadik személy engedélyeseknek adott egyedi licenciák kezelése azonban a többi licenciamegállapodással egyezően történik, amelyek csoportmentesítésben részesülnek a TTBER-ben meghatározott feltételek teljesítése esetén, beleértve a TTBER súlyos korlátozások listáját tartalmazó 4. cikke követelményeit is.
213. A technológiai egyesületek lehetnek versenykorlátozóak. A technológiai egyesülés létrehozása szükségszerűen az egyesített technológiák közös eladásával jár, ami kizárólag vagy elsősorban helyettesítő technológiákból álló egyesülés esetén felér egy árrögzítő kartellal. Ezen túlmenően a felek közötti verseny csökkentése mellett a technológiai egyesületek az alternatív technológiák kizárásával eredményezhetik az innováció csökkenését, különösen, ha egy iparági szabványt támogatnak vagy

létrehoznak egy tényleges iparági szabványt. A szabvány és a kapcsolódó technológiai egyesülés létezése megnehezítheti az új és fejlesztett technológiák számára a piacra való belépést.

214. A technológiai egyesületek versenyátmozgató hatásokat is létrehozhatnak, különösen az üzleti költségek csökkentésével és azzal, hogy határt szabnak a halmozott jogdíjaknak a kettős árrés-érvényesítés (marginalizáció) elkerülésére. Az egyesülés létrehozása lehetővé teszi az abba tartozó technológiákra a licencia egy lépésben történő megszerzését. Ez különösen fontos azokban az ágazatokban, amelyekben a szellemi tulajdonjogok gyakoriak és a piacon való tevékenykedéshez jelentős számú engedélyezőtől kell licenciat szerezni. Azokban az esetekben, ha az engedélyesek folyamatos szolgáltatásokat kapnak a licencia tárgyát képező technológia alkalmazása vonatkozásában, a közös licencia és szolgáltatás további költségcsökkenéshez vezethet.

4.1. Az egyesített technológiák jellege

215. A technológiai egyesületek versenykockázata és hatékonyságnövelő képessége nagy mértékben függ az egyesített technológiák közötti kapcsolattól és azoknak az egyesülésen kívüli technológiákhoz fűződő kapcsolatán. Két alapvető megkülönböztetést kell tenni, nevezetesen a) a technológiai kiegészítők és a technológiai helyettesítők között; valamint b) az alapvető és nem alapvető technológiák között.
216. Két technológia ⁽⁶⁸⁾ akkor kiegészítő a helyettesítővel szemben, ha mindkettőre szükség van a termék gyártásához vagy azon eljárás elvégzéséhez, amelyikhez a technológiák kapcsolódnak. Két technológia akkor helyettesítő, ha bármelyik technológia lehetővé teszi a birtokosának a termék gyártását vagy azon eljárás elvégzését, amelyikhez a technológiák kapcsolódnak. Valamely technológia alapvető a nem alapvetővel szemben, ha nincs helyettesítő az adott technológiára az egyesülésen belül vagy kívül, és a szóban forgó technológia szükséges részét képezi a termék(ek) előállításához szükséges technológiasomagnak, vagy pedig azon eljárás(ok) elvégzéséhez, amelyhez az egyesülés kapcsolódik. A helyettesítővel nem rendelkező technológia alapvető marad mindaddig, amíg a technológiára legalább egy érvényes szellemi tulajdonjog vonatkozik. Az alapvető technológiák szükségképpen kiegészítők is.
217. Ha az egyesülésben részt vevő technológiák helyettesítők, a jogdíjak valószínűleg magasabbak, mint egyébként lennének, mert az engedélyesek nem húznak hasznát a szóban forgó technológiák közötti rivalizálásból. Ha az egyesülésben részt vevő technológiák kiegészítők, a megállapodás csökkenti az üzleti költségeket, és általában alacsonyabb jogdíjakhoz vezethet, mert a felek helyzete lehetővé teszi egy közös jogdíj rögzítését a csomag vonatkozásában, szemben azzal, hogy mindegyikük egy olyan jogdíjat állapít meg, ami nem veszi figyelembe a többiek által rögzített jogdíjat.
218. A kiegészítő és a helyettesítő technológiák közötti megkülönböztetés nem minden esetben éles, mivel a technológiák lehetnek részben helyettesítők és részben kiegészítők is. Ha a két technológia integrációjából eredő hatékonyságnak köszönhetően az engedélyesek valószínűleg igénylik mindkét technológiát, a technológiákat akkor is kiegészítőként kezelik, ha azok részben helyettesítők. Ilyen esetekben valószínű, hogy az egyesülés hiányában az engedélyesek licenciat akarnának mindkét technológiára azon további gazdasági előnyök miatt, ami a két technológia együttes alkalmazásából ered, szemben csak egyikük alkalmazásával.

⁽⁶⁸⁾ A »technológia« kifejezés nem korlátozódik a szabadalmakra. Lefedi a szabadalmak alkalmazásait és a szabadalmakon kívüli szellemi tulajdonjogokat is.

219. Az egyesülésbe helyettesítő technológiák felvétele korlátozza a technológiák közötti versenyt, és felér a csomagban való kollektív eladással. Ezen túlmenően, ha az egyesülés alapján helyettesítő technológiákból áll, a megállapodás felér a versenytársak közötti árrögzítéssel. Főszabályként az EFTA Felügyeleti Hatóság úgy ítéli meg, hogy a helyettesítő technológiák egyesülésbe történő foglalása az EGT-megállapodás 53. cikke (1) bekezdésének megsértését valósítja meg. A Hatóság megítélése szerint valószínűtlen az is, hogy teljesülni fognak az 53. cikk (3) bekezdésének feltételei az olyan egyesülések esetében, amelyek jelentős mértékig helyettesítő technológiákból állnak. Mivel a szóban forgó technológiák alternatívák, nem származik ügyletiköltség-megtakarítás abból, ha mindkét technológia részt vesz az egyesülésben. Az egyesülés hiányában az engedélyesek nem igényelték volna mindkét technológiát. Nem elegendő az, ha a felek továbbra is szabadon vehetnének licenciat függetlenül is. A számukra közös piaci erő gyakorlását lehetővé tevő egyesülés aláásásának elkerülésére a feleket valószínűleg alig ösztönzi valami arra, hogy így tegyenek.
220. Ha az egyesülés olyan technológiákból áll, amelyek alapvetők és ezért szükségképpen kiegészítők is, az egyesülés általában kívül kerül az 53. cikk (1) bekezdésén, függetlenül a felek piaci helyzetétől. A licenciák megadásának feltételei azonban már az 53. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozhatnak.
221. Ha az egyesülésben nem alapvető, de kiegészítő szabadalmak szerepelnek, fennáll a kockázata harmadik személyek technológiai kizárásának. Ha a technológia az egyesülésbe felvételre került és csomag részeként történik a licenciába adása, az engedélyeseket valószínűleg alig ösztönzi valami egy versengő technológiára licenc szerzésére, ha a csomagért fizetett jogdíj már lefed egy helyettesítő technológiát. Ezen túlmenően az egyesüléshez kapcsolódó termék(ek) előállításához vagy az eljárás elvégzéséhez nem szükséges technológiák felvétele arra is kényszeríti az engedélyeseket, hogy olyan technológiáért fizessenek, amire lehetséges, hogy nincs is szükségük. A kiegészítő szabadalmak felvétele így csomagban történő kollektív eladással ér fel. Amennyiben az egyesülés nem alapvető technológiákból áll, a megállapodás valószínűleg az 53. cikk (1) bekezdésébe ütközik, ha az egyesülés helyzete bármely érintett piacon jelentős.
222. Mivel helyettesítő és kiegészítő technológiák kifejlesztése az egyesülés létrejötte után is történhet, az alapvetőség értékelése egy folyamatos eljárás. Valamely technológia ezért nem alapvetővé válhat az egyesülés létrehozását követően, a harmadik személyektől származó technológia felbukkanása miatt. A nem alapvetővé vált technológiák technológiai egyesülsből való kizárása egy módja a harmadik felektől származó technológiák kizárása elkerülésének. Lehetnek azonban más módjai is a harmadik személyek technológiai kizárásának megelőzésének. A nem alapvető technológiákból – azaz olyan technológiák, amelyeknek létezik helyettesítője az egyesülésen kívül, vagy amelyek nem szükségesek az egyesüléshez kapcsolódó egy vagy több termék előállításához – álló technológiai egyesülések értékelésekor az EFTA Felügyeleti Hatóság általános értékelésében többek között a következő tényezőket fogja számításba venni:
- van-e valamilyen versenytámogató indok a nem alapvető technológiák egyesülésbe való felvételére;
 - az engedélyezők adhatnak-e továbbra is szabadon licenciat a technológiájuk vonatkozásában. Amennyiben az egyesülés korlátozott számú technológiából áll és léteznek helyettesítő technológiák az egyesülésen kívül, az engedélyesek saját technológiai csomagjukat esetleg részben az egyesülés részét képező technológiából, részben harmadik személyek tulajdonában álló technológiákból kívánják összeállítani;
- olyan esetekben, ha az egyesített technológiáknak van olyan eltérő alkalmazása, ami nem igényli valamennyi egyesített technológia használatát, az egyesülés a technológiákat egységes csomaggént kínálja-e, vagy kínál külön csomagokat különféle alkalmazásokra. Ez utóbbi esetben elkerülik azt, hogy egy adott termékhez vagy eljáráshoz nem alapvetően szükséges technológiákat az alapvető technológiákhoz kössenek;
 - az egyesített technológiák csak egységes csomaggént érhetőek el, vagy az engedélyeseknek lehetőségük van licenciat megszerzésére a csomag egy részére, a jogdíjak megfelelő csökkentésével. A csomag egy részére történő licenciat megszerzésének lehetősége csökkentheti a harmadik személyek egyesülésen kívüli technológiáinak kizárását, különösen, ha az engedélyes megfelelő jogdíjcsökkentést kap. Ehhez az szükséges, hogy az átfogó jogdíj egy részét az egyesülésben részt vevő minden egyes technológiához hozzárendeljék. Amennyiben az egyesülés és az egyes engedélyesek közötti licenciamegállapodások viszonylag hosszú időtartamúak, és az egyesített technológiák egy iparági szabványt támogatnak, számításba kell azt is venni, hogy az egyesülés kizárhatja az új helyettesítő technológiák piachoz való hozzáférését. Ilyen esetekben a kizárás kockázatának értékelésekor fontos annak számításba vétele, hogy az engedélyesek jogosultak-e ésszerű határidővel a licenciat részleges felmondására, és ezzel megfelelő jogdíjcsökkentés elérésére.
- 4.2. Az egyedi korlátozások értékelése
223. E szakasz célja néhány olyan korlátozás kezelése, amelyek ilyen vagy olyan formában általában előfordulnak a technológiai egyesülésekben, és amelyeket az egyesülés általános összefüggéseiben kell értékelni. Figyelemmel kell lenni arra, vö. a fenti 212. ponttal, hogy a TTBER vonatkozik az egyesülés és harmadik személyek között megkötött licenciamegállapodásokra. Ez a szakasz ennél fogva az egyesülés létrehozására és azokra licenciatkérdésekre korlátozódik, amelyek sajátosan a technológiai egyesülések körében adott licenciákra vonatkoznak.
224. Az EFTA Felügyeleti Hatóságot az értékelés elvégzésekor a következő fő elvek fogják vezérelni:
- Minél erősebb az egyesülés piaci helyzete, annál nagyobb a versenyellenes hatások kockázata.
 - Az erős piaci helyzetben lévő egyesüléseknek nyitottnak és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük.
 - Az egyesülések indokolatlanul nem zárhatják ki harmadik személyek technológiáit, vagy nem korlátozhatják alternatív egyesülések létrehozását.
225. Az EGT-megállapodás 53. cikkével és az általa támogatott bármely iparági szabvánnyal összeegyeztethető egyesüléseket létrehozó vállalkozások rendszerint szabadon tárgyalhatják és határozhatják meg a jogdíjakat a technológiacsomagra, és abban az egyes technológiák részesedését, akár a szabvány létrehozása előtt, vagy azt követően. Egy ilyen megállapodás a szabvány vagy egyesülés létrehozásával jár, és önmagában nem minősíthető versenykorlátozónak, és egyes esetekben hatékonyabb kimenetelre vezet. Meghatározott körülmények között hatékonyabb lehet, ha a jogdíjakban még a szabvány kiválasztása előtt megegyezés születik,

nem pedig a szabványról való döntés után, annak elkerülésére, hogy a szabvány megválasztása jelentős fokú piaci erőt adjon egy vagy több alapvető technológiának. Másrészt az engedélyeseknek szabadnak kell maradniuk a licencia alapján gyártott termékek árának meghatározásában. Amennyiben az egyesülésbe foglalandó technológiák kiválasztását független szakértő végzi, ez elősegítheti a versenyt a rendelkezésre álló technológiai megoldások között.

226. Amennyiben az egyesülés erőfölényben van a piacon, a jogdíjaknak és más licenciatételeknek tisztességesnek és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük, valamint a licenciának nem kizárólagosnak kell lenniük. Ezek a követelmények szükségesek annak biztosítására, hogy az egyesülés nyitott, és nem vezet kizárásra vagy más versenyellenes hatásokra a vevői piacokon. Ezek a követelmények azonban nem zárják ki a különböző felhasználásokra a különböző jogdíjakat. Általában nem tekinthető versenykorlátozásnak különböző termékiparokban különböző jogdíjak alkalmazása, mivel a megkülönböztetésmentességnek a termékiparcon belül kell megvalósulnia. Az engedélyesek kezelése különösen nem függhet attól, hogy engedélyezők-e vagy sem. Az EFTA Felügyeleti Hatóság ezért számításba fogja venni, hogy az engedélyezőknek van-e jogdíjfizetési kötelezettségük.
227. Az engedélyezőknek és engedélyeseknek szabadnak kell lenniük versengő termékek és szabványok kifejlesztésében, és az egyesülésen kívüli licenciadásban és licenciaszerzésben. E követelmények szükségesek a harmadik személyek technológiai kizárása kockázatának korlátozása érdekében, és annak biztosítására, hogy az egyesülés ne korlátozza az innovációt és ne zárja ki a versengő technológiai megoldások létrehozását. Amennyiben az egyesülés egy (tényleges) iparági szabványt támogat, és a felekre versenytilalmi kötelezettségek vonatkoznak, az egyesülés az új és fejlesztett technológiák és szabványok kifejlesztése akadályozásának különleges kockázatát hozza létre.
228. A viszontlicencia-adási kötelezettségeknek nem kizárólagosnak kell lenniük, és azokra a fejlesztésekre kell korlátozódniuk, amelyek alapvetőek vagy fontosak az egyesített technológia használatához. Ez lehetővé teszi, hogy az egyesülés az egyesített technológia fejlesztéseinek előnyeit élvezze és azokból hasznot húzzon. A felek számára jogszerű annak biztosítása, hogy az egyesített technológia hasznosítását nem hátráltathatják azok az engedélyesek, akik alapvető szabadalmakat birtokolnak vagy szereznek meg.
229. A szabadalmi egyesülések vonatkozásában azonosított problémák egyike az a kockázat, hogy azok érvénytelen szabadalmakat lepleznek. Az egyesülés emeli a sikeres megtámadás költségeit/kockázatát, mivel a megtámadás sikertelen, ha az egyesülésben csak egy szabadalom is érvényes. Az érvénytelen szabadalmak egyesülésben történő leplezése az engedélyeseket magasabb jogdíjak fizetésére kötelezheti, és akadályozhatja az innovációt az érvénytelen szabadalommal lefedett területen. E kockázat csökkentése érdekében a megtámadás esetén a licencia felmondásához való jognak azokra a technológiákra kell korlátozódnia, amelyek tulajdonosa a megtámadással érintett engedélyező, és nem terjedhet ki az egyesülésben részt vevő engedélyezők technológiájára.

4.3. Az egyesülésre vonatkozó intézményi keret

230. Az a mód, ahogyan a technológiai egyesülés létrejön, megszerveződik és működik, csökkentheti a versenykorlátozó cél vagy hatás kockázatát, és biztosítékokat nyújthat abból a célból, hogy a megállapodás versenytámogató.
231. Ha valamennyi, különféle érdekeket képviselő érdeklődő számára nyitva áll a szabvány vagy egyesülés létrehozásában való részvétel, valószínűbb, hogy az egyesülésbe foglalandó technológiák kiválasztása az ár/minőség megfontolásokon fog alapulni, mint ha az egyesülést korlátozott számú technológiatulajdonos hozza létre. Hasonlóképpen, ha az egyesülés megfelelő szerveit különböző érdekeket képviselő személyek alkotják, valószínűbb, hogy a licencia feltételei, a jogdíjakat is beleértve, nyitottak és megkülönböztetésmentesek lesznek, és tükrözik a licencia tárgyát képező technológia értékét, mintha az egyesülést az engedélyező képviselője ellenőrzi.
232. Egy másik lényeges tényező annak terjedelme, amennyire független szakértőket bevonnak az egyesülés létrehozásába és működésébe. Annak értékelése például, hogy valamely technológia alapvető-e az egyesülés által támogatott szabványhoz, gyakran sajátos szakértelmet igénylő, összetett kérdés. A független szakértők kiválasztási folyamatba történő bevonása tartósan annak biztosíthatja, hogy a gyakorlatban is végrehajtsák azt a kötelezettségvállalást, miszerint csak alapvető technológiákat vesznek fel az egyesülésbe.
233. Az EFTA Felügyeleti Hatóság számításba fogja venni, hogy miként választják ki a szakértőket és a pontosan melyek az általuk ellátandó feladatok. A szakértőknek függetlennek kell lenniük az egyesülést alkotó vállalkozásoktól. Ha a szakértők kapcsolódnak az engedélyezőkhez, vagy másként függenek azoktól, kevesebb súllyal esik latba a szakértők bevonása. A szakértőknek rendelkezniük kell a szükséges műszaki szakismeretekkel a rájuk bízott különböző feladatok elvégzéséhez. A független szakértők feladatai közé tartozhat különösen annak értékelése, hogy a felvétellel betervezett technológiák érvényesek-e, és azok alapvetők-e vagy sem.
234. Jelentős megfontolni a felek között a kényes információk cseréjének szabályozását. Oligopolisztikus piacokon az összejátszást segítheti elő az árazásra és a kibocsátási adatokra vonatkozó kényes információk cseréje⁽⁶⁹⁾. Ilyen esetekben az EFTA Felügyeleti Hatóság számításba fogja venni, milyen mértékben vannak biztosítékok arra, hogy a kényes információk cseréjére ne kerüljön sor. Egy független szakértő vagy engedélyező szerv fontos szerepet játszhat e tekintetben annak biztosításával, hogy ne kerüljenek feltárára az érintett piacokon versengő vállalkozások előtt a jogdíjak kiszámításához és ellenőrzéséhez szükséges kibocsátási és eladási adatok.
235. Végezetül fontos az egyesülés létrehozásakor az eszközökben előrevetített vitarendezési mechanizmus figyelembevétele. Minél több vita rendezését bízzák az egyesüléstől és annak tagjaitól független testületekre vagy szervekre, annál valószínűbb, hogy a vitarendezés semlegesen fog működni.

⁽⁶⁹⁾ Erre vonatkozóan lásd a 14. lábjegyzetben hivatkozott, John Deere-ügyben hozott ítéletet."